

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

Τμήμα Επιστημών της Αγωγής
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λευκωσία, Κύπρος, 27 - 28 Απριλίου 2018

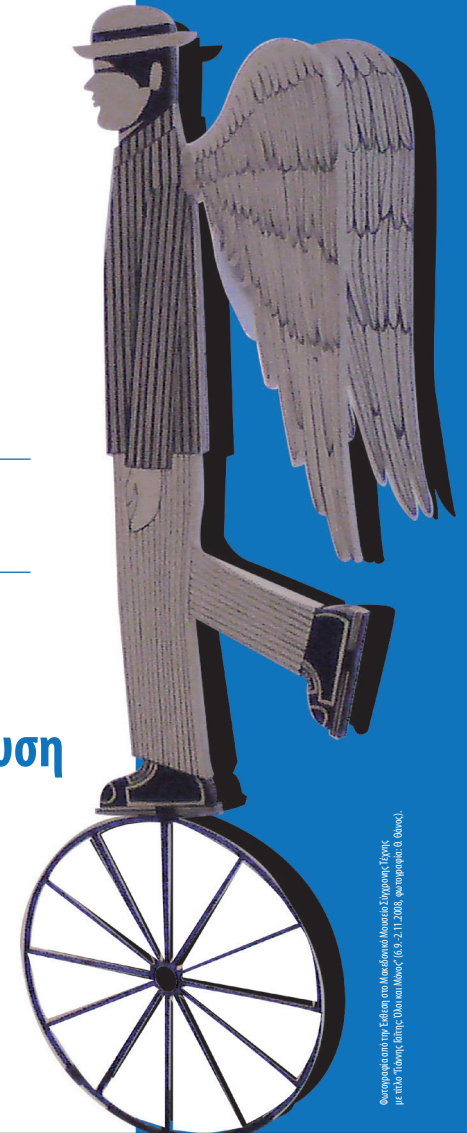
Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Επιμέλεια:

Λοΐζος Συμεού, Θεόδωρος Θάνος, Ανδρομάχη Μπούνα,
Αντώνιος Τσατσάκης, Ελένη Θεοδώρου & Μάριος Βρυωνίδης

Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση. Πρόγραμμα και Περιλήψεις Εργασιών
3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

ISBN 978-9963-2229-4-0

Φωτογραφία από την Έκθεση στο Μουσείο Μοναστηρίου Σχολικής Έτη
με θέμα "Παιδεία στην Ελλάδα 1918-2018", φωτογραφία: Θ. Φωτιάδης

Χορηγοί:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Entenberg

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
αλεξάνδρεια

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

πεδίο

Parga
BOOK CENTER

easy
CONFERENCES

Συνδιοργανωτές:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΑΝΤΕΙΟΝ
ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ΜΕΤΡΩΝ
ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΣ
ΠΡΟΤΑΓΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΕ)
HELLENIC SOCIOLOGICAL SOCIETY (HSS)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Υποστηρίζουν:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ

CYPRUS
SOCIOLOGICAL
ASSOCIATION

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Υπό την Αιγίδα του Υπουργού
Παιδείας και Πολιτισμού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Παρασκευή 27 Απριλίου 2018:

Στις **2:30 μ.μ. – 5:30 μ.μ.** διοργανώνεται στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου Εργαστήριο με το Δημήτρη Παπάζογλου.

Στις **7:00 μ.μ. - 9:00 μ.μ.** στον Πολιτιστικό Χώρο “Σκαλί” στην Αγλαντζιά θα λάβουν χώρα τα εγκαίνια της Έκθεσης Γραφιστικής Design is... Στην Έκθεση καταξιωμένοι γραφίστες από την Κύπρο και την Ελλάδα, όπως οι Γιάννα Χριστοφόρου, Τάσος Αναστασιάδης και Δημήτρα Εγγλέζου, συνάδελφοι μας του Τμήματος Τεχνών, και οι Γιάννος Χριστοφόρου, Δημήτρης Παπάζογλου, Κώστας Μάντζαλος, Χάρης Τσέβης, Μύρια Κονναρή, Χρίστος Ανδρέου, Βασιλειάδης Φίλιππος, Δημήτρης Σωτηρίου, Παναγιώτης Μεταλλινός, Νικόλας Ιωάννου, Έλενα Γεωργιάδου, Αλέξης Σαββίδης, Ηλίας Μουστακίας, Γιάννα Νικολάου και Λάμπρος Ιωάννου, αποδίδουν ο καθένας και η καθεμία με τον δικό του/της δημιουργικό τρόπο το πώς ερμηνεύουν το design, τι σημαίνει για αυτούς/ές, και ποια σημασία έχει στη ζωή τους, στις ζωές των άλλων, και γενικότερα στην κοινωνία.

Παράλληλα διοργανώνεται ο Διαγωνισμός Αφίσας και Βίντεο με θέμα **“Like άρα υπάρχουν”**, για φοιτητές κρατικών και ιδιωτικών σχολών καθώς και μαθητές και μαθήτριες όλων των Λυκείων και Τεχνικών Σχολών της Κύπρου που παρακολουθούν τους συναφείς κλάδους, και ο οποίος προκηρύχθηκε σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και το Φεστιβάλ. Τα αποτελέσματα του διαγωνισμού και η **απονομή των βραβείων** θα πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια των εγκαίνιων του Φεστιβάλ.

Σάββατο 28 Απριλίου 2018:

Διοργανώνεται **σειρά σχετικών διαλέξεων** στον Πολιτιστικό Χώρο “Σκαλί” στην Αγλαντζιά (**2:00 μ.μ.- 7:00 μ.μ.**) με τους Κλήμη Μαστορίδη, Παντελή Βλαδιμήρου, Αντρέα Άππιο, Δημήτρη Παπάζογλου, Παναγιώτη Καμασίδη, Άγγελο Παναγίδη, Χριστίνα Ολυμπίου, ενώ θα παρουσιαστεί το **έργο ΑΥΑ** – Προσεγγίζοντας το ξένο μέσα από μια διδακτική εφαρμογή οπτικοακουστικού γραμματισμού με την αξιοποίηση της τεχνικής STOP ANIMATION από τους Μάρλεν Κοραλία Ζαχαριάδου, Δώρα Χρίστου, Αλέξης Γούμενος (εκπαιδευτικοί, Δημοτικό Σχολείο Αγίων Αναργύρων Μιχάλης Κακογιάννης) σε συνεργασία με τη συνάδελφό μας Δημήτρα Εγγλέζου (Λέκτορα στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου).

Σάββατο 5 Μαΐου 2018:

Στις 10:30 π.μ.–1:30 μ.μ. το έργο **ΑΥΑ** θα παρουσιαστεί ως **Εργαστήριο για παιδιά δημοτικού** στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Πληροφορίες και Εγγραφές για όλες τις Εκδηλώσεις του Φεστιβάλ μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Φεστιβάλ www.ilovegraphic.net

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΜΙΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2018

09.00-10.00 ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ I

Κύρια Ομιλία 1

Η δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση στην Ελλάδα:

Από τη δημόσια στην ιδιωτική ευθύνη

Αργύρης Κυρίδης

Καθηγητής Κοινωνιολογίας του Σχολείου και της Εκπαιδευτικής Πράξης,

Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το ζήτημα της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης ως πεδίο συζήτησης για την Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης έχει μια μακρά ιστορία η οποία χαρακτηρίζεται από φιλοσοφικές επιρροές αλλά και από την κλασική κοινωνική θεωρία και ιδιαίτερα απ το ιδεολογικό δίπολο της μαρξικής θεωρίας και των συγκρουσιακών θεωριών έναντι της δομολειτουργικής θεωρίας και του φιλελευθερισμού. Ωστόσο, η ένταξη της εκπαιδευτικής πολιτικής στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο, αλλά και η ελληνική εκπαιδευτική παράδοση που δημιουργήθηκε από τις απαρχές ακόμα του ελληνικού κράτους, έχουν καταστήσει την εκπαίδευση δημόσιο αγαθό, το οποίο παρέχεται από το κράτος δωρεάν. Η εκπαίδευση είναι αδιαμφισβήτητο ένα κοινωνικό αγαθό στο οποίο θα πρέπει να έχει πρόσβαση κάθε πολίτης, κάθε ηλικίας. Είναι ένα αγαθό, το οποίο όχι μόνο εξασφαλίζει την επιβίωση των πολιτών, αλλά βοηθά σε σημαντικό βαθμό και την ανάπτυξή τους. Ταυτόχρονα, η δημόσια εκπαίδευση θα πρέπει να λειτουργεί αποτελεσματικά για όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες, να προάγει την ισότητα, την ισονομία και την ελευθερία. Από την άλλη, το ζήτημα της δωρεάν εκπαίδευσης έχει κατά κανόνα δύο όψεις: Από τη μία έχουμε ένα εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο ισχυρίζεται ότι παρέχει τα εκπαιδευτικά αγαθά χωρίς οι πολίτες να χρειάζεται να πληρώνουν απολύτως τίποτα. Ισχυρίζεται μάλιστα ότι κάθε έξοδο που προκύπτει για τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος την αναλαμβάνει το κράτος. Ωστόσο, είναι γνωστό ότι για να παρέχεται μια πλήρης εκπαίδευση προς τα παιδιά ανεξαρτήτως ηλικίας οι οικογένειες αναλαμβάνουν ένα σημαντικό κόστος το οποίο το πληρώνουν προς ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς φορείς (βλέπε φροντιστήρια ξένων γλωσσών, μουσική εκπαίδευση, αθλητισμός, κ.λπ.). Από την άλλη, το εκπαιδευτικό σύστημα θέτει ζητούμενα αξιολόγησης και πιστοποίησης προς τους μαθητές και της μαθήτριάς του που το ίδιο είτε δεν μπορεί, είτε δεν θέλει να υποστηρίξει, όπως για παράδειγμα η σχεδόν υποχρεωτική παρακολούθηση φροντιστηρίων και ιδιαίτερων φροντιστηριακών μαθημάτων με σκοπό τη σχολική επιτυχία ή και ακόμα την αποφυγή της σχολικής αποτυχίας. Από τη δική του πλευρά, το κράτος, το οποίο επιδιώκει την ανάπτυξη του σχολικού ανταγωνισμού και την κεφαλαιοποίηση της σχολικής επιτυχίας δημιουργεί και συντηρεί λειτουργικά ένα εκπαιδευτικό σύστημα, τυπικά, για όλους, μετατρέποντας τη διάκριση και την επιτυχία σε ιδιωτική υπόθεση. Το κράτος εξαντλεί τον δωρεάν χαρακτήρα του εκπαιδευτικού συστήματος στην απλή συμμετοχή των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα και στις διαδικασίες του μεταφέροντας τις δυνατότητες σχολικής επιτυχίας, διάκρισης και απόκτησης σημαντικών

εκπαιδευτικών πιστοποιητικών στην ιδιωτική σφαίρα, όπου η εκπαίδευση κοστίζει και πληρώνεται ιδιωτικά. Υποστηρίζουμε, λοιπόν, ότι η δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση αποτελεί ένα θεσμικό μόρφωμα που στην πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από ένα πλέγμα λειτουργικών ασυμβατοτήτων, το οποίο αποδυναμώνει στην ουσία την θεσμική του συγκρότηση, και αναιρεί εν τη πράξη τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα του.

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Αργύρης Κυρίδης γεννήθηκε στην Αθήνα, το 1964. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου και αναγορεύτηκε διδάκτορας της Κοινωνιολογίας. Επίσης έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Κοινωνιολογία και στην Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (University of London—Birkbeck College). Σήμερα εργάζεται ως καθηγητής της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης στο ΤΕΠΑΕ του ΑΠΘ. Έχει διδάξει σε μεταπτυχιακά προγράμματα τεσσάρων ΑΕΙ της χώρας και έχει επιβλέψει περισσότερες από 50 μεταπτυχιακές εργασίες και 9 διδακτορικές διατριβές. Έχει εκδώσει πέντε βιβλία καθώς και 25 βιβλία με άλλους συνεργάτες. Πολλές εργασίες του έχουν συμπεριληφθεί σε ελληνόγλωσσους και ξενόγλωσσους συλλογικούς τόμους. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από 250 άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων -120 περίπου εξ αυτών σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Κύρια Ομιλία 2

Η ανώτατη εκπαίδευση ως δημόσιο αγαθό και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα

Ελένη Σιάνου-Κύργιου

Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης,
Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ένα σημαντικό ζήτημα που απασχολεί τη σύγχρονη συζήτηση σχετικά με τις πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση είναι αυτή της ιδέας ως «δημόσιου αγαθού». Η έννοια του «δημοσίου αγαθού» γίνεται αντιληπτή με διάφορους τρόπους. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ανώτατη εκπαίδευση είναι δημόσιο αγαθό που παρέχεται μόνο από το κράτος και η μείωση της υποστήριξης από αυτό υπονομεύει το δημόσιο συμφέρον. Άλλοι υποστηρίζουν ότι τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης συμβάλλουν στην προστασία της ως δημόσιου αγαθού. Η συμβολή τους όμως αυτή υπονομεύεται από την αυξανόμενη εμπιστοσύνη στις ανταγωνιστικές αγορές που τη μεταβάλλουν σε ιδιωτικό αγαθό. Για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος απαιτούνται νέες μορφές ρύθμισης και ελέγχου, σε σχέση με επιχειρηματικές δραστηριότητες των ιδρυμάτων με σκοπό το κέρδος και την ιδιωτικοποίηση. Η ιδιωτικοποίηση οφείλεται στη μείωση της χρηματοδότησης από το κράτος και στην πίεση που ασκείται στα άτομα να καλύψουν τις ανάγκες τους, αγοράζοντας με ιδιωτικές δαπάνες εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχει η δημόσια ή η ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση. Συμπεραίνεται ότι οι διαφορετικές χρήσεις του όρου «δημόσιο αγαθό» συσκοτίζουν παρά φωτίζουν τις σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Φαίνεται να αγνοείται η νέα πραγματικότητα που καθιστά πλέον ρευστά τα παραδοσιακά οργανωτικά χαρακτηριστικά των ιδρυμάτων, δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα στη δημόσια και ιδιωτική ανώτατη

εκπαίδευση. Η προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος μπορεί να διασφαλισθεί, αν δοθεί προσοχή στις πολιτικές για τη διασφάλιση της ακαδημαϊκής ποιότητας όλων των μορφών δημόσιων, ιδιωτικών και μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων. Απαιτεί, επίσης, έρευνες για να δοθούν απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα, όπως: ποιους σκοπούς εξυπηρετούν τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, ποια είναι τα χαρακτηριστικά των δομικών και θεσμικών αλλαγών που πραγματοποιούνται, υπό την επίδραση των οικονομικών και κοινωνικών μετασχηματισμών, των ταχύτατων οικονομικών, τεχνολογικών και πολιτισμικών εξελίξεων που έχουν, αναμφίβολα, επιπτώσεις στη δημόσια και ιδιωτική ζωή.

Σύντομο Βιογραφικό: Η Ελένη Σιάνου-Κύργιου είναι Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Κλασικής Φιλολογίας και του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, από το οποίο έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα, ως υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.). Από το ακαδημαϊκό έτος 1993 μέχρι σήμερα εργάζεται, ως μέλος ΔΕΠ, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Έχει διδάξει σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, άλλων πανεπιστημίων, ενώ τα τελευταία χρόνια διδάσκει και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται σε θέματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Συμμετείχε σε πολλά ερευνητικά προγράμματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, άλλων πανεπιστημίων της Ελλάδας και της αλλοδαπής. Έλαβε μέρος σε πολλά συνέδρια, ημερίδες ή εκδηλώσεις, ως προσκεκλημένη ομιλήτρια. Έχει εκδώσει μονογραφίες, έχει δημοσιεύσει κεφάλαια σε ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα βιβλία, άρθρα σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους, πρακτικά συνεδρίων. Η αναγνώριση του έργου της τεκμηριώνεται από την καταχώρηση άρθρων της σε διεθνείς βάσεις δεδομένων και το μεγάλο αριθμό ετεροαναφορών σε ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες μελέτες. Έχει πλούσιο διοικητικό έργο, ως Μέλος του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Μέλος της Συγκλήτου, Πρόεδρος του Τμήματος επί δύο θητείες, Μέλος της 7μελούς Επιτροπής Διαχείρισης Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ), Μέλος Δ.Σ. Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, ΔΙΚΕΠΕΕ Σταύρος Νιάρχος, Διευθύντρια Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. Έχει, επίσης, κοινωνικό έργο, συμμετέχοντας σε συμβούλια δημοσίων φορέων ή οργανισμών, σε δραστηριότητες για το ευρύτερο κοινό.

10.00 -11.30 ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Εργαστήριο 1

Σχολική διαμεσολάβηση: Εκπαιδεύοντας τους μαθητές στην ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων και των διαφορών στο σχολείο

Θεόδωρος Θάνος (Επιστημονική Εποπτεία)

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ανδρομάχη Μπούνα

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ευθύμιος Τόλιος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παρασκευή Σταθά

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αντώνης Τσατσάκης

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σκοπός του βιωματικού εργαστηρίου είναι οι συμμετέχοντες/ουσες να γνωρίσουν τη σχολική διαμεσολάβηση ως μια εναλλακτική πρακτική ειρηνικής επίλυσης των διαφορών και των συγκρούσεων στο σχολείο και εντάσσεται στο πλαίσιο της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Οι συμμετέχοντες/ουσες θα γνωρίσουν τις αρχές, τις βασικές θεματικές εκπαίδευσης των μαθητών/τριών ως διαμεσολαβητές και τη δομή/στάδια της διαδικασίας της διαμεσολάβησης.

Διαδρομές φυγής και εγκατάλειψης: Βιωματικό εργαστήριο με εκπαιδευτικές δραστηριότητες για καλλιέργεια ενσυναίσθησης για τους πρόσφυγες

Έλενα Παπαμιχαήλ & Πετρούλα Αντωνίου

Λειτουργοί Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου

Το εργαστήρι περιλαμβάνει βιωματικές δραστηριότητες για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του ρατσισμού στο σχολείο. Αξιοποιούνται δραστηριότητες από εγχειρίδιο της εκπαίδευσης κατά της προκατάληψης και από εκπαιδευτικό υλικό της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες οι οποίες αποσκοπούν στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και την αποδόμηση στερεοτύπων σχετικά με την προσφυγιά και τη μετανάστευση.

Εργαστήριο 3

**Επαγγελματική μάθηση στο σχολείο:
Ενίσχυση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών**

Παυλίνα Χατζηθεοδούλου-Λοϊζίδου

Προϊστάμενη Τομέα Επιμόρφωσης

Χριστίνα Σταύρου, Έφη Παπαριστοδήμου, Μαρία Πιτζιολή & Μαρία Ηρακλέους

Λειτουργοί Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου, Ομάδα Συντονισμού Επαγγελματικής Μάθησης

Στο πλαίσιο μιας σειράς μεταρρυθμίσεων στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, από το 2015 έχει προωθηθεί και θεσμοθετηθεί μία νέα πολιτική για την επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών, στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται το σχολείο, ενώ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου αποτελεί τον επίσημο φορέα επαγγελματικής μάθησης όλων των εκπαιδευτικών. Στον πυρήνα της Πρότασης της Επιστημονικής Επιτροπής για το Ενιαίο Πλαίσιο Πολιτικής για την επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών που προηγήθηκε της σχετικής απόφασης εφαρμογής, βρίσκεται η μεθοδολογία της έρευνας-δράσης, ως προσέγγισης που προωθεί τις διαδικασίες επαγγελματικής μάθησης στη σχολική μονάδα. Υπό το πρίσμα αυτό, σκοπός του εργαστηρίου είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων των συμμετεχόντων/ουσών εκπαιδευτικών όσον αφορά τις διεργασίες που αφορούν την επαγγελματική μάθηση στο σχολείο, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευτικών και της σχολικής μονάδας, τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων που υποστηρίζουν την επαγγελματική τους μάθηση εντός της σχολικής μονάδας, καθώς και τη διαδικασία παρακολούθησης και αποτίμησης των δράσεων αυτών.

Οι εκπαιδευτικοί θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν τις δικές τους ανάγκες σε σχέση με τη σχολική μονάδα και να τις συσχετίσουν με τη φωνή των μαθητών τους και των γονέων. Μέσα από το εργαστήρι θα δοθούν παραδείγματα και καλές πρακτικές από εφαρμογές σε σχολεία για στόχευση, σχεδιασμό και υλοποίηση υποστηρικτικών για τους εκπαιδευτικούς δράσεων επαγγελματικής μάθησης μέσα στο σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί θα εργαστούν ώστε να κατανοήσουν σφαιρικά τις ανάγκες τους σχολείου και να διερευνήσουν τους διαφορετικούς ρόλους που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της επαγγελματικής μάθησης (π.χ. ο ρόλος του/της διευθυντή/ντριας, του/της συντονιστή/στριας Επαγγελματικής Μάθησης του σχολείου, του/της υποστηρικτή/κτριας-κριτικού φίλου από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Σημαντική αναφορά γίνεται στην προώθηση του αναστοχασμού ως αναπόσπαστου στοιχείου της μάθησης των εκπαιδευτικών, καθώς και στην παρακολούθηση και βελτίωση της επαγγελματικής μάθησης μέσα από τον ενδιάμεσο και τελικό απολογισμό. Το εργαστήρι απευθύνεται τόσο σε άτομα της διευθυντικής ομάδας σχολείων όσο και σε εκπαιδευτικούς τάξης.

Εργαστήριο 4

Η σύγχρονη θεώρηση της ενεργητικής μάθησης: Ανάπτυξη κουλτούρας δημιουργικής μάθησης και παιχνιδιού μέσα από μαθηματικές δραστηριότητες για παιδιά 4-8 ετών

Χρυστάλλα Παπαδημήτρη-Καχριμάνη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μαριάννα Ευσταθιάδου

Εκπαιδύτρια, Υποψήφια Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο DiSessa (2001) στο βιβλίο του 'Changing Minds' υποστηρίζει ότι το να επιτύχεις την ενεργητική μάθηση απέχει κατά πολύ από ένα αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο ενώ διευκρινίζει τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, δεν διευκρινίζει πώς πρέπει να νοιώθουν όταν μαθαίνουν. Η αντίληψη της ενεργητικής μάθησης πλέον δεν περιορίζεται όπως θεωρούσαμε τις προηγούμενες δεκαετίες σε μια μάθηση όπου τα παιδιά μαθαίνουν κάνοντας πράγματα με τα χέρια τους. Οι Martinez και Stager (2013) υποστηρίζουν ότι οι σύγχρονες τάξεις είναι αυτές όπου το να μαθαίνεις με το μυαλό, τα χέρια και την καρδιά (Head, Hands, Heart) έχουν ισότιμη αξία. Ενώ κανένας δεν αμφισβητεί τη σημασία των πιο πάνω σε θεωρητικό επίπεδο, η εφαρμογή τους στην πράξη φαίνεται δύσκολη. Ίσως επειδή προσπαθούμε να επιτύχουμε ένα διαφορετικό αποτέλεσμα χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα. Οι τάξεις μας μοιάζουν οι ίδιες με πριν, τα μέσα μοιάζουν τα ίδια με πριν, ο προγραμματισμός μας μοιάζει ο ίδιος με πριν. Για να αλλάξουν τα πράγματα πρέπει να "αλλάξουμε μυαλά"! Η πιο πάνω (σύγχρονη θεώρηση) συγκλίνει σε μία βασική ιδέα-κλειδί. Την ιδέα της Ackerman (2004) ότι η μάθηση για να έχει αξία θα πρέπει να μοιάζει με μια συναρπαστική βουτιά στο άγνωστο. Και έτσι οι σύγχρονες προσεγγίσεις εστιάζουν στο να προετοιμάζεται ο εκπαιδευτικός για το απροσδόκητο. Ένα παράδοξο που όχι μόνο είναι εφικτό αλλά και η αίσθηση που αφήνει σε ενήλικες και παιδιά είναι μοναδική και μπορεί να κάνει την πραγματική διαφορά στη μαθησιακή διαδικασία. Οι συμμετέχοντες/ουσες στο εργαστήριο θα έχουν την ευκαιρία να πάρουν μια δόση αυτού του τρόπου μάθησης και να συζητήσουν τα βασικά 'συστατικά' που τον συνθέτουν, μέσα από συμμετοχή σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων και παρουσίαση αποτελεσμάτων από εφαρμογές που έχουν γίνει σε ομάδες παιδιών. Το εργαστήριο απευθύνεται τόσο σε νηπιαγωγούς όσο και σε δασκάλους των πρώτων τριών τάξεων του δημοτικού σχολείου.

Εργαστήριο 5**Ενίσχυση της ενσυναίσθησης κατά της ομοφοβίας****Πέτρα Ντάνιελ**

Ανώτερη Εκπαιδύτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γεωργία Χαλαλάμπους

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Το εργαστήριο έχει σκοπό οι συμμετέχοντες/ουσες να γνωρίσουν τα οφέλη άτυπων εκπαιδευτικών πρακτικών μέσω βιωματικής μάθησης, σε σχέση με την ενίσχυση της ενσυναίσθησής ως προς στιγματισμένες κοινωνικές ομάδες (π.χ. των ομοφυλόφιλων). Παράλληλα, να ενημερωθούν για τα οφέλη μίας ολοκληρωμένης σεξουαλικής εκπαίδευσης. Το εργαστήριο απαιτεί ενεργή συμμετοχή των συμμετεχόντων/ουσών. Οι συμμετέχοντες/ουσες αναμένεται να σχεδιάζουν σε flipchart, να ασχοληθούν με μικρές ομάδες εργασίας και να συμμετάσχουν σε θεατρική δράση.

Εργαστήριο 6**Η Μουσική Τεχνολογία και οι κοινωνιολογικές διαστάσεις των ΤΠΕ στην εκπαίδευση****Νεκτάριος Ροδοσθένους**

Επιστημονικός Συνεργάτης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας, ΔΡΑΣΕ Λευκωσίας

Σε αυτό το βιωματικό εργαστήριο, οι συμμετέχοντες/ουσες θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν με διαδραστικό τρόπο σε επαφή με τις κοινωνιολογικές διαστάσεις και δυνατότητες των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Έχει ως στόχο οι συμμετέχοντες/ες να κατανοήσουν και προωθούν μαθητο-κεντρική διδασκαλία και τη συνεργατική μάθηση για πιο σύνθετα διδακτικά και μαθησιακά αποτελέσματα, να κάνουν χρήση των ΤΠΕ και κατανοήσουν τη σημαντικότητά τους στη διδασκαλία, να εντοπίσουν κοινωνιολογικές διαστάσεις των ΤΠΕ μέσω σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων και εφαρμογών, να εντοπίσουν διαθεματικές προσεγγίσεις της Μουσικής Τεχνολογίας, να δημιουργήσουν ένα μαθησιακό περιβάλλον με τη βοήθεια των ΤΠΕ που να συμπεριλαμβάνει ενεργούς ακροατές και όχι παθητικούς δέκτες, και να ενισχύσουν το ρόλο του εκπαιδευτικού ως φορέα τεχνολογικής γνώσης, δημιουργώντας έτσι νέες ευκαιρίες μάθησης προς όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς).

Εργαστήριο 7**Η ομοφοβία στην εκπαίδευση****Στάλω Λέστα**

Ασπίδα κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση

Το εργαστήριο στοχεύει στο να βοηθήσει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να διακρίνουν ομοφοβικά συναισθήματα, λόγια και πράξεις τα οποία διαδραματίζονται στο σχολικό χώρο και να ευαισθητοποιηθούν ως προς την αντιμετώπιση των περιστατικών αυτών. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχουσες/οντες θα εξερευνήσουν στερεότυπα που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, θα πάρουν μια γεύση από την ομοφοβική βία, θα αναπτύξουν την ενσυναίσθησή τους για ομοφοβικές εμπειρίες ΛΟΑΤΙ μαθητών ή μαθητών με έκφραση φύλου η οποία δε συνάδει με την κοινωνική νόρμα, και θα ευαισθητοποιηθούν στην ανάγκη για αντιμετώπιση ομοφοβικών περιστατικών στην εκπαίδευση. Το εργαστήριο απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς Δημοτικής και Μέσης εκπαίδευσης. Οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι βιωματικές και διαδραστικές ώστε οι συμμετέχοντες/ουσες αφενός να μπορέσουν να μπουν στη θέση ΛΟΑΤΙ ατόμων και αφετέρου να δοκιμάσουν διάφορους τρόπους αντιμετώπισης ομοφοβικών συμβάντων.

Εργαστήριο 8**Η αξιοποίηση της εικαστικής αγωγής στην διαχείριση της ετερότητας στο κοινωνικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον****Μαρία Βασιλειάδου**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Frederick

Χρύσα Νίτσιου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Frederick

Νάσια Χαραλάμπους

Διευθύντρια Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου

Έλενα Θεοδοσίου

Εκπαιδευτικός, Πανεπιστημιακό Νηπιαγωγείο

Στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς και στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, η διαφορετικότητα των ανθρώπων που την απαρτίζουν είναι περισσότερο έκδηλη από ποτέ. Η σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού συνεχώς αλλάζει, αλλά και εξελίσσεται, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον των παιδιών. Οι σημερινές κοινωνίες στην πλειονότητά τους είναι πολυπολιτισμικές, είναι δηλαδή πολυεθντικές, πολυγλωσσικές, και πολυθρησκευτικές. Η σύγχρονη αυτή πολυπολιτισμική πραγματικότητα είναι αισθητή πλέον σε όλες τις εκφάνσεις της κυπριακής κοινωνίας και συνεπώς, στην κυπριακή σχολική πραγματικότητα. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι, με αυξημένη διαπολιτισμική συνείδηση, για να είναι σε θέση να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες μάθησης που θα προωθούν την διαπολιτισμικότητα, αλλά και την συναισθηματική ανταλλαγή μέσα στις σχολικές τάξεις. Στα πλαίσια αυτά, της συνδιαλλαγής και της διαπολιτισμικότητας, η εικαστική αγωγή μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό και υποβοηθητικό ρόλο. Με γνώμονα τα πιο πάνω το προτεινόμενο εργαστήριο στοχεύει να δώσει στους/τις συμμετέχοντες/ουσες την ευκαιρία να γνωρίσουν πρακτικές εφαρμογές της εικαστικής αγωγής για την αποδοχή και την κατανόηση της ετερότητας στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον. Μέσα από τις δραστηριότητες θα διερευνηθεί η σημαντικότητα της συμβολής της εικαστικής διαδικασίας για την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης μεταξύ των ατόμων της σύγχρονης κοινωνίας αλλά και των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον όπου εντοπίζονται χαρακτηριστικά στοιχεία ετερότητας. Περαιτέρω οι συμμετέχοντες θα μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους προσεγγίζοντας την ετερότητα μέσω της εικαστικής αγωγής αλλά και μέσω ομαδικών δραστηριοτήτων.

12.00-13.30 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1**Παράλληλη Συνεδρία 1.1****Πρότυπα-πειραματικά σχολεία:****Εκπαιδευτική αριστεία και κοινωνική επιλογή****Ασκούνη Νέλλη**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αντικείμενο της προτεινόμενης εισήγησης είναι ο ρόλος των Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων (ΠΠΣ) στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Τα δημόσια αυτά σχολεία έχουν μακρά ιστορία (τα πρώτα Πειραματικά ιδρύονται το 1929) και η πρόσβαση σε αυτά προϋποθέτει είτε εισαγωγικές εξετάσεις είτε κλήρωση. Επειδή, όπως δείχνουν πολλές κοινωνιολογικές έρευνες, οι διαδικασίες σχολικής επιλογής εμπεριέχουν ταξικά φίλτρα, το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι σε ποια κυρίως κοινωνικά στρώματα απευθύνονται τα ΠΠΣ και αν λειτουργούν ως μοχλοί κοινωνικής κινητικότητας. Η εισήγηση βασίζεται σε ποσοτική έρευνα που έγινε σε 5 ΠΠΣ (ένα δημοτικό, δύο γυμνάσια και δύο λύκεια) της Αττικής, η οποία περιλαμβάνει: α) καταγραφές στοιχείων από τα αρχεία των σχολείων (μητρώα και καρτέλες μαθητών/ριών) για την περίοδο από τη δεκαετία του 1960 μέχρι το σχολικό έτος 2011-12, και β) ερωτηματολόγια τα οποία συμπληρώθηκαν από το σύνολο των μαθητών/ριών που φοιτούσαν στα γυμνάσια και λύκεια του δείγματος το έτος 2016-17. Τα δεδομένα αφορούντα δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των μαθητών/ριών, την επίδοση και τα χαρακτηριστικά της μαθητικής πορείας, τους λόγους επιλογής του συγκεκριμένου σχολείου. Η υπόθεση που διατυπώνεται είναι ότι τα συγκεκριμένα σχολεία προσελκύουν κυρίως παιδιά που προέρχονται από μικροαστικά και μεσοαστικά κοινωνικά στρώματα. Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές αυτών των στρωμάτων δεν περιλαμβάνουν το δημόσιο σχολείο της γειτονιάς, λόγω μιας γενικευμένης απαξίωσης της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ούτε όμως και το ιδιωτικό, λόγω του μεγάλου κόστους. Τα ΠΠΣ αντιπροσωπεύουν έναν ενδιάμεσο δρόμο «ποιοτικής» εκπαίδευσης, που αναμένεται να ανταποκριθεί σε προσδοκίες προστασίας του μέλλοντος και της κοινωνικής θέσης των παιδιών τους, η οποία σε συνθήκες κρίσης γίνεται όλο και πιο επισφαλής.

Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη θέση της αξιοκρατίας στο πλαίσιο του εξεταστικού και βαθμολογικού συστήματος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης**Τσακίρη Δέσποινα**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Βοϊδής Φωτεινή

Νηπιαγωγός

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 μέσα από κοινωνιολογικές μελέτες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τέθηκε υπό αμφισβήτηση η ουδετερότητα του σχολείου ενώ οι βαθμολογικοί και εξεταστικοί μηχανισμοί κατονομάστη-

καν ως φορείς της σχολικής ανισότητας (Τσακίρη, 2010). Άραγε η ρητορική της αξιοκρατίας βρίσκει ερείσματα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπου τα διακυβεύματα των εξεταστικών και βαθμολογικών διαδικασιών στις κοινωνικές αντιλήψεις δεν έχουν την ίδια βαρύτητα με αυτά της δευτεροβάθμιας; Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται τα ευρήματα μιας ποιοτικής έρευνας που φωτίζει τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης νοηματοδοτούν τη λογική της αξιοκρατίας αναφορικά με τον ρόλο του βαθμολογικού και εξεταστικού συστήματος στην αξιολόγηση των μαθητών, πώς συμβάλλουν οι ίδιοι στην υλοποίησή της και ποια θεωρούν ως εμπόδια. Η εμπειρική διερεύνηση πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων σε 15 εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε Δημοτικά σχολεία της Κορινθίας. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας διαυγάζουν αφενός τις αντιφάσεις που επέχει η εκλογίκευση των εκπαιδευτικών προκειμένου για να υπερασπισθούν την εξασφάλιση της αξιοκρατίας με όχημα τις εξετάσεις και βαθμούς και αφετέρου τις αντιφάσεις του τρόπου με τον οποίο διαχειρίζονται εν τοις πράγμασι την εξεταστική και βαθμολογική διαδικασία του σχολικού θεσμού ερχόμενοι αντιμέτωποι τόσο με τα πολιτισμικά μειονεκτήματα των μη προνομιούχων μαθητών όσο και με την γονική πίεση από κοινωνικές ομάδες που επιδιώκουν την εξασφάλιση μιας επιτυχούς φοίτησης των παιδιών τους πάση θυσία.

Διαγνωστική αξιολόγηση επιπέδου ελληνομάθειας μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στα δημόσια σχολεία δημοτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο

Πετρίδου Αλεξάνδρα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Καραγιώργη Γιασεμίνια

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Η απουσία μηχανισμών διάγνωσης του επιπέδου ελληνομάθειας των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία που φοιτούν σε δημόσια δημοτικά σχολεία αποτελεί ένα σοβαρό ζήτημα σε σχέση με τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στα παιδιά αυτά. Ανταποκρινόμενο σε αυτή την ανάγκη, το Πρόγραμμα Ελληνομάθειας αναπτύχθηκε και διεξάχθηκε για πρώτη φορά σε πιλοτική βάση, στην επαρχία Λάρνακας τη σχολική χρονιά 2016-2017. Το Πρόγραμμα διεξάχθηκε σε δύο φάσεις. Η αρχική αξιολόγηση εστίασε σε διάγνωση του επιπέδου ελληνομάθειας μαθητών, προτού ενταχθούν σε προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, ώστε να παρασχεθεί ενίσχυση σε όσους μαθητές το έχουν πραγματικά ανάγκη. Η τελική αξιολόγηση αποτίμησε το επίπεδο ελληνομάθειας μαθητών που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Για τη διάγνωση του επιπέδου ελληνομάθειας χορηγήθηκαν τα διαγνωστικά δοκίμια «Μιλιάς Ελληνικά Ι» (τεύχη Α και Β). Στην πιλοτική εφαρμογή συμμετείχαν συνολικά 724 μαθητές: 402 μαθητές Α' -Ε' τάξηςστην αρχική αξιολόγηση και 322 μαθητές Β' -Στ' τάξηςστην τελική αξιολόγηση. Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών (85%) που συμμετείχαν στην αρχική αξιολόγηση είχαν επίπεδο ελληνομάθειας μικρότερο του Β1, επομένως χρήζει ενίσχυσης. Παράλληλα, στην τελική αξιολόγηση, η πλειοψη-

φία των μαθητών (56,8%) που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, κατόκτησαν επίπεδο ελληνομάθειας Β1. Ωστόσο, ένα σημαντικό ποσοστό (43,2%) βρέθηκε να κατέχει επίπεδο ελληνομάθειας μικρότερο του Β1 και χρήζει ενίσχυσης πέραν των δύο χρόνων για τα οποία προσφέρονται τα προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής. Στη βάση των ευρημάτων της πιλοτικής εφαρμογής που θα παρουσιαστούν στην υφιστάμενη εργασία, την παρούσα σχολική χρονιά 2017-2018 το Πρόγραμμα έχει επεκταθεί σε παγκύπρια εφαρμογή.

Κοινωνικές ανισότητες και σχολική επίδοση των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Ποσοτική διερεύνηση στο νησί της Λέσβου

Ρόντος Κωνσταντίνος

Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ναγόπουλος Νίκος

Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πανάγος Νίκος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κατσάρης Ηρακλής

Ερευνητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η έννοια της «σχολικής επίδοσης» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα επιτεύγματα που αποκτώνται από την εκπαιδευτική εμπειρία, ενώ εμφανίζεται συχνά στην βιβλιογραφία και με τον όρο «ακαδημαϊκή επίδοση». Από την ως άνω ερμηνεία συνάγεται, ότι η σχολική επίδοση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα συνδέεται άμεσα με «το επίπεδο στο οποίο οι μαθητές έχουν κατακτήσει τους σκοπούς των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων». Όσον αφορά στον όρο της «σχολικής επιτυχίας», αυτή σκιαγραφείται ως η «επαρκής εκπλήρωση από τον μαθητή των διδακτικών ή μαθησιακών στόχων της συγκεκριμένης βαθμίδας». Γενικότερα η σχολική επιτυχία προσεγγίζεται ως η έλλειψη προβλημάτων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και η επίτευξη υψηλών σχολικών επιδόσεων. Η εργασία προσεγγίζει εννοιολογικά τους παραπάνω όρους, σύμφωνα με σύγχρονες βιβλιογραφικές πηγές, προκειμένου να συμβάλει στο σχετικό διάλογο. Η έρευνα εξετάζει τη συνάφεια της σχολικής επίδοσης των μαθητών με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους στη Λέσβο, δηλαδή την εκδήλωση οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων και στο χώρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ειδικότερα, επιδιώκεται η πρωτογενής ποσοτική διερεύνηση της επίδρασης μιας σειράς βασικών οικονομικών και κοινωνικών μεταβλητών στη σχολική επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών (σχολική επίδοση). Μελετήθηκαν 155 μαθητές δημοτικού της Λέσβου που επιλέχθηκαν με στοχαστική διαδικασία και ειδικότερα με τυχαία δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία. Χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο 22 κλειστών ερωτήσεων. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, η σχολική επίδοση διαφορο-

ποιείται ανάλογα με την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των οικογενειών των μαθητών, το φύλο και τον τρόπο αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου. Επομένως οι κοινωνικές ανισότητες εκδηλώνονται και στην σχολική επίδοση των μαθητών στη βασική, τουλάχιστον, εκπαίδευση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1.2

Ο Νόμος 4491/2017 για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου: Οι απόψεις των φοιτητών/τριών

Σόγιας Κωνσταντίνος

Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μπούνα Ανδρομάχη

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ταυτότητα φύλου αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό αυτοπροσδιορισμού των κοινωνικών υποκειμένων. Η ταυτότητα φύλου αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή και διαχωρίζεται από τη βιολογική ταυτότητα του ατόμου. Το δίπολο άνδρας-γυναίκα έχει αμφισβητηθεί έντονα σήμερα, καθώς δεν εκφράζει τον έμφυλο αυτοπροσδιορισμό των ανθρώπων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μετά από κοινωνικούς αγώνες, η κοινωνική ταυτότητα φύλου να μην ταυτίζεται με τη βιολογική ταυτότητα, γεγονός που οδήγησε και στη ψήφιση του νόμου 4491/2017. Ο νόμος αυτός αφορά τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου και προκάλεσε έντονη συζήτηση στην ελληνική κοινωνία. Από αυτήν την άποψη είναι σημαντικό να εξεταστούν επιστημονικά οι απόψεις των κοινωνικών υποκειμένων, ιδιαίτερα των νέων. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξεταστούν οι απόψεις των φοιτητών/τριών σχετικά με τον νόμο 4491/2017 για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 120 προπτυχιακούς/ές φοιτητές/τριες Πανεπιστημίων της Ελλάδας. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι φοιτητές/τριες για τον προσδιορισμό της κοινωνικής ταυτότητας χρησιμοποιούντο κυρίως το δίπολο άνδρας – γυναίκα. Η πλειονότητα του δείγματος συμφωνεί με το Νόμο, αναφέροντας ότι αποτελεί δικαίωμα κάθε ανθρώπου να αυτοπροσδιοριστεί όπως νιώθει αλλά διαφωνεί ως προς την ηλικία στην οποία μπορεί κάποιος να προβεί στη νομική διαδικασία αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου του.

Μελετώντας παιδικές έμφυλες υποκειμενικότητες μέσα από μια εκπαιδευτική παρέμβαση κριτικού γραμματισμού στα ΜΜΕ στα πρότυπα ομορφιάς

Καλλίστη Γαλάτεια

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στο άρθρο αυτό αναλύονται τα αποτελέσματα μιας εφαρμογής κριτικού γραμματισμού στα ΜΜΕ στη δημοτική εκπαίδευση σε ενότητα με θέμα τα πρότυπα ομορφιάς στα ΜΜΕ. Αν και η προσέγγιση του κριτικού γραμματισμού στα ΜΜΕ αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την εκπαίδευση, εντούτοις, υπάρχει περιορισμένη έρευνα για το πώς μπορεί να εφαρμοστεί η προσέγγιση αυτή μέσα από μια φεμινιστική οπτική, η οποία να εστιάζεται σε σχέσεις εξουσίας και στη δόμηση της έμφυλης υποκειμενικότητας. Ο σκοπός της εκπαιδευτικής παρέμβασης ήταν η αξιολόγηση της μεθοδολογικής προσέγγισης του κριτικού γραμματισμού στα ΜΜΕ, αναφορικά με τους τρόπους με τους οποίους η ανάπτυξη ικανοτήτων κριτικού γραμματισμού στα παιδιά μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της ικανότητας χειρισμού μηνυμάτων που μεταφέρονται από τα ΜΜΕ σχετικά με τα πρότυπα ομορφιάς. Η ενότητα περιστρεφόταν γύρω από το θέμα της «ομορφιάς», το οποίο είχε διερευνηθεί μέσα από διάφορα είδη δημοφιλών ΜΜΕ. Η παρέμβαση είχε πραγματοποιηθεί σε μαθητές/ριες της Στ' τάξης, σε τρία σχολεία (αστική, ημιαστική και αγροτική περιοχή) και είχε διεξαχθεί σε δύο ογδοντάλεπτα. Τα αποτελέσματα της παρέμβασης είχαν αξιολογηθεί με βάση τις απαντήσεις των παιδιών στην τάξη, τις εργασίες και τα τελικά τους κείμενα. Η εκπαιδευτική παρέμβαση φαίνεται ότι έφερε αποτελέσματα, αυξάνοντας την επίγνωση των παιδιών στον τρόπο λειτουργίας των ΜΜΕ, αποφυσικοποιώντας δεδομένα μηνύματα, αλλά και συμβάλλοντας στην κριτική ανάλυση μιντιακών κειμένων σε σχέση με την ομορφιά και τις έμφυλες υποκειμενικότητες. Ωστόσο, ο τρόπος που τα παιδιά διαχειρίζονται την ικανότητα κριτικής προσέγγισης φαίνεται να ποικίλει αναλόγως της περίπτωσης, της χρονικής στιγμής και της δύναμης της επιρροής του εκάστοτε μέσου και προτύπου. Επιπλέον, αν και τα παιδιά φαίνεται να διαθέτουν τη γνώση σχετικά με την τεχνητή φύση της ομορφιάς μέσα από τα ΜΜΕ, εξακολουθούν συχνά να αντλούν απόλαυση από συγκεκριμένα πρότυπα ομορφιάς, φανερώνοντας το μεγάλο χάσμα που υπάρχει μεταξύ γνώσης και επιθυμίας. Τέλος, παρατηρήθηκε διαφοροποίηση όσον αφορά την κριτική εμπλοκή με τα ΜΜΕ στη βάση του κοινωνικοοικονομικού και δημογραφικού υπόβαθρου των παιδιών, αφού τα παιδιά στην ημιαστική και αστική περιοχή έδειχναν πιο συνειδητοποιημένα σε θέματα σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των ΜΜΕ, σε σχέση με τα παιδιά στην αγροτική περιοχή.

Η διαμόρφωση των έμφυλων διακρίσεων κατά την παιδική ηλικία: Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου

Μπούνα Ανδρομάχη

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η έμφυλη κοινωνικοποίηση των παιδιών στην οικογένεια και το σχολείο εμπεριέχει αξίες, αντιλήψεις, στερεότυπα κ.λπ. που συμβάλλουν στην «παραγωγή»/ διαμόρφωση και αναπαραγωγή των ιεραρχημένων έμφυλων διακρίσεων. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η οικογένεια και το σχολείο συμβάλλουν στη διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας του παιδιού και αναπαράγουν τις έμφυλες διακρίσεις. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο με προσθήκη προτυποποιημένων βινιετών, που αφορούσαν καθημερινές πρακτικές της οικογένειας και του σχολείου. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι οι μαθητές στην οικογένεια και το σχολείο επιτελούν καθημερινές δραστηριότητες οι οποίες εμπεριέχουν έμφυλα χαρακτηριστικά συμβάλλοντας έτσι αφενός στη διαμόρφωση της έμφυλης ταυτότητας και αφετέρου στην (ανα)παραγωγή των έμφυλων διακρίσεων. Έμφυλα στερεότυπα καθώς είναι νομιμοποιημένα και φυσικοποιημένα αναπαράγονται καθημερινά σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

Το φύλο στην εκπαίδευση

Στελλάκη Αλεξάνδρα

Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σε διεθνές επίπεδο οι κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές, θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες έχουν προβάλει την άνιση αντιμετώπιση των δύο φύλων στην εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό δημιουργεί αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική θέση των γυναικών παρά την ισότητα που εγγυώνται τα κανονιστικά κείμενα σε επίπεδο θεσμών στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και διεθνώς. Η εκπαίδευση παίζει τεράστιο ρόλο στην ισότητα των ευκαιριών. Για το λόγο αυτό στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μία σφαιρική προσέγγιση του ζητήματος αυτού όσον αφορά τον θεωρητικό προβληματισμό, τη διαχρονική διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής αναφορικά με την πρόσβαση των δύο φύλων στα επίπεδα εκπαίδευσης και η ανισότητα πρόσβασης τους σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Διενεργήθηκε βιβλιογραφική έρευνα. Αξιοποιήθηκε τόσο ελληνική όσο και αγγλική βιβλιογραφία, ώστε να υπάρχει ποικιλία στις καταγραφές. Παράλληλα δόθηκε βάση και σε στοιχεία δημοσιευμένων επιστημονικών μελετών. Δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία σε βάθος έρευνα σχετικά με το πανεπιστημιακό προσωπικό και τη δυναμική του, καθώς και την κατά φύλο διάθρωση του. Οι ελλείψεις μελέτες επιφέρουν τη μη αξιοποίηση του δυναμικού των γυναικών επιστημόνων. Η διερεύνηση της συμμετοχικότητας των κοριτσιών στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια βαθμίδα εκπαίδευσης είναι αποσπασματική και έχει έντονα ποσοτικό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα στα ελληνικά βιβλία είναι έντονος ο σεξισμός απέναντι στα αγόρια όπως και οι στάσεις απέναντι στα δύο φύλα δεν συμβαδίζουν με τις σύγχρονες στάσεις και αντιλήψεις των μαθητών/μαθητριών. Παραμένει αναγκαία η διερεύνηση της συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών, καθώς είναι οι δίαυλοι μέσα από τους οποίους/ες περνούν όλα τα μηνύματα στους εκπαιδευόμενους/ες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1.3

Δημόσια και Ιδιωτικά Νηπιαγωγεία: Αντίπαλα Στρατόπεδα ή Συνεργαζόμενοι Φορείς;

Παπαλεοντίου–Λουκά Ελεονώρα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ιδιωτική και η δημόσια προσχολική εκπαίδευση για χρόνια βρίσκονταν στον αντίλογο με την κάθε μια πλευρά να παρουσιάζει τα θετικά της και να προβάλλει τα αρνητικά της άλλης πλευράς. Στην εισήγηση αναφέρονται ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των δύο μορφών εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, κάποια από τα θετικά του Δημόσιου Νηπιαγωγείου περιλαμβάνουν την τη φοίτηση παιδιών χωρίς κάποια οικονομική συνεισφορά, τη συναναστροφή του παιδιού με συνομηλίκους διαφορετικού οικονομικού, κοινωνικού και μορφωτικού επιπέδου, γεγονός που διευκολύνει τη μετέπειτα ένταξή του στην κοινωνία και η απόσταση από το σπίτι; ενώ στα αρνητικά περιλαμβάνονται η έλλειψη υποδομών, και εκσυγχρονισμού, οι περιορισμένες εγκαταστάσεις και προσωπικό, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η ασφάλεια και οι απαραίτητες συνθήκες υγιεινής. Αντίθετα, στο Ιδιωτικό Νηπιαγωγείο, αναφέρονται ως θετικά οι συνήθως καλύτερες παρεχόμενες υπηρεσίες και υποδομές, λόγω της οικονομικής ευχέρειας που του δίνουν τα διδάκτρα, οι εξειδικευμένες αίθουσες, ο περιορισμένος αριθμός παιδιών σε κάθε αίθουσα, το διευρυμένο συνήθως ωράριο, οι καλύτερες συνθήκες υγιεινής και η ασφάλεια των παιδιών. Το ιδιωτικό σχολείο λογοδοτεί στους γονείς και οι εκπαιδευτικοί καλούνται, έτσι, να επιδεικνύουν περισσότερη υπευθυνότητα και αφοσίωση. Η επιλογή του προσωπικού γίνεται μέσα από συνέντευξη, και όχι με διορισμό. Ως αρνητικά αναφέρονται τα αυξημένα διδάκτρα, η προσπάθεια προσέλκυσης πελατών εις βάρος, κάποτε, της παρεχόμενης ποιότητας εκπαίδευσης, η «πελατειακή» σχέση μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού και σε αρκετές περιπτώσεις η υπέρμετρη πίεση στα παιδιά από γονείς και εκπαιδευτικούς. Πιο ουσιαστική, ωστόσο, από τις όποιες διαφορές μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών νηπιαγωγείων αποτελεί ο κοινός προσανατολισμός και βασικός σκοπός και των δύο, που αποτελεί την καλύτερη δυνατή παροχή εκπαίδευσης των νηπίων και η ποιοτική αγωγή με στόχο τη δημιουργία ολοκληρωμένων και ψυχικά υγιών ανθρώπων – κι αυτό πρέπει να αποτελεί τον κοινό άξονα που να ενώνει τις δύο μορφές εκπαίδευσης σε αλληλοσυμπληρωνόμενους και συνεργαζόμενους φορείς και όχι σε αντίπαλα στρατόπεδα, προς όφελος της προσχολικής εκπαίδευσης και των ιδίων των νηπίων.

Η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η συμβολή της στην αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων

Πλατανίτη Γεωργία

Προϊσταμένη Νηπιαγωγός, Αθήνα

Οι ανατροπές και οι συνεχόμενες προκλήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθιστούν αναγκαία την χάραξη πολιτικών με στόχο την μελλοντική βελτίωση της λειτουργίας της, αποκαθιστώντας ταυτόχρονα την αξιοπιστία

της. Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι για την ανάπτυξη, ενώ σημαντικός τομέας οικονομικής και κοινωνικής ενίσχυσης αναδεικνύεται η Εκπαίδευση. Ανάμεσα στα κριτήρια αναφοράς που ορίστηκαν από την ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης, κεντρική θέση κατέχει η καθολική πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των 4 ετών έως την υποχρεωτική εκπαίδευση (με συμμετοχή τουλάχιστον 95%), ενώ παράλληλα η διαμόρφωση μεθόδων παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας της προσχολικής εκπαίδευσης, αποτελούν μελλοντικούς επιδιωκόμενους στόχους. Εστιάζοντας στην πορεία και ανάπτυξη του κλάδου της Προσχολικής Αγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, φαίνεται να βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος με ζητήματα που αφορούν κυρίως στην ποιότητα και την προσβασιμότητα των αντίστοιχων υπηρεσιών της. Με ανακοίνωση της Επιτροπής το 2011, επισημαίνεται, ότι η παροχή υψηλής ποιότητας Προσχολικής Εκπαίδευσης και Φροντίδας πρόκειται να επιφέρει πολλαπλά οφέλη σε επίπεδο κοινωνικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό, ενώ θα λειτουργήσει ως επισφράγιση της δικαιοσύνης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπλέον, η αποτελεσματική λειτουργία της συνδέεται με τις δυνατότητες μελλοντικής ευημερίας και απασχολησιμότητας των παιδιών ως ενήλικες και την επίτευξη των στόχων για αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, της μείωσης φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Τέλος, υπερτονίζεται η καθοριστική συνεισφορά της στην αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής ανισότητας, στην πρόληψη και έγκαιρη παρέμβαση μαθησιακών αναγκών, στην κοινωνική ενσωμάτωση και ομαλή μετάβαση των παιδιών στις επόμενες σχολικές βαθμίδες. Η σύνδεση της προσχολικής αγωγής με οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες ανάπτυξης στην ΕΕ, δίνει νέα προοπτική στην ενδυνάμωση του κλάδου και κινητοποιεί τα κράτη-μέλη για νέες τροποποιήσεις και συνεργασίες, προς αποτελεσματικότερη διαχείριση των συστημάτων εκπαίδευσης τους και προσέγγιση των στρατηγικών στόχων

Δημόσιο και ιδιωτικό νηπιαγωγείο: Η οπτική των νηπιαγωγών της Κρήτης

Ελευθεράκης Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οικονομίδης Βασίλειος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι διαφορές μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα όσον αφορά τη βαθμίδα της Προσχολικής Εκπαίδευσης, δεν έχουν συγκεντρώσει το ενδιαφέρον των ερευνητών στο βαθμό που θα έπρεπε. Με την εργασία αυτή εξετάζονται οι απόψεις νηπιαγωγών από την Ελλάδα σχετικά με το δημόσιο και ιδιωτικό νηπιαγωγείο όσον αφορά ζητήματα σχετικά: α) με τις διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των δύο τύπων νηπιαγωγείων σε θέματα διδακτικού προσωπικού, υλικοτεχνικών υποδομών, παροχών προς τα παιδιά, οικονομικών δυσχερειών, β) με τους παράγοντες που ωθούν τους γονείς να επιλέγουν τη φοίτηση των παιδιών τους σε ιδιωτικά νηπιαγωγεία, γ) με την εκτίμηση που έχουν οι γονείς για τους δύο τύπους νηπιαγωγείων, και δ)

με το κοινωνικό κύρος που έχουν οι δύο αυτοί τύποι νηπιαγωγείων. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε ημιδομημένη συνέντευξη με 35 νηπιαγωγούς που υπηρετούν σε δημόσια νηπιαγωγεία της Κρήτης. Οι συνεντεύξεις αναλύθηκαν με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου με βάση ερευνητικές ενότητες και τις εντασσόμενες σε αυτές κατηγορίες αναφορών. Τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής βοηθούν στην ανίχνευση των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών για τύπους σχολείων που εντάσσονται στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα: Μια συγκριτική μελέτη

Ρέντζου Κωνσταντίνη

Επιστημονική Συνεργάτιδα, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι εκπαιδευτικοί εν γένει, και οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας συγκεκριμένα, φαίνεται, σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα να είναι περισσότερο επιρρεπείς στην επαγγελματική εξουθένωση. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με ερευνητικά δεδομένα τα οποία δείχνουν πως η επαγγελματική εξουθένωση ασκεί σημαντικές επιδράσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης και της φροντίδας, καθιστά επιτακτική την περαιτέρω διερεύνηση θεμάτων που άπτονται της επαγγελματικής εξουθένωσης των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας. Σκοπός της προτεινόμενης έρευνας είναι να διερευνήσει πιθανές ομοιότητες και διαφορές στα επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης που βιώνουν οι δύο κύριες επαγγελματικές ομάδες που εργάζονται στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα στην Ελλάδα. Συνάμα, η έρευνα αποσκοπεί στο να εξετάσει αν ο βαθμός επαγγελματικής εξουθένωσης συσχετίζεται με το βαθμό στον οποίο το προσχολικό πρόγραμμα καλύπτει τις ανάγκες των παιδαγωγών. Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο της Maslach (Maslach Burnout Inventory – Educators Survey) σε 46 νηπιαγωγούς και 62 βρεφονηπιοκόμους. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν διαφοροποιήσεις στο βαθμό και στον τρόπο που οι δύο επαγγελματικές ομάδες βιώνουν το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης. Συνάμα, η ανάλυση έδειξε μερική συσχέτιση μεταξύ του βαθμού στον οποίο βιώνουν το σύνδρομο και του βαθμού στον οποίο το προσχολικό πρόγραμμα καλύπτει τις ανάγκες τους. Τέλος τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος βρέθηκαν να συσχετίζονται μόνο με την υποκλίμακα της προσωπικής επίτευξης. Τα αποτελέσματα της έρευνας υπογραμμίζουν ότι το κάθε σύστημα ΠΕΦ (παιδικός σταθμός vs νηπιαγωγείο) συντελεί στην εμφάνιση διαφορετικών διαστάσεων επαγγελματικής εξουθένωσης, γεγονός που ενισχύει την αναγκαιότητα ενοποίησης των δύο διακριτών συστημάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1.4

Η διαπλοκή του έμφυλου προσωπικού και επαγγελματικού: Μια διερεύνηση των εις βάθος ιστοριών ζωής ελληνοκύπριων εκπαιδευτικών δημοτικής εκπαίδευσης**Θεοδώρα Ελένη**

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κοντοβούρκη Σταυρούλα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Φιλίππου Σταυρούλα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χαραλάμπους Μαίρη

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να διερευνήσει τη διαπλοκή του έμφυλου προσωπικού και επαγγελματικού όπως αυτή προκύπτει μέσα από τις αφηγήσεις γυναικών εκπαιδευτικών δημοτικής εκπαίδευσης. Η διερεύνηση αυτή τοποθετείται στη συγκυρία της πολυετούς και συνεχιζόμενης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στην Κύπρο η οποία έθεσε αρκετές προκλήσεις για τους/τις εκπαιδευτικούς και τη συγκρότηση αυτών ως επαγγελματιών. Η ανάλυση αντλεί από τα ευρήματα ενός μεγαλύτερου μακροχρόνιου ερευνητικού προγράμματος σχετικά με τον εκπαιδευτικό επαγγελματισμό στην Κύπρο. Προηγούμενες αναλύσεις κατέδειξαν πώς η διαπραγμάτευση των επαγγελματικών ταυτοτήτων των εκπαιδευτικών επηρεάζεται από τις προσωπικές τους βιογραφίες και το άμεσο συγκείμενο της τάξης, το τοπικό συγκείμενο της σχολικής μονάδας, και το θεσμικό πλαίσιο όπως αυτό εκφράζεται μέσα από την επίσημη ρητορική και πρακτικές (Theodorou, Kontonourki, & Philippou, 2015). Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στις εις βάθος ιστορίες ζωής πέντε γυναικών εκπαιδευτικών των οποίων οι περιπτώσεις κατασκευάστηκαν μέσα από ένα συνδυασμό βιογραφικής έρευνας και εθνογραφικών μεθόδων συλλογής δεδομένων, και ειδικότερα μέσα από πολλαπλές συνεντεύξεις και τη χρήση βιοντεοσκοπημένων διδασκαλιών κατά το σχολικό έτος 2015-2016. Κατανοώντας το προσωπικό και το επαγγελματικό ως διακριτά αλλά και συνδεδεμένα (Goodson, 2008· Alsop, 2013), η παρούσα διερεύνηση των κοινωνικών θέσεων των εκπαιδευτικών ως έμφυλων κοινωνικών υποκειμένων πριν και μετά την είσοδό τους στο επάγγελμα, κατέδειξε τους τρόπους με τους οποίους η έμφυλη διάσταση διασταυρώνεται με την αίσθηση επαγγελματισμού και τις επαγγελματικές τους υποκειμενικότητες. Τα βασικά συμπεράσματα της παρούσας εργασίας ρίχνουν φως στην κατανόηση του προσωπικού και του επαγγελματικού ως τοποθετημένα σε ευρύτερα κοινωνιοϊστορικά, πολιτικά και πολιτισμικά συγκείμενα, και ενημερώνουν τη διερεύνηση της αυτόνομης δράσης των εκπαιδευτικών ως προϊόντος διαπραγμάτευσης και επίτευξης εντός δομών, θεσμικών και άλλων.

Κρίση και brain drain**Τόλιος Ευθύμιος**

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Είναι γεγονός ότι η οικονομική κρίση που πλήττει τα τελευταία 10 περίπου χρόνια την Ελλάδα έχει πολλές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Μια από τις σημαντικότερες συνέπειες ήταν η ανεργία, ιδιαίτερα των νέων, η οποία επηρέασε και τους πτυχιούχους. Οι πτυχιούχοι προκειμένου να βρουν εργασία άρχισαν να μεταναστεύουν σε διάφορες χώρες του εξωτερικού, φαινόμενο που πήρε μεγάλες διαστάσεις και είναι γνωστό ως «brain drain». Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η μετανάστευση των νέων σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό να εργαστούν σε σχέση με την κοινωνική τους προέλευση. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 12 άτομα. Ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη συνέντευξη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η πλειονότητα των νέων του δείγματος που μεταναστεύει έχει εμπειρίες από τις χώρες του εξωτερικού, κυρίως μέσω της συμμετοχής τους σε προγράμματα Erasmus και προέρχονται από τα μικρομεσαία και λαϊκά κοινωνικά στρώματα. Σε σχέση με τα κριτήρια επιλογής της χώρας υποδοχής αποτελούν η εύρεση εργασίας και η οργάνωση των κοινωνικών θεσμών, όπως το σύστημα υγείας και πρόνοιας, κοινωνικής ασφάλισης, κ.λπ. Επίσης, τα άτομα του δείγματος εργάζονται πολλές ώρες, με αποτέλεσμα να μην τους μένει αρκετός ελεύθερος χρόνος. Έτσι, καταφέρνουν να εξοικονομούν κάποια χρήματα, γεγονός που αποτελεί και στόχο τους.

Νέο Σύστημα Διορισμού Εκπαιδευτικών (ΝΣΔΕ): Μια διερεύνηση διαφορετικών φωνών στην κατασκευή επαγγελματισμού εκπαιδευτικών**Παντελή Θεοπίστη**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ταμπούρας Αντώνης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αν και υπό συζήτηση για δεκαετίες και τη διατύπωση ποικιλίας προτάσεων για αλλαγή επετηρίδας ως συστήματος διορισμού εκπαιδευτικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, την οριστική ώθηση, προς τη συστηματοποίηση των διαφόρων προτάσεων φαίνεται να έδωσε η οικονομική κρίση στο νησί και, εν μέσω αυτής, η Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για την εκπαίδευση. Σε αυτή, τονίστηκε πως δεν υπήρχαν κριτήρια που να διασφαλίζουν τον διορισμό των «καλύτερων» εκπαιδευτικών και προτάθηκε το Νέο Σύστημα Διορισμών στην Εκπαίδευση (ΝΣΔΕ) ως η πιο προφανής λύση στο πρόβλημα (WorldBank, 2014). Η κυβέρνηση υιοθέτησε αυτή την πρόταση και σε ένα σύντομο σχετικά διάστημα, σχεδίασε, νομοθέτησε και εφάρμοσε ένα νέο σύστημα διορισμών,

το οποίο προνοεί την αξιολόγηση των υποψήφιων εκπαιδευτικών μέσω γραπτών εξετάσεων και την μοριοδότησή τους βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και εφαρμογής του ΝΣΔΕ, και ιδιαίτερα της προετοιμασίας των πρώτων εξετάσεων, προέκυψε ποικιλία αντιδράσεων από διαφορετικές «φωνές». Η παρούσα εργασία εστιάζει στο τελευταίο έτος πριν την πρώτη διεξαγωγή εξετάσεων με σκοπό α) τη χαρτογράφηση των «φωνών» που εκφράστηκαν στη δημόσια σφαίρα κατά την περίοδο αυτή και β) την ανάλυση των επιχειρημάτων που επιστράτευσαν για να υποστηρίξουν συγκεκριμένες θέσεις και συνεπαγόμενες εννοιολογήσεις επαγγελματισμού και επαγγελματικής ταυτότητας εκπαιδευτικών. Επιλέγηκαν άρθρα από τη δημόσια σφαίρα και συγκεκριμένα όσα σχετίζονταν με το ΝΣΔΕ και δημοσιεύτηκαν στο ενημερωτικό δελτίο του ιστοχώρου *paideia.news*, κατά την περίοδο Οκτώβριος 2016 – Νοέμβριος 2017. Διενεργήθηκε ανάλυση περιεχομένου (*content analysis*) σε εκατόν ογδόντα άρθρα με σκοπό την ανίχνευση νοημάτων που αποδίδονται στον επαγγελματισμό και την επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών. Τα ευρήματα καταδεικνύουν πως το ΝΣΔΕ αναδύθηκε σε ένα πλαίσιο αμφισβησιών και αντιφάσεων που παραμένουν υπό ένταση. Οι φορείς που αποτύπωσαν στο ενημερωτικό δελτίο απόψεις κατηγοριοποιήθηκαν στις εξής ομάδες: Α) Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού, Β) Εκπρόσωποι Πολιτικής Ηγεσίας – Βουλευτές– Βουλή των Αντιπροσώπων, Γ) Συνδικαλιστικές – Εκπαιδευτικές Οργανώσεις, Δ) Αντικαταστάτες και Συμβασιούχους Εκπαιδευτικούς, και Ε) Διορισμένοι Εκπαιδευτικοί. Διαπιστώθηκε ποικιλομορφία μεταξύ αλλά και εντός αυτών των ομάδων/φορέων ως προς τα νοήματα που απέδωσαν, συζητώντας κομβικά σημεία του ΝΣΔΕ, στον επαγγελματισμό και επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών. Μέσα από το παράδειγμα του ΝΣΔΕ ως ενός «επεισοδίου» μιας σημαντικής αλλαγής στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, διαφαίνεται ότι τίθεται υπό αμφισβήτηση και διαπραγμάτευση ο επαγγελματισμός και η επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών. Διαπιστώθηκε επίσης, πως οι τύποι επαγγελματισμού που αποδόθηκαν στους/στις εκπαιδευτικούς, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις άπτονται των τύπων επαγγελματισμού που αποτυπώνονται στη διεθνή βιβλιογραφία (π.χ. Goodson & Hargreaves, 1996), σε άλλες διαφοροποιούνται ή/και ξεφεύγουν από αυτούς. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί κατασκευάζονται κυρίως με όρους «πρακτικού» και «κλασικού» επαγγελματισμού, αφού εξαιρούνται η εμπειρία ως απαραίτητο προσόν του/της επαγγελματία και η πιστοποίηση των προσόντων του/της, αντίστοιχα. Σε λιγότερο βαθμό, προβάλλονται χαρακτηριστικά του «ευέλικτου», «διευρυμένου» και «πολύπλοκου» επαγγελματισμού. Σχολιάζεται επίσης, το πώς εντός διαφορετικών απόψεων, διαφάνηκε συνδυασμός δύο ή και περισσότερων τύπων επαγγελματισμού. Η εργασία ολοκληρώνεται με συζήτηση ευρύτερων διαδικασιών επαγγελματοποίησης και αποεπαγγελματοποίησης των εκπαιδευτικών, καθώς και των μεθοδολογικών συνεπαγωγών της αναλυτικής αυτής διαδικασίας ως ταυτόχρονα τοπικής και διεθνούς στη μελέτη ζητημάτων εκπαιδευτικού επαγγελματισμού στην Κύπρο.

Πηγές επαγγελματικών συγκρούσεων των εκπαιδευτικών και στυλ διαχείρισης τους από τον διευθυντή

Κωνσταντίνος Μάριος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Φρέντερικ

Ορφανός Στέλιος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Φρέντερικ

Το θέμα των επαγγελματικών συγκρούσεων των εκπαιδευτικών των δημοτικών σχολείων δεν έχει μελετηθεί στον κυπριακό χώρο. Σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση των πηγών των επαγγελματικών συγκρούσεων που εμφανίζονται στα δημόσια δημοτικά σχολεία της Κύπρου, καθώς και η διερεύνηση του στυλ διαχείρισης τους από τον διευθυντή σύμφωνα με την άποψη των εκπαιδευτικών. Διεξήχθη ποσοτική έρευνα με ερευνητικό εργαλείο κατασκευασμένο από τον ερευνητή, το οποίο χορηγήθηκε σε 677 εκπαιδευτικούς από 103 δημοτικά σχολεία των επαρχιών Λεμεσού και Πάφου της Κύπρου. Οι επαγγελματικές συγκρούσεις των εκπαιδευτικών εμφανίζονται σπάνια μέσα στη χρονιά, λίγες φορές το τρίμηνο. Μερικές από τις σημαντικότερες πηγές συγκρούσεων είναι η κατανομή τμημάτων, η κατανομή μαθημάτων, οι συχνές απουσίες εκπαιδευτικών, οι αντικαταστάσεις λόγω της απουσίας εκπαιδευτικών, οι ατομικές διαφορές (απόψεων, αξιών, πεποιθήσεων) και η κακή επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών, το στυλ διαχείρισης των συγκρούσεων το οποίο υιοθετούν περισσότερο οι διευθυντές είναι το Συνεργατικό στυλ. Ακολουθούν το Συμβιβαστικό στυλ, το στυλ αποφυγής, παραχώρησης και τέλος το ανταγωνιστικό στυλ διαχείρισης συγκρούσεων. Οι επαγγελματικές συγκρούσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς εμφανίζονται καθόλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Ο ρόλος του διευθυντή είναι πολύ σημαντικός όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων που εμφανίζονται καθώς η αποτελεσματική διαχείριση τους αποφέρει πολλά θετικά στη σχολική μονάδα. Οι διευθυντές των δημοτικών σχολείων της Κύπρου σύμφωνα με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών τείνουν να υιοθετούν περισσότερο συνεργατικό και συμβιβαστικό στυλ διαχείρισης των συγκρούσεων ενώ τείνουν να χρησιμοποιούν λιγότερο το ανταγωνιστικό στυλ διαχείρισης συγκρούσεων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1.5

Με το χρωστήρα των ρομαντικών: Με χρώμα, με συναίσθημα και φόντο το κοινωνικό γίνεσθαι του χθες και του παρόντος...**Χατζηπιερή Έλενα**

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου

Η εισήγηση αυτή αφορά τρόπους κοινωνιολογικής ανάγνωσης έργων τέχνης του Ρομαντισμού. Εκκινώντας από το κίνημα του Ρομαντισμού, κίνημα του οποίου η σημαντικότητα διευρύνεται στο πέρασμα του χρόνου, όπως αυτό εκφράστηκε με το χρωστήρα των ρομαντικών ζωγράφων σε συνάρτηση με το κοινωνικό γίνεσθαι του 19ου αιώνα, προχωρούμε με τις ανάλογες προεκτάσεις στην κοινωνία του σήμερα. Πιο συγκεκριμένα το πρώτο μέρος της παρουσίασης αναφέρεται στο πώς μέσα από το έργο των Ρομαντικών διαφαίνονται η φύση και η σχέση του ανθρώπου με αυτήν, πώς μορφοποιούνται εικαστικά οι έννοιες της ισότητας, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας, πώς γίνονται αντιληπτά τα θέματα της φτώχειας και της παιδικής εργασίας αλλά και τι χροιά παίρνουν οι μεταφυσικές αναζητήσεις της κοινωνίας της Δυτικής Ευρώπης του 19ου αιώνα. Το δεύτερο μέρος πραγματεύεται την ανάγκη και την αξία μελέτης του Ρομαντισμού για να «διαβάσουμε»-κατανοήσουμε τη σύγχρονη μας κοινωνία και να επιλέξουμε πώς να δράσουμε σε αυτήν. Επίσης δείχνει πώς η μελέτη του Ρομαντισμού μπορεί να ενταχθεί εμβόλιμα στο αναλυτικό πρόγραμμα. Το δεύτερο μέρος οδηγεί στο τρίτο που αφορά σε προτάσεις αξιοποίησης και πολλαπλής-κοινωνιολογικής ανάγνωσης εικαστικών έργων του Ρομαντισμού με πρακτικές εφαρμογές σε δύο επίπεδα: α/ το πρόγραμμα «Ύμνος στην Ελευθερία» του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού που αναφέρεται στη μελέτη της Ελληνικής Επανάστασης για παιδιά Στ' τάξης δημοτικού, μέσα από αυθεντικά έργα ζωγραφικής στην Πινακοθήκη του Ιδρύματος Αρχ. Μακαρίου Γ και β/ σε παιδαγωγικές προτάσεις αισθητικής ενάτηνσης και ανάγνωσης από την κοινωνιολογική οπτική έργων ζωγραφικής με αφετηρία το χθες και συγκείμενο το σήμερα.

Ανάγνωση βιβλίων στο οικογενειακό περιβάλλον παιδιών προσχολικής ηλικίας από διαφορετικά κοινωνικο-μορφωτικά περιβάλλοντα**Στελλάκης Νεκτάριος**

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ένας από τους παράγοντες που φαίνεται να συνδέεται με τις αναγνωστικές εμπειρίες τις οποίες μοιράζονται γονείς και παιδιά στο σπίτι είναι το κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας. Μια πληθώρα ερευνών δείχνει ότι οι γονείς με υψηλότερη μόρφωση όχι μόνο διαβάζουν πολύ πιο συχνά με τα παιδιά τους αλλά και ότι η ποιότητα της αλληλεπίδρασης γύρω από το βιβλίο είναι διαφορετικής έντασης κι έκτασης. Επιπλέον, η καθοδήγηση και οι υποδείξεις των γονέων προς τα παιδιά για στρατηγικές άντλησης νοήματος από τα κοινά αναγνώσματα και, τέλος, η αξία που δίνει η οικογένεια στην ανάγνωση και τη μελέτη βιβλίων φαίνεται να σχετίζεται με το μορ-

φωτικό επίπεδο των γονέων. Στην παρούσα έρευνα παρουσιάζονται τα πορίσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε το φθινόπωρο του 2017 σε δύο ομάδες παιδιών (54 παιδιά, μέσος όρος ηλικίας: 63 μήνες) από τέσσερα δημόσια νηπιαγωγεία της Πάτρας που χαρακτηρίζονται για τη διαφορά τους ως προς το κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο των γονέων τους. Τα δεδομένα συλλέχτηκαν με ατομική ημιδομημένη συνέντευξη και αναλύθηκαν με τη θεματική ανάλυση περιεχομένου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι στις οικογένειες όπου οι γονείς έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο είναι πιθανότερο η κοινή ανάγνωση να είναι μια εδραιωμένη και απολαυστική συνήθεια. Η συζήτηση θα εστιάσει σε προτεινόμενες πολιτικές ενημέρωσης και επιμόρφωσης όλων των γονέων για τη συνεισφορά των αναγνωστικών πρακτικών στην ενίσχυση του πρώτου γραμματισμού των μικρών παιδιών.

Το αναλυτικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης/εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη και η αποτελεσματική εφαρμογή του. Ο ρόλος των διαφορετικών αναπαραστάσεων του αναλυτικού προγράμματος κατά Goodlad**Παπασταύρου Βασίλης**

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κουτσελίνη Μαίρη

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η έρευνα εστιάζει την προσοχή της στις αναπαραστάσεις του αναλυτικού προγράμματος όπως τις περιγράφει ο Goodlad (1979) αναφορικά με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη που εφαρμόζεται στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα από το 2010. Συγκεκριμένα τα ερευνητικά ερωτήματα με τα οποία ασχολείται η έρευνα είναι τα εξής: Ποιο είναι το ιδεατό αναλυτικό πρόγραμμα σύμφωνα με τους ακαδημαϊκούς και ερευνητές-ειδικούς στο αντικείμενο της Π.Ε.; Ποια η φιλοσοφία, ποιες διαδικασίες ακολουθήθηκαν κατά το σχεδιασμό του αναλυτικού προγράμματος αλλά και ποιες οι προϋποθέσεις αποτελεσματικής εφαρμογής του; Πώς οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται και εφαρμόζουν το αναλυτικό πρόγραμμα;; Ποιες αποκλίσεις φανερώνονται από το ιδεατό στο εφαρμοζόμενο αναλυτικό πρόγραμμα και πώς αυτές επηρεάζουν την αποτελεσματική εφαρμογή του, τα βιώματα των μαθητών και τις επιδόσεις τους στο μάθημα; Στο δείγμα της έρευνας συμμετείχαν τέσσερις ακαδημαϊκοί ειδικοί επί του αντικειμένου, τα τρία μέλη της συγγραφικής επιτροπής του αναλυτικού προγράμματος, είκοσι εκπαιδευτικοί δημοτικής εκπαίδευσης και 291 μαθητές Στ' τάξης Δημοτικού. Τα δεδομένα λήφθηκαν μέσω ατομικών και ομαδικών συνεντεύξεων, παρατηρήσεις μαθημάτων και γραπτή αξιολόγηση. Αυτό που διαπιστώνεται είναι ότι οι απόψεις των ειδικών του θέματος συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό και ως εκ τούτου το αναλυτικό πρόγραμμα που υιοθετήθηκε έχει τη μορφή ενός ιδεατού αναλυτικού προγράμματος. Μεγάλη όμως απόκλιση εμφανίζεται στο πώς οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται και εφαρμόζουν το πρόγραμμα. Η απόκλιση αυτή φαίνεται να επηρεάζει άμεσα και τους μαθητές καθώς οι αναφορές τους για το πώς βιώνουν το αναλυτικό πρόγραμμα αλλά και τα αποτελέσματα που έχουν καταφέρει στη γραπτή αξιολόγηση είναι απογοητευτικά.

Ψηφιακό χάσμα και διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Απόψεις εκπαιδευτικών της νήσου Λέσβου

Σταμάτη Μαρίνα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γιαβρίμης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Οι ΤΠΕ στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον έχουν αναδιαμορφώσει καταλυτικά τις κοινωνικο-οικονομικές και πολιτικο-ιδεολογικές προσεγγίσεις των εθνών-κρατών, μετασχηματίζοντας τις παραμένουσες ανισότητες. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνήσει τις διαφοροποιήσεις στη χρήση των ΤΠΕ από τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσα από το λόγο των εκπαιδευτικών, καθώς και αν το σχολείο είναι σε θέση να προσφέρει ισότιμες ευκαιρίες στην απόκτηση δεξιοτήτων στις ΤΠΕ. Στην παρούσα έρευνα πραγματοποιήσαμε δεκαεπτά ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Λέσβου. Από τα ευρήματα της έρευνας διαφάνηκε ότι: α) υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις γνώσεις των μαθητών, όσο και στη στάση τους απέναντι στις ΤΠΕ και β) η γεωγραφική κατανομή και η υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων, καθώς και το πολιτισμικό, κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο της οικογένειας επιδρούν σημαντικά στα παραπάνω. Παράλληλα, το σημερινό σχολείο διαφάνηκε ότι δυσκολεύεται να αντισταθμίσει το ψηφιακό χάσμα, γιατί: α) οι πολιτικές του υπουργείου κρίνονται ως ανεπαρκείς και ανοργάνωτες, β) η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία εφαρμόζεται από τους εκπαιδευτικούς χωρίς σημαντική υποστήριξη, γ) υπάρχει ελλιπή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η οποία βασίζεται περισσότερο στο τεχνοκρατικό μοντέλο, δ) ο μαθησιακός χρόνος για την προετοιμασία του κατάλληλου υλικού δεν επαρκεί, ε) οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται φόβο, ένταση και άγχος σχετικά με την ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και στ) υπάρχει πίεση από το εκπαιδευτικό σύστημα ως προς την εκπλήρωση συγκεκριμένων διδακτικών στόχων. Συμπερασματικά από την παρούσα έρευνα αναδεικνύονται διαφοροποιήσεις στη χρήση των ΤΠΕ από τους μαθητές, αλλά και η αδυναμία του σχολείου για αντιμετώπιση των συνεπαγόμενων ανισοτήτων

15.00-15.30 ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η συνεργατική καινοτομία ενός γενικού και ενός ειδικού σχολείου: Μελέτη περίπτωσης

Βαϊτση Μαρία

ΜΕd Σπουδές στην Εκπαίδευση

Ένα ζήτημα που απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τους μάχιμους εκπαιδευτικούς είναι η ανάγκη σύλληψης και εφαρμογής καινοτομιών στο σύγχρονο σχολείο. Στόχος της παρούσας ερευνητικής εργασίας, που αποτελεί μία μελέτη περίπτωσης, ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών στα πλαίσια μιας συνεργατικής καινοτομίας ανάμεσα στο Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου Αττικής «Η Ελληνική Παιδεία» και στο Ειδικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα «Στουπάθειο». Στο θεωρητικό μέρος αναπτύσσονται αρχικά οι έννοιες της καινοτομίας και της συνεργασίας στην εκπαιδευτική μονάδα και αναδεικνύονται όλες οι παράμετροι που τις διέπουν. Στη συνέχεια, καθώς πρόκειται για μια δράση που είχε αθλητικό υπόβαθρο, παρουσιάζονται πτυχές της έννοιας του αθλητισμού, ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά, αποσαφήνιση και ανάλυση εννοιών της Ειδικής Αγωγής. Στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη, με ερευνητικό εργαλείο τη χρήση ημιδομημένης συνέντευξης και με ερευνητικό δείγμα τους δύο διευθυντές και τους έξι εμπλεκόμενους στη δράση εκπαιδευτικούς των δύο σχολικών μονάδων. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν πως η καινοτομία κρίθηκε ως επιτυχημένη λόγω του πολύ καλού κλίματος συνεργασίας που επέδειξαν όλοι οι εμπλεκόμενοι, είχε πολλαπλά οφέλη για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς και για τους λόγους αυτούς συνεχίζεται σε συστηματική πια βάση. Η βιβλιογραφική απουσία δια ζώσης συνεργατικών καινοτομιών ειδικών και τυπικών σχολείων καθιστά την παρούσα εργασία πρωτότυπη και πρωτοπόρα, και έχει ως στόχο να συνδράμει κατά το δυνατόν στη σταδιακή εξάλειψη προκαταλήψεων εναντίον μιας ευάλωτης κοινωνικής ομάδας, των ατόμων με αναπηρία, όχι μόνο στο χώρο της εκπαίδευσης αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Επαναπροσδιορίζοντας τον ρόλο του διευθυντή στο δημόσιο σχολείο

Κάλφα Μαρία

Υποψήφια Διδάκτορας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μέσα από την εν λόγω εισήγηση επιχειρείται η διερεύνηση των χαρακτηριστικών που δύναται να έχει ο διευθυντής του δημόσιου σχολείου με σκοπό την καλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα μιας εκπαιδευτικής μονάδας. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούμε να δούμε πως το ιδιωτικό σχολείο, αλλά και το πρότυπο του διευθυντή-ηγέτη που προωθεί μπορεί να μεταβάλλει την καθημερινότητα του δημόσιου σχολείου, να το αναδείξει και να εντάξει τις έννοιες της καινοτομίας και της δημιουργικότητας. Η συμβολή του διευθυντή είναι σημαντική για έναν εκπαι-

δευτικό οργανισμό, καθώς, αυτός είναι το άτομο που επικυρώνει καινοτόμες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και δράσεις. Στο βαθμό αυτό, συνίσταται η επιμόρφωση του διευθυντή σε θέματα διοίκησης και επαναπροσδιορισμού της τυπικής μάθησης. Ακολουθώντας το μεταβαλλόμενο πνεύμα της κοινωνίας, ο διευθυντής οφείλει να γνωρίζει τα καθήκοντα του, να επιμορφώνεται και να λειτουργεί ως καταλύτης αλλαγής μαζί με τους εκπαιδευτικούς ενθαρρύνοντας τους, αφήνοντας πίσω τον σκεπτικισμό που χαρακτηρίζει αρκετούς υπό ενεργεία διευθυντές. Ο στόχος της εν λόγω εισήγησης συνίσταται στη παρουσίαση της σημασίας του ρόλου του διευθυντή για την αποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού οργανισμού και το ηγετικό προφίλ που πρέπει να τον χαρακτηρίζει με σκοπό να επαναπροσδιορίσει και να ενθαρρύνει εναλλακτικές μορφές μάθησης και διδασκαλίας.

Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και κατάρτισης: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση

Τσιπλακίδης Ιάκωβος

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εργασία ασχολείται με το ζήτημα της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και της κατάρτισης. Πρόκειται για ένα ζήτημα που ιεραρχείται στην κορυφή της ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο κοινωνιολογικής έρευνας. Η σημασία που αποδίδεται στην μείωση του ποσοστού των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο απορρέει από το γεγονός ότι η απόφαση αυτή συνδέεται με το ζήτημα της ισότητας των εκπαιδευτικών ευκαιριών, του κοινωνικού αποκλεισμού και τη μετάβαση στην αγορά εργασίας. Στην εργασία αυτή εξετάζουμε το ζήτημα από μια κοινωνιολογική σκοπιά. Επικεντρωνόμαστε, αρχικά, στους λόγους που οδηγούν στην απόφαση αυτή και, μετά από μια σύντομη επισκόπηση τη βιβλιογραφίας, εξετάζουμε το ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος και της κοινωνικής προέλευσης στη δημιουργία και αναπαραγωγή του φαινομένου. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τα βασικά θεωρητικά πλαίσια που χρησιμοποιούν οι κοινωνιολόγοι της εκπαίδευσης για την ανάλυση και ερμηνεία του φαινομένου, καθώς επίσης και τις πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί για την άμβλυνσή του. Στα συμπεράσματα παρουσιάζουμε τους τομείς στους οποίους πρέπει να στραφούν οι μελλοντικές έρευνες που διερευνούν το ζήτημα αυτό.

Ενισχύοντας τη συναισθηματική διάσταση της κοινωνικής ένταξης μεταναστριών μητέρων και των παιδιών τους μέσα από κόμικς: Το πρόγραμμα BONDS

Θεοδώρου Ελένη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χαραλάμπους Κωνσταντίνη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αναστάση Παναγιώτα

Υποψήφια Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κατερίνα Μαύρου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σπύρου Σπύρος

Καθηγητής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τσενέ Λήδα

Επικοινωνιολόγος, PhD, Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων, Καλλιτεχνικών και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ComicdomPress

Η κοινωνική ένταξη των μεταναστευτικών πληθυσμών αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες των Ευρωπαϊκών κρατών καθώς η άφιξη νέων μεταναστευτικών ομάδων και προσφύγων τα τελευταία χρόνια και η ταυτόχρονη άνοδος της ακροδεξιάς έχουν θέσει εκ νέου επί τάπητος θέματα ένταξης και καταπολέμησης ρατσιστικών συμπεριφορών. Ιδιαίτερα οι μητέρες μετανάστριες/πρόσφυγες αποτελούν μια κοινωνική ομάδα που συχνά έχει λιγότερες ευκαιρίες κοινωνικής, πολιτισμικής και επαγγελματικής ένταξης λόγω διάφορων αιτιών που μπορεί να συνδέονται με την απώλεια κοινωνικών και οικογενειακών δεσμών, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, ενδοοικογενειακές σχέσεις αλλά και έμφυλους κοινωνικούς ρόλους που ως γυναίκες και μητέρες επιτελούσαν στο κοινωνικό περιβάλλον της χώρας προέλευσης και τους οποίους καλούνται να επιτελέσουν και στο περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Έχοντας τα πιο πάνω υπόψη, το πρόγραμμα BONDS συστάθηκε με σκοπό να ενισχύσει την κοινωνική ένταξη μεταναστριών και προσφύγων μητέρων/ φροντιστριών (caregivers) και των παιδιών τους. Στο πλαίσιο αυτό, η προτεινόμενη εισήγηση έχει στόχο να παρουσιάσει τους σκοπούς και τις δραστηριότητες του έργου BONDS (χρηματοδότηση ERASMUS+ KA2 Adult Education). Το έργο στοχεύει στην ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού μοντέλου συνεργατικής δημιουργικής αφήγησης μέσω κόμικς, βασισμένο στις ανάγκες μεταναστριών και προσφύγων μητέρων/ φροντιστριών (caregivers) και των παιδιών τους, για ενίσχυση των «μαλακών ή οριζόντιων δεξιοτήτων» (softskills) τους, ενεργοποιώντας έτσι τη συναισθηματική διάσταση της κοινωνικής τους ένταξης. Στο πλαίσιο του έργου εφαρμόζονται διάφορες δραστηριότητες με στόχο το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή του προαναφερθέντος προγράμματος. Στην παρούσα κοινοποίηση παρουσιάζεται η πρώτη ερευνητική δραστηριότητα του προγράμματος σκοπός της οποίας ήταν να επισημανθούν οι κύριες «μαλακές ή οριζόντιες δεξιότητες» (softskills) που θα πρέπει να ενισχυθούν μέσω του εκπαιδευτικού μοντέλου για την καλύτερη ένταξη των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, η ερευνητική αυτή δραστηριότητα περιλάμβανε: (α) διερεύνηση των απόψεων μεταναστριών και προσφύγων μητέρων/ φροντιστριών caregivers)

μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου και της διεξαγωγή ατομικών συνεντεύξεων για καλύτερη κατανόηση των αναγκών τους και δυσκολιών που εντοπίζουν οι ίδιες στην κοινωνική ένταξη (β) Προσωπική συνέντευξη-βασισμένη στην εφαρμογή δραστηριοτήτων με κόμικς-με παιδιά μεταναστευτικής βιογραφίας με σκοπό την κατανόηση των αναγκών τους. Στη διερεύνηση αναγκών συμμετείχαν 150 μετανάστριες και πρόσφυγες μητέρες /φροντίστριες (caregivers) σε τέσσερις χώρες-εταίρους: Ιταλία, Ελλάδα, Σλοβενία και Ισπανία και 59 παιδιά. Οι εμπειρίες και οι ανάγκες τους ανάλογα με το πλαίσιο της χώρας υποδοχής είχαν σημαντικές διαφορές αλλά και ομοιότητες. Τα συμπεράσματα της διερεύνησης αναγκών ενισχύουν την ανάγκη και τους στόχους του προγράμματος BONDS, καθώς συνολικά διαφάνηκε ότι η χρήση της συνεργατικής αφήγησης μέσω κόμικς μπορεί να υπερκελίσει κάποια εμπόδια στην επικοινωνία τα οποία αναφέρουν οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες και μέσα από την συνεργασία να ενισχυθούν οριζόντιες δεξιότητες όπως η συνεργασία, η αποδοχή, η επικοινωνία και η διαπολιτισμική κατανόηση.

Καινοτόμα μοντέλα ενδυνάμωσης των κωφών νέων: Το πρόγραμμα SIDE

Μαύρου Κατερίνα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Θεοδώρου Ελένη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μακρή Κυπρούλλα

Ανώτερη Εκπαιδύτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τηνιακός Χρίστος

Ερευνητικός Συνεργάτης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σύμφωνα με τα δεδομένα του European Disability Forum, το 78% των ατόμων με αναπηρίες στον κόσμο αποκλείεται από την αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένων των νέων. Σε ότι αφορά συγκεκριμένα τους κωφούς, τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι οι κωφοί νέοι πολύ συχνά δεν λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση με αποτέλεσμα την ανεπιτυχή αναζήτηση εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η προτεινόμενη εισήγηση έχει στόχο να παρουσιάσει τους σκοπούς και τις δραστηριότητες του έργου SIDE, το οποίο συγχρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωση στο πλαίσιο του προγράμματος project ERASMUS+ YOUTH. Το έργο στοχεύει στην ανάπτυξη ενός υβριδικού μαθησιακού μοντέλου βασισμένο στις ατομικές ανάγκες των κωφών νέων και στην αξιοποίηση των εικαστικών γλωσσών και τεχνών για την απόκτηση βασικών, εγκάρσιων και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για την υποστήριξη της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία. Στο πλαίσιο του έργου εφαρμόζονται διάφορες δραστηριότητες με στόχο το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του προαναφερθέντος προγράμματος με βάση την προσέγγιση του υβριδικού μοντέλου μάθησής. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός του προγράμματος βασίστηκε σε αρχές συμμετοχικού σχεδιασμού με την εμπλοκή των ιδίων των ενδιαφερόμενων ατόμων με την ακόλουθη μεθοδολογία: (α) διερεύνηση των απόψεων κωφών νέων ηλικίας 16 ως 30 μέσω

δομημένης συνέντευξης (προσαρμοσμένης στη μέθοδο επικοινωνίας κάθε συμμετέχοντα/ουσας) για καλύτερη κατανόηση των κινήτρων και των εμποδίων που εντοπίζουν οι ίδιοι στην πρόσβαση σε κατάρτιση και εργασία, ώστε να επισημανθούν οι κύριες δεξιότητες που θα αναπτυχθούν μέσα ένα υβριδικό μοντέλο μάθησης; (β) ομαδική συνέντευξη και διαβούλευση για ανατροφοδότηση στον πρώτο σχεδιασμό του αναλυτικού προγράμματος με κωφούς νέους; (γ) ενημέρωση και ανατροφοδότηση σε τρεις φάσεις από εκπροσώπους κωφών νέων, επαγγελματιών και φορέων πολιτικής που εμπλέκονται στην κατάρτιση των κωφών. Στην Κύπρο 15 κωφοί νέοι συμμετείχαν στη διερεύνηση των αναγκών και δήλωσαν ότι κατά κύριο λόγο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως εργαλείο αναζήτησης εργασίας καθώς και τα γραφεία εύρεσης εργασίας και τη δια χειρός παράδοση του βιογραφικού τους σημειώματος σε εταιρείες/γραφεία. Εντόπισαν επίσης ότι για τις διαδικασίες αυτές χρειάζονται και λαμβάνουν συνήθως στήριξη από την οικογένεια και βιώνουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην ικανότητα ομιλίας σε ξένες γλώσσες, στην έλλειψη διαθεσιμότητας αρκετών εργαλείων αναζήτησης εργασίας και στην επικοινωνία με εργοδότες και συναδέλφους. Τέλος τόνισαν ότι αναμένουν πως ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης σε δεξιότητες αναζήτησης εργασίας θα αφορά δεξιότητες σωστής χρήσης διαδικτυακών εργαλείων, επικοινωνιακές δεξιότητες για προβολή του επαγγελματικού προφίλ και δεξιότητες διαχείρισης χρόνου και έργων. Τα αποτελέσματα συνάδουν με τους στόχους του προγράμματος SIDE, καθώς συνολικά οι συμμετέχοντες/ουσες τόσο στη συνέντευξη όσο και στις συναντήσεις διαβούλευσης ανέφεραν ότι προτιμούν το όποιο πρόγραμμα κατάρτισής του να υλοποιείται μέσα από μεθοδολογίες όπως η συζήτηση και η ανταλλαγή απόψεων με άλλους κωφούς νέους, μέσα από τυπικές δραστηριότητες εκπαίδευσης εντός μιας τάξης όπως επίσης και με την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέσα από διαδικτυακά βίντεο και άλλες οπτικοποιημένες εφαρμογές.

15.30-17.00 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2.1

Για ένα παιδί κριτικό αναγνώστη: Μια επισκόπηση

Ξενή Έλενα

Ερευνήτρια, CARDET

Γαβριηλίδου Σοφία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η έννοια του παιδιού ως κριτικού αναγνώστη αποτελεί σύγχρονη έννοια και αντίληψη για το προφίλ του παιδιού-αναγνώστη. Συμβαδίζει με τις έννοιες του ικανού, επαρκούς και ενεργού αναγνώστη. Για την ακρίβεια, η διαδρομή από το αθώο, το ανίκανο, το παθητικό και το προστατευόμενο παιδί-αναγνώστη στο ικανό, το επαρκές, το ενεργό, το ανεξάρτητο και το κριτικό είναι μεγάλη. Πέρα από τις εξελίξεις του τρόπου με τον οποίο οι ενήλικες βλέπουν, αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν τα παιδιά-αναγνώστες, χτίζοντας έτσι ανάλογα το προφίλ του παιδιού-αναγνώστη, την εκάστοτε ιστορικοκοινωνική στιγμή, η τάση των ενηλίκων να αγνοούν ή να υποτιμούν

τις ικανότητες των παιδιών, εξακολουθεί να υφίσταται. Η εν λόγω τάση και οι απόψεις που σχετίζονται με αυτή συνδέονται με τις παραδοσιακές αντιλήψεις και παρανοήσεις για το παιδί-αναγνώστη, οι οποίες επηρεάζουν τις εξελίξεις σε διάφορα ζητήματα που άπτονται της παιδικότητας και της παιδικής ηλικίας. Αντλώντας από τη σχετική βιβλιογραφία της έρευνας της διαδικασίας της μετάφρασης της παιδικής λογοτεχνίας και των τάσεων των σπουδών του γραμματισμού και της νέας κοινωνιολογίας για την παιδικότητα, επιχειρείται μια χρονολογική επισκόπηση του προφίλ του παιδιού-αναγνώστη από την οπτική των ενηλίκων και μια κριτική θέαση των προεκτάσεων των αντιλήψεων που απασχόλησαν διαχρονικά τη βιβλιογραφία. Ξεκινώντας από τα κλασικά χρόνια, οι ερευνητριες μελετούν τις επικρατέστερες αντιλήψεις για την παιδικότητα και την παιδική ηλικία και αναλύουν το προφίλ του παιδιού-αναγνώστη. Η διαδρομή σταματάει στον παρόντα χρόνο και στο σύγχρονο προφίλ του παιδιού-αναγνώστη. Το παιδί-αναγνώστης του σήμερα, τοποθετείται στο επίκεντρο των αναγνωστικών εμπειριών, αφού θεωρείται ικανό να έχει το ρόλο του ενεργητικού, του επαρκούς και του κριτικού-αναγνώστη. Η νέα τάση πραγμάτων δημιουργεί προοπτικές για το προφίλ του παιδιού και της παιδικότητας και για το ρόλο του παιδιού και της παιδικής ηλικίας στην εκπαίδευση και την κοινωνία. Αυτό, βέβαια, δεν αναιρεί και μια άλλη πραγματικότητα, που θέλει ομάδες ενηλίκων να εξακολουθούν να έχουν την τάση να αγνοούν ή να περιθωριοποιούν τις ικανότητες των παιδιών γενικότερα και των παιδιών-αναγνωστών ειδικότερα. Αυτή η τάση υποδεικνύει ότι στο συγκεκριμένο της παιδικότητας και της παιδικής ηλικίας χρειάστηκαν πολλά χρόνια και ένας μεγάλος αριθμός ενηλίκων για να καθιερώσουν αντιλήψεις για το προφίλ του παιδιού-αναγνώστη, αλλά θα χρειαστεί πολύ περισσότερος χρόνος και ακόμη περισσότερες ομάδες ενηλίκων ώστε να εξαφανιστούν οι παρανοήσεις και να σημειωθούν εξελίξεις.

Ισότητα, ταυτότητα και ο ρόλος του σχολικού πλαισίου στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές

Κουτσιούρη Σοφία

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τσατσαρώνη Άννα

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τις τελευταίες δεκαετίες, η χωρική και πληθυσμιακή αναδιάρθρωση πολλών περιοχών του κέντρου της Αθήνας επηρεάζει δραματικά τη λειτουργία των δημόσιων σχολείων της περιοχής, τα οποία καλούνται να υποστηρίξουν τη μάθηση και την ενσωμάτωση των μαθητών τους, σε συνθήκες μακροχρόνιας λιτότητας και ραγδαίων αλλαγών στην ευρωπαϊκή και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική, στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα πρώτα ευρήματα μιας υπό εξέλιξη εμπειρικής έρευνας που πραγματοποιείται σε πέντε δημόσια Γυμνάσια του κέντρου της Αθήνας, με σημαντικό αριθμό μαθητών από εύάλωτες κοινωνικές ομάδες. Από την οπτική της κριτικής, κοινωνιολογικής μελέτης των εκπαιδευτικών πολιτικών και πρακτικών, η συγκεκριμένη έρευνα επιχειρεί να αναδείξει τις παιδαγωγικές πρακτικές με τις οποίες πραγματώνεται το αναλυτικό πρόγραμμα της νεοελληνικής γλώσσας στα συγκεκριμένα σχολικά πλαίσια. Έχει επίσης

ως στόχο να φωτίσει τις επιπτώσεις αυτών των πρακτικών στη γνώση των εκπαιδευομένων και στις παιδαγωγικές ταυτότητες τους, και κατά συνέπεια να αναδείξει τον ρόλο του σχολείου στην αναπαραγωγή ή στη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, στις παρούσες συνθήκες. Το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας συγκροτείται από εννοιολογικά εργαλεία της θεωρίας του παιδαγωγικού μηχανισμού του Bernstein, καθώς και από την έννοια της κυβερνησιμότητας (governmentality) του Foucault. Με αυτό το θεωρητικό περίγραμμα, επιχειρείται μια νέα προσέγγιση της έννοιας του «σχολικού πλαισίου» ως ενός πλέγματος πολύπλοκων και αλληλεπιδραστικών πρακτικών και λόγων (discourses), που λειτουργούν στα ποικίλα επίπεδα της εκπαιδευτικής διακυβέρνησης. Για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις και συζητήσεις με εκπαιδευτικούς και διευθυντές σχολείων. Τα πρώτα ερευνητικά συμπεράσματα καταδεικνύουν ότι στα συγκεκριμένα σχολικά πλαίσια η πραγμάτωση του αναλυτικού προγράμματος της νεοελληνικής γλώσσας συχνά οδηγεί σε κατανομές μορφών γνώσης και συνείδησης, με τρόπο που επιδρά καθοριστικά στην κοινωνική τοποθέτηση των εκπαιδευομένων και στη διαμόρφωση των ταυτοτήτων τους.

Ολοήμερη δημόσια εκπαίδευση και οι προεκτάσεις της

Αφαντίτη-Λαμπριανού Θέκλα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Παπαϊωάννου Ελένη

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Η ολοήμερη δημόσια εκπαίδευση στην Κύπρο εφαρμόζεται κυρίως μέσω των θεσμών του Ενιαίου Ολοήμερου Σχολείου (ΕΟΣ) και του Προαιρετικού Ολοήμερου Σχολείου (ΠΟΣ). Σκοπός της έρευνας ήταν η αξιολόγηση των δύο θεσμών με άξονες την αποσαφήνιση των κινήτρων φοίτησης/εργοδότησης, τις διαδικασίες υλοποίησης των δύο προγραμμάτων, τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους, καθώς και τα πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν και εισηγήσεις για αντιμετώπισή τους. Η μεθοδολογική προσέγγιση που υιοθετήθηκε ήταν κοινή και για τους δύο θεσμούς. Χρησιμοποιήθηκαν τρία ερευνητικά εργαλεία: ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις και επιτόπια παρατήρηση. Το δείγμα του ερωτηματολογίου αποτέλεσαν 179 εκπαιδευτικοί, 703 γονείς και 321 μαθητές. Επίσης, διενεργήθηκαν δύο ατομικές και μία ομαδική συνέντευξη με αρμόδιους λειτουργούς του ΥΠΠ, καθώς και ατομικές συνεντεύξεις με τρεις διευθυντές/διευθύνοντες και τρεις εκπαιδευτικούς από κάθε θεσμό. Επιπρόσθετα, διενεργήθηκαν ομαδικές συνεντεύξεις με γονείς και μαθητές και επιτόπια παρατήρηση σε τρία ΠΟΣ και τρία ΕΟΣ. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων από μία κοινωνιολογική σκοπιά καταλήγει σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα, που αφορούν στα χαρακτηριστικά των πληθυσμών που φοιτούν στους δύο θεσμούς, αλλά και στην επίδραση της φοίτησης στην άμβλυνση εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Ως προς τον περιορισμό εκπαιδευτικών ανισοτήτων, ο θεσμός των ΠΟΣ διαφάνηκε ότι δεν προσφέρει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κάτι που θα ήταν ωφέλιμο αφού η πλειοψηφία των παιδιών που φοιτούν προέρχονται από χαμηλά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα. Αντίθετα, όσον αφορά στα ΕΟΣ έχει διαφανεί ότι οι ευκαιρίες που προσφέρονται στα παιδιά να ασχοληθούν πιο εντατικά με ορισμένα μαθήματα (ξένες γλώσσες, αθλητικές, καλλιτεχνικές δραστηριότητες) λειτουργούν θετικά προς την

κατεύθυνση της μείωσης των εκπαιδευτικών -και κατ' επέκταση των κοινωνικών- ανισοτήτων. Στα συμπεράσματα της έρευνας καταγράφονται, παράλληλα, σημαντικές εισηγήσεις για βελτίωση των δύο θεσμών ώστε να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να εξυπηρετούν τους στόχους δημιουργίας τους.

Εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας στην Κύπρο: Μια ρωγμή στην κοινωνική αναπαραγωγή(;)

Παπαϊωάννου Ελένη

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Στην Κύπρο, η εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας προσφέρεται κυρίως μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα των Εσπερινών Γυμνασίων-Λυκείων. Σκοπός της μελέτης περίπτωσης ήταν να διερευνήσει το κατά πόσον και μέσα από ποιους μηχανισμούς ενδυναμώνονται ενήλικοι που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού μέσα από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που προσφέρεται σε ένα Εσπερινό Σχολείο. Παράλληλα, η έρευνα στόχευσε να καταγράψει τα εμπόδια που δυσχεραίνουν τη διαδικασία ενδυνάμωσης των εκπαιδευομένων και να διατυπώσει προτάσεις για τη βελτίωσή του. Στον μεθοδολογικό σχεδιασμό χρησιμοποιήθηκαν συνδυαστικά η Ερμηνευτική Φαινομενολογία και η Κριτική Ανάλυση Λόγου. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση τριών εργαλείων: του αναστοχαστικού ημερολογίου, των ημι-δομημένων συνεντεύξεων και της ανάλυσης αρχείων. Δέκα συμμετέχοντες συμπλήρωσαν αναστοχαστικά ημερολόγια για περίοδο τεσσάρων εβδομάδων. Στις συνεντεύξεις έλαβαν μέρος 12 ενήλικοι εκπαιδευόμενοι και τέσσερις εκπαιδευτικοί. Τα αποτελέσματα οδήγησαν στην καταγραφή ενός πολυεπίπεδου σχήματος ενδυνάμωσης των εκπαιδευομένων. Οι μηχανισμοί ενδυνάμωσης που καταγράφηκαν αφορούν την ενδυνάμωσή τους: α) μέσα από τη συμμετοχή ως αυταξία, β) μέσα από την αναδόμηση πρότερων αρνητικών εμπειριών, γ) μέσα από την ενίσχυση του κοινωνικού τους κεφαλαίου, δ) μέσα από τον γλωσσικό γραμματισμό και ε) μέσα από τον ιστορικό γραμματισμό. Παράλληλα, καταγράφηκαν οι παράγοντες που αναστέλλουν ή δυσχεραίνουν τη διαδικασία ενδυνάμωσης των εκπαιδευομένων. Η ενδυνάμωση ενήλικων ατόμων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα διαφάνηκε ότι αποτελεί μια σημαντική παράμετρο για τη βελτίωση της ζωής τους. Η ολιστική προσέγγιση, την οποία υιοθέτησε η έρευνα, αποκάλυψε λεπτές πτυχές του φαινομένου της ενδυνάμωσης, τις οποίες συχνά αγνοούν οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πολιτικές, που επικεντρώνονται κυρίως στην ενδυνάμωση των ατόμων στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, η καταγραφή των παραγόντων που αναχαιτίζουν τη διαδικασία ενδυνάμωσης αποκάλυψε την ανάγκη εκσυγχρονισμού του θεσμού.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2.2

Η ενασχόληση των μαθητών με τις πολεμικές τέχνες στον ελεύθερο χρόνο: Κοινωνιολογικές διαστάσεις

Ζάραγκας Χαρίλαος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ενασχόληση των παιδιών με τις πολεμικές τέχνες συμβάλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Πρόκειται για αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες δεν γίνονται στο πλαίσιο του σχολείου αλλά κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου τους. Η επιλογή αυτή των παιδιών συνδέεται με το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον της οικογένειας και αποτελεί μέρος των οικογενειακών πρακτικών κοινωνικής αναπαραγωγής. Σύμφωνα με τον Π. Μπουρντιέ, οι αθλητικές δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται τα παιδιά και γενικότερα τα κοινωνικά υποκείμενα αποτελούν μέρος των πρακτικών κοινωνικής αναπαραγωγής τους. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η ενασχόληση παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας με τις πολεμικές τέχνες κατά τον ελεύθερό τους χρόνο σε σχέση με την κοινωνική τους προέλευση. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 300 παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών και 268 γονείς τους. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, τα αγόρια ασχολούνται σε μεγαλύτερο βαθμό από τα κορίτσια με τις πολεμικές τέχνες, γεγονός που αναδεικνύει τη συμβολή των πολεμικών τεχνών στην αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων. Η πλειονότητα των παιδιών (62%) επιλέγει να ασχοληθεί με το «Taekwondo» και ακολουθεί με μεγάλη διαφορά το «Judo» (17,7%). Με τις υπόλοιπες πολεμικές τέχνες ασχολείται ένα πολύ μικρό ποσοστό παιδιών των δειγμάτων. Παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της επιλογής των πολεμικών τεχνών και το επάγγελμα, το μορφωτικό επίπεδο και το εισόδημα των γονέων. Φαίνεται ότι τόσο το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων όσο και το ετήσιο οικογενειακό εισόδημά τους επηρεάζουν την επιλογή του αθλήματος των πολεμικών τεχνών στα παιδιά τους. Η ενασχόληση των παιδιών με τις πολεμικές τέχνες, δηλαδή με αθλητικές δραστηριότητες που απαιτούν τη σωματική επαφή συνδέεται με την κοινωνική καταγωγή και την κοινωνική τροχιά των γονέων των παιδιών, οι οποίοι στην πλειονότητά τους είχαν γονείς αγρότες, απόφοιτους δημοτικού.

Η κοινωνική και οικονομική κρίση στην Ελλάδα και η όξυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων: Εμπειρίες, νοηματοδοτήσεις και προβολές στον λόγο μαθητών Γυμνασίου

Χάλαρη Μαρία

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η σημερινή κοινωνική και οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα σε συνδυασμό με την προσφυγική κρίση που αποτελεί παγκόσμια πρόκληση, έχει συμβάλει στην καλλιέργεια έντονου κλίματος αβεβαιότητας στους πολίτες και κυρίως στους νέους, και στην αίσθηση ενός απρόβλεπτου μέλλοντος. Η κατάσταση αυτή, έχει συμβάλει επίσης σε μια δραματική επιδείνωση της προσωπικής και επαγγελματικής ευημερίας χιλιάδων εκπαιδευτικών και μαθητών, και σε σοβαρή όξυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων η οποία οφείλεται κυρίως στις καταστροφικές επιπτώσεις της κρίσης στην ποιότητα της εκπαίδευσης. Παρά τον τεράστιο αριθμό μελετών που εστιάζουν στην τρέχουσα κοινωνική και οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς οι επιπτώσεις της κρίσης στους μαθητές, στις σημερινές μορφές που παίρνουν οι εκπαιδευτικές ανισότητες, καθώς και το πώς βιώνουν οι ίδιοι οι μαθητές τις επιπτώσεις αυτές. Για το λόγο αυτόν, η παρούσα έρευνα θα διερευνήσει μέσω ομάδων εστίασης (focus group interviews), τις εμπειρίες και τις νοηματοδοτήσεις 16 μαθητών Γυμνασίου ως προς τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες την εποχή της κρίσης, καθώς και τις σκέψεις και προβολές τους ως προς το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η εκπαίδευση στην αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων. Στους δύσκολους καιρούς έντονης μεταβατικότητας και κινητικότητας που ζούμε στην Ελλάδα, ο εκπαιδευτικός θεσμός, καλείται να ασκήσει καθοριστικό ρόλο στη προετοιμασία των μαθητών για το νέο κοινωνικό και πολιτιστικό τους περιβάλλον, την εξάλειψη των διακρίσεων, την καλλιέργεια του αμοιβαίου σεβασμού και της συνεργασίας και την ένταξη των αλλοδαπών μαθητών και μαθητριών στην ελληνική κοινωνία. Για να το καταφέρει αυτό είναι απαραίτητο να εμπιστευτεί τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς -αυτούς δηλαδή που βρίσκονται στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας- και να τους δώσει την ευκαιρία να μιλήσουν, να αμφισβητήσουν και να σκεφτούν ξανά τις εκπαιδευτικές προτεραιότητες και τους στόχους του σχολείου.

Εκπαίδευση και Ετεροπολιτική: Ένα “σχολείο των κοινών”

Πεχτελίδης Γιάννης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πανταζίδης Στέλιος

Παιδαγωγός, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι η εξερεύνηση ενός εναλλακτικού εκπαιδευτικού πεδίου, πέρα από το ιδιωτικό και κρατικό, το οποίο θεμελιώνεται στην ιδέα των “κοινών”. Τα κοινά αποτελούν μια μορφή συλλογικής ιδιοκτησίας που θέσπισαν διάφορες κοινότητες για να διασφαλίσουν την επιβίωση και την ευημερία κάθε μέλους τους. Είτε είναι υλικά, όπως η γη και το νερό, είτε άυλα, όπως η εκπαίδευση, η γνώση κ.λπ., τα κοινά συγκροτούν έναν ιστό που συνδέει όλα τα άτομα σε ένα δίκτυο κοινωνικής συνεργασίας και αλληλεξάρτησης. Στην εισήγησή μας περιγράφουμε και αναλύουμε την καθημερινή ζωή ενός σχολείου των κοινών (commons), το Μικρό Δέντρο, όπου κατασκευάζεται μια εναλλακτική παιδαγωγική και κοινωνική πραγματικότητα απέναντι στην ιεραρχική και συγκεντρωτική γραφειοκρατική δομή του κράτους (δημόσιο) και τη λογική του κέρδους της αγοράς (ιδιωτικό). Σ’ αυτό το πλαίσιο καλλιεργείται διαγενεακά ένα συγκεκριμένο ετεροπολιτικό χάμπιους το οποίο αποτελείται από ένα σύνολο προδιαθέσεων για α) άμεση ανάμειξη στη δημόσια ζωή, β) αυτάρκεια, και γ)

αυτονομία. Μας απασχολούν, λοιπόν, οι νέες μορφές υποκειμενικότητας και πολιτεότητας που παράγονται στο Μικρό Δέντρο μέσα από τη συμμετοχή των παιδιών και των ενηλίκων στις συνελεύσεις, καθώς και τον πειρατισμό με νέους τρόπους σκέψης και δράσης. Μας ενδιαφέρουν οι μικρο-πολιτικές δράσεις και δραστηριότητες που ενδεχομένως έχουν μια επίδραση πάνω σε παγιωμένες κοινωνικές πρακτικές, συνήθειες και σχέσεις, και η συνάρθρωσή τους με άλλες παρόμοιες εναλλακτικές πρακτικές που προετοιμάζουν το έδαφος για συνολική κοινωνική αναδόμηση. Με αφετηρία αυτό το εμπειρικό παράδειγμα, θέλουμε να εξετάσουμε, μέσα από μία εθνογραφική μελέτη, τη δυναμική αλλά και τους περιορισμούς ενός τέτοιου κοινωνικού εγχειρήματος. Επιπλέον, μας ενδιαφέρουν οι συνέπειες πάνω στους μετέχοντες, και άρα οι μορφές υποκειμενικότητας που παράγονται από αυτό το εναλλακτικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Τέλος, θα συζητήσουμε κριτικά διάφορες θεωρίες της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης για τη γνώση, την πολιτεότητα και το ρόλο των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Η εργασία αυτή είναι μέρος μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής έρευνας με θέμα ‘Heteropolitics’: Refiguring the Common and the Political (ERC Consolidator Grant 2016).

Διαπολιτισμικό γνωστικό κεφάλαιο και μαθησιακές ικανότητες: Η διαπολιτισμικότητα στους σύγχρονους εκπαιδευτικούς θεσμούς –όρια και δυνατότητες

Ναγόπουλος Νίκος

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ο όρος διαπολιτισμική ικανότητα απασχολεί τα τελευταία χρόνια τον τομέα της εκπαίδευσης μέσω της διαπολιτισμικής μάθησης, η οποία αναφέρεται σε μια διαδικασία συν-διαμόρφωσης της προσωπικότητας των μαθητών και περιλαμβάνει γνωστικές, εκφραστικές και συναισθηματικές πτυχές που αναπτύσσονται εντός του σχολείου. Ωστόσο, λειτουργικά κριτήρια και πρακτικές δεξιότητες είναι θεμελιώδους σημασίας για τη στάση και τη συμπεριφορά των μαθητών αλλά και για την ευρύτητα των γνώσεων, τις μαθησιακές επιδόσεις και τη δυνατότητα αναγνώρισης και κατανόησης σύνθετων καταστάσεων και προβλημάτων. Επιπλέον, στο πλαίσιο της ευκαιρίας ανάπτυξης διαπολιτισμικής ικανότητας που παρέχει η εκπαίδευση καλλιεργείται ο σεβασμός στις ανθρωπιστικές αξίες και στα ζητήματα ισότητας, ο διαπολιτισμικός διάλογος καθώς και η κοινωνική αναγνώριση της διαφοράς που εγγράφεται στα ηθικά πρότυπα, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της εκπαίδευσης. Δεδομένου ότι η διαπολιτισμική ικανότητα δεν είναι έμφυτη αλλά καλλιεργείται, το μεγάλο βάρος αναλαμβάνει το σχολείο, το οποίο θεωρείται ως ο σημαντικότερος θεσμός για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και των γενικότερων κοινωνικών δεξιοτήτων που παρέχει η εκπαίδευση. Στην κατεύθυνση αυτή και με αναφορά σε συναφείς βιβλιογραφικές πηγές θα επιχειρήσουμε μέσα από το κείμενο αυτό αρχικά την ανάδειξη μιας τυπολογίας που θα συμπεριλαμβάνει τα κριτήρια που περιβάλουν την διαπολιτισμική ικανότητα και σε δεύτερο επίπεδο θα σχολιάσουμε αποτελέσματα από την εφαρμογή προγραμμάτων με διαπολιτισμικό χαρακτήρα σε σχολεία από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2.3

Η διερεύνηση των εκπαιδευτικών πρακτικών και στρατηγικών των γονέων στα χρόνια της οικονομικής κρίσης: Η σχέση της τυπικής εκπαίδευσης με την συμπληρωματική εκπαίδευση και η ιδεολογική ερμηνεία της χρηματοδότησης της φροντιστηριακής εκπαίδευσης**Ζιωντάκη Ζωή**

Υποψήφια Διδάκτορας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ως πρωταρχικός σκοπός της παρούσας διδακτορικής έρευνας τίθεται η διερεύνηση των εκπαιδευτικών πρακτικών και στρατηγικών των γονέων στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί από τις επιταγές της αγοράς εργασίας, την θεοποίηση του θεσμού των πανελληνίων και την έμφαση στην εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ως επιμέρους στόχοι τίθενται η σχέση της τυπικής εκπαίδευσης με την συμπληρωματική εκπαίδευση κατά τα χρόνια προ της κρίσης αλλά και κατόπιν, η ερμηνεία της χρηματοδότησης της φροντιστηριακής εκπαίδευσης, ακόμη και από οικογένειες, όπου ο ένας ή και οι δύο γονείς έχουν χάσει τη δουλειά τους, καθώς και η εξήγηση για την προσκόλληση σε θεωρητικές σπουδές, παρά τις εμφανείς πλέον επιταγές της αγοράς εργασίας για στροφή σε πρακτικά επαγγέλματα. Το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι η συνέντευξη, με στόχο την προσέγγιση του ζητήματος από τη σκοπιά των γονέων, και συγκεκριμένα η ημιδομημένη συνέντευξη με τη χρήση οδηγού συνέντευξης. Το δείγμα αφορά σε γονείς μαθητών του Γυμνασίου και Λυκείου από όλη την Ελλάδα και οι συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν ήταν 30. Με βάση τα λεγόμενα των γονέων, η εκπαιδευτική πορεία ενός μαθητή, από την παιδική ηλικία μέχρι και την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο, εκλαμβάνεται ως ένα συνεχές, στο οποίο η κάθε ενέργεια και το κάθε βήμα ασκεί επίδραση στο επόμενο παιδαγωγικό στάδιο. Ένα βασικό εύρημα είναι το γεγονός ότι το φροντιστήριο έχει καταστεί όχι μόνον μέσο κάλυψης των γνωστικών κενών που δημιουργεί το σχολείο, αλλά και μία κοινωνική πραγματικότητα η οποία επηρεάζει τα τεκταινόμενα στην τυπική εκπαίδευση. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η φροντιστηριακή εκπαίδευση έχει παγιωθεί όχι μόνον ως ένα βοηθητικό στοιχείο για τους μαθητές και τις οικογένειες, αλλά και ως ιδεολογικός φορέας. Οι ιδεολογικές προεκτάσεις της παρούσας έρευνας καταδεικνύουν ότι το σχολείο σταδιακά παραγκωνίζεται και θεωρείται ότι δεν επαρκεί για την ολοκληρωμένη προετοιμασία των μαθητών για τις εξετάσεις εν γένει και ειδικά για τις πανελλήνιες εξετάσεις. Επιπλέον, στην τρέχουσα έρευνα τα παραπάνω ζητήματα συνδιαλέγονται με συγκεκριμένους παραγόντες, όπως είναι το οικονομικό υπόβαθρο, η ηλικία των γονέων και η περιοχή διαβίωσης. Ιδιαίτερα η έννοια των παιδαγωγικών πρακτικών και των εν γένει εκπαιδευτικών επιλογών συνδέεται άρρηκτα με ζητήματα αλληλεπιδραστικών πρακτικών, με βάση τις έννοιες του πεδίου και του *habitus* (Bourdieu, 1998b). Η διερεύνηση του ζητήματος στην κάθε οικογένεια αποτελεί κάθε φορά και μία ιδιαίτερη, προσωπική «ιστορία», όπου δεν επαρκεί να ανακαλύψουμε απλά και μόνον το οικονομικό στάτους των γονέων, αλλά την εν γένει «φιλοσοφία» και στάση ζωής που κρύβεται πίσω από τις εκπαιδευτικές επιλογές που κάνουν.

Στάσεις και απόψεις εκπροσώπων των εμπλεκόμενων φορέων στην εκπαίδευση για τη γονεϊκή εμπλοκή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο**Σάββα Μαρία**

Υποψήφια Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συμεού Λοΐζος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι σχέσεις οικογένειας-σχολείου έχουν απασχολήσει έντονα τους ερευνητές τις τελευταίες δεκαετίες, εφόσον αποτελούν παράγοντα που επηρεάζει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την ακαδημαϊκή πρόοδο των παιδιών. Πάρα πολλές από τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί διερευνούν την διασύνδεση της οικογένειας με το σχολείο και στοχεύουν στο να εντοπίσουν και να προσδιορίσουν τόσο το είδος και τον βαθμό της εμπλοκής των γονέων στο σχολείο, να διερευνήσουν τα πλεονεκτήματα ή και τα μειονεκτήματα της γονεϊκής εμπλοκής και παράλληλα να καταγράψουν τις πρακτικές ή πολιτικές εκείνες που ενθαρρύνουν ή αποθαρρύνουν την εμπλοκή. Παρόλο που το θέμα της γονεϊκής εμπλοκής έχει απασχολήσει τους ερευνητές διεθνώς σε σημαντικό βαθμό, στην Κύπρο έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά μικρός αριθμός ερευνών. Οι περισσότερες από τις έρευνες αυτές εστιάζουν κυρίως στις απόψεις των εκπαιδευτικών και τις πρακτικές που ακολουθούν (Γεωργίου, 2000· Συμεού, 2002· Φτιάκα, 1996), ενώ μερικές από αυτές παρουσιάζουν πιλοτικά προγράμματα που έχουν εφαρμοστεί ή τα αποτελέσματα μελετών περίπτωσης αναφορικά με τις επιδράσεις της γονεϊκής εμπλοκής σε γονείς, εκπαιδευτικούς και μαθητές (Georgiou, Tsouris, et al., 1997; Symeou, 1997). Το παρόν άρθρο παρουσιάζει τα αποτελέσματα του πρώτου μέρους έρευνας μεϊκτής μεθοδολογίας τριών σταδίων που πραγματεύεται το θέμα της γονεϊκής εμπλοκής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στη Κύπρο. Συγκεκριμένα, το πρώτο μέρος της έρευνας αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια να καταγράψει το φαινόμενο της γονεϊκής εμπλοκής με βάση τις απόψεις των εκπροσώπων των εμπλεκόμενων φορέων. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα από την ανάλυση τεσσάρων ημιδομημένων συνεντεύξεων από εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (τον τώως Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης), και των προέδρων της Παγκύπριας Οργάνωσης Ελλήνων Διδασκάλων (ΠΟΕΔ), της Παγκύπριας Συνομοσπονδίας Ομοσπονδιών Συνδέσμων Γονέων και Κηδεμόνων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης και της Παγκύπριας Σχολής Γονέων, καθώς και ανάλυση συναφών εγγράφων. Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων που παράχθηκαν διαφαίνεται πως οι εμπλεκόμενοι φορείς αντιλαμβάνονται τη γονεϊκή εμπλοκή στην Δημοτική Εκπαίδευση όχι ως ζήτημα το οποίο αφορά το ρόλο των γονέων σε θέματα λήψης αποφάσεων και νομοθεσίας, αλλά περισσότερο ως ζήτημα για το οποίο χρειάζεται επιμόρφωσης γονέων και εκπαιδευτικών, στη βάση των επιδράσεων της γονεϊκής εμπλοκής.

Οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην εκπαίδευση και την οικογένεια: Έρευνα στη Βόρεια Ελλάδα

Βεργέτη Μαρία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Γκιούρογλου Χαριτωμένη

Υποψήφια Διδάκτορας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το άρθρο παρουσιάζει επιπτώσεις της κοινωνικής αλλαγής που προκάλεσε η μεγάλη οικονομική κρίση (2009 μέχρι σήμερα) στους θεσμούς της εκπαίδευσης και της οικογένειας στο ελληνικό κράτος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το 2016 στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ο πληθυσμός ήταν γονείς με παιδιά σχολικής ηλικίας (6-18 ετών). Επιλέχθηκαν σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που αντιπροσωπεύουν το 14,6% του συνόλου των δημόσιων σχολείων της περιφέρειας. Οι γονείς απάντησαν σε δομημένο ερωτηματολόγιο ανοικτού και κλειστού τύπου. Συνολικά, απάντησαν 524 γονείς από όλη την περιφέρεια, εκ των οποίων οι 342 ήταν εκπαιδευτικοί στο επάγγελμα και εργάζονταν στις σχολικές μονάδες που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας παρουσιάζουν υποβάθμιση του επιπέδου ζωής των μαθητών, πτώση της σχολικής επίδοσης και αλλαγές στην συμπεριφορά τους. Ένα μεγάλο ποσοστό γονέων ανταπεξέρχεται με δυσκολία και στις οικονομικές ανάγκες του σχολείου, ενώ, παράλληλα, η οικονομική κρίση πλήττει και τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών. Η οικογένεια βιώνει σημαντική πτώση του βιοτικού της επιπέδου. Το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 35%) των γονέων δεν παρατηρεί τίποτα θετικό από την κρίση. Ωστόσο, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό (περίπου 20%) που πιστεύει ότι η κρίση συμβάλλει σε καθημερινότητα που χαρακτηρίζεται από λιγότερο καταναλωτικό τρόπο ζωής. Το ίδιο περίπου ποσοστό δηλώνει ως θετική επίπτωση τη «στήριξη» που παρέχουν οι παραδοσιακές αξίες του ελληνικού πολιτισμού, όπως είναι η αγάπη για την οικογένεια, τον άνθρωπο και την πατρίδα.

Ιδιωτική Εκπαίδευση: Λύση ανάγκης ή συνειδητή γονική επιλογή;

Παπακωνσταντίνου Αντιγόνη-Άλμπα

Εντεταλμένη Διδασκαλίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το δημοτικό σχολείο αποτελεί τη βάση της εκπαιδευτικής πορείας του ατόμου, το πρώτο πεδίο κοινωνικοποίησης μακριά από τον έλεγχο και την παρέμβαση της οικογένειας, την πρώτη εμπειρία αξιολόγησης της επίδοσης και της συμπεριφοράς από τον ευρύτερο κοινωνικό ιστό, την πρώτη ενσάρκωση για το κοινωνικό υποκείμενο του ρόλου του μαθητή. Η παρούσα μελέτη τοποθετεί στο κέντρο της τους γονείς των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιχειρεί να καταγράψει και να ερμηνεύσει τα αίτια της επιλογής ενός ιδιωτικού σχολείου για τη φοίτηση των παιδιών τους. Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε ήταν ποιοτική και η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις, στις οποίες συμμετείχαν και οι δύο γονείς και είχαν

διάρκεια περίπου μία ώρα. Η θεματική ανάλυση περιεχομένου ανέδειξε τις απόψεις των γονέων σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης της ιδιωτικής και της δημόσιας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα αίτια που βρίσκονται πίσω από την επιλογή ενός ιδιωτικού σχολείου, καθώς και τις προσμονές των γονέων μέσα από τη φοίτηση των παιδιών τους σε ένα ιδιωτικό σχολείο. Συμπερασματικά, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η επιλογή ενός ιδιωτικού σχολείου συνδέεται με την αντίληψη των γονέων για την αποτελεσματικότητα του σχολικού θεσμού, τις προσδοκίες που πηγάζουν από την εικόνα του «καλού εκπαιδευτικού» αλλά και την επένδυσή τους στο κοινωνικό κεφάλαιο της οικογένειάς τους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2.4

Αναπλαισίωση της πανεπιστημιακής γνώσης, ρευστότητα, περιφερειοποίηση και νέες οριοθετήσεις: Η περίπτωση των προγραμμάτων σπουδών των κοινωνικών επιστημών

Σταύρου Σοφία

Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα εισήγηση ασχολείται με τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στα προγράμματα σπουδών των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στις απαρχές του 21ου αιώνα. Στη διεθνή βιβλιογραφία, διάφορες κριτικές μελέτες τονίζουν την επιρροή των νεοφιλελεύθερων προτύπων πολιτικής στην ανώτατη εκπαίδευση, και τον κοινωνικο-οικονομικό εξορθολογισμό του ρόλου του πανεπιστημίου. Εντούτοις, λίγες είναι οι έρευνες που εξετάζουν τις μετατοπίσεις στο εσωτερικό των αναλυτικών προγραμμάτων των γνώσεων και πρακτικών, δηλαδή της αναπλαισίωσης τους (Bernstein, 1990; 2000). Η εισήγηση αυτή έχει ως στόχο να συζητήσει τη συνεισφορά της κοινωνιολογικής προσέγγισης των αναλυτικών προγραμμάτων και της εκπαιδευτικής γνώσης, βασισμένη κυρίως σε εμπειρικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε πανεπιστήμια της Γαλλίας (με έμφαση στην περίπτωση της μελέτης 15 μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών των κοινωνικών επιστημών, και πάνω από 50 συνεντεύξεις με διδάσκοντες και συντονιστές προγραμμάτων σπουδών). Τα ευρήματα φέρνουν στην επιφάνεια μια τάση προς την «περιφερειοποίηση της γνώσης», η οποία επιτελείται στο πλαίσιο της σύγχρονης πολιτικής για την ανώτατη εκπαίδευση. Η περιφερειοποίηση προϋποθέτει επανοριοθετήσεις τόσο στο επίπεδο των γνώσεων όσο και στο κοινωνικό επίπεδο των αναλυτικών προγραμμάτων, κυρίως μέσα από την κατάργηση των συνόρων μεταξύ παραδοσιακών ακαδημαϊκών κλάδων (επιστημονικών πειθαρχιών), μεταξύ πανεπιστημιακού πεδίου και κοινωνικο-οικονομικών πεδίων της αγοράς, μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού πανεπιστημίου. Τέτοιες επανοριοθετήσεις χρειάζεται να εξεταστούν για τα διακυβεύματα που ενέχει η ίδια η αναπλαισιωμένη γνώση, οι νέες ταυτότητες και η νέα σχέση των ατόμων με τη γνώση που διαμορφώνονται μέσα από την πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Η εισήγηση θα συζητήσει επίσης ορισμένες εμπειρικές παρατηρήσεις για την κυπριακή ανώτατη εκπαίδευση.

Ολιστική Προσέγγιση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Ξενοφώντας Μαρία

Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου

Η ολιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση κυρίως ασχολήθηκε στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έχοντας ως δεδομένο ότι ο άνθρωπος ολοκληρώνεται ως προσωπικότητα τελειώνοντας το λύκειο. Με την αλλαγή της θεώρησης για το τι είναι παιδί και μέχρι ποια ηλικία είναι κάποιος παιδί, η ολιστική προσέγγιση γίνεται ακόμα πιο επιτακτική στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Στα δεκαοκτώ του χρόνια ένας φοιτητής, που νομικά είναι ενήλικας, δεν σημαίνει ότι και για την κοινωνία γενικότερα έχει ολοκληρωθεί ως άτομο και ως προσωπικότητα. Αλλά ακόμα και αν το ηλικιακό όριο της παιδικής ηλικίας δεν είχε αλλάξει, η ανάγκη της ολιστικής προσέγγισης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι αναγκαία υιοθετώντας τη φιλοσοφία της Καβαφικής Ιθάκης η οποία δεν τονίζει κάτι άλλο από την «δια εμπειριών» καλλιέργεια του προσώπου. Οποιοσδήποτε προσεγγίσεις έγιναν σχετικά με την ολιστική προσέγγιση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση, έγιναν με γνώμονα την προετοιμασία των φοιτητών για το χώρο εργασίας. Η εξέλιξη στη διαμόρφωση της δυτικής κοινωνίας, και κατ'επέκταση στη φύση των αναγκών στην αγορά εργασίας, καθορίζει πλέον ως σημαντικό, όχι τόσο το περιεχόμενο ενός Πανεπιστημιακού Πτυχίου, όσο τις δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτά ένας φοιτητής κατά τη διάρκεια των σπουδών του. Η ολιστική προσέγγιση προχωρεί ένα βήμα παρακάτω, υποστηρίζοντας ότι η Τριτοβάθμια εκπαίδευση, χρειάζεται να καλλιεργήσει ένα φοιτητή από μια σφαιρική και συμπληρωμένη σκοπιά, εφόσον ο άνθρωπος αποτελείται από διάφορα «μέρη» τα οποία είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν ομοιόμορφα για να υπάρξει η ισορροπία στο σύνολο. Η δική μου προσέγγιση βλέπει τον άνθρωπο ως ένα σύστημα, το οποίο αποτελείται από διάφορα μέρη τα οποία συνυπάρχουν μεταξύ τους και εργάζονται μαζί με αρμονία. Οποιοσδήποτε υπερτονισμός του ενός έχει αντίκτυπο όχι μόνο στα υπόλοιπα μέρη, αλλά στο συνολικό σύστημα. Ταυτόχρονα, το σύστημα άνθρωπος, ανήκει στο ευρύτερο σύστημα που ονομάζεται κοινωνία, η οποία με τον ίδιο τρόπο και για τη δική της ισορροπία βρίσκεται συνεχώς σε μια αμοιβαία σχέση με τα υποσυστήματά της.

Εκπαίδευση, κοινωνία και οικονομία: Η εκπαίδευση την εποχή της κρίσης

Κουντούρης Κυπριανός

Πρωτοπρεσβύτερος, Λέκτορας, Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου

Η συγκεκριμένη προφορική παρουσίαση εστιάζεται στις θεματικές του Συνεδρίου «Δημόσια και ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση» και «Νοηματοδοτήσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου στην εκπαίδευση στο παρελθόν και σήμερα». Μέσα από την περίπτωση μελέτης της Ίδρυσης και λειτουργίας της «Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου» εξετάζεται και προβάλλεται η καινοτομία της σύστασης ιδιωτικών σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (με καθεστώς μη κερδοσκοπικού, φιλανθρωπικού, εκπαιδευτικού οργανισμού) για την προσφορά μη κερδοσκοπικού περιεχομένου εκπαίδευσης. Η Εκκλησία της Κύπρου υπήρξε ο στυλοβάτης και ο κατεξοχήν φορέας παροχής ελληνόφωνης εκπαίδευσης κατά την μακρά περίοδο υποδούλωσης πριν την Ανεξαρτησία. Κατά τον 19ο αιώνα έθεσε τις βάσεις και αποτέλεσε τον βασικό φορέα της εκπαιδευτικής αναγέννησης, ενώ – κατά παρά-

δοξο τρόπο – αποτέλεσε, (απρόσμενα για πολλούς), φορέα πρόσληψης των ιδεών του Διαφωτισμού. Ιστορικοί και θεσμικοί λόγοι διαμόρφωσαν την στάση και τον ιδεολογικό προσανατολισμό της, στα θέματα εκπαίδευσης, κατά τον 20ό αιώνα. Με την Ανεξαρτησία η Εκκλησία παρέδωσε πλήρως την εκπαίδευση στο κράτος με την κατάρρηση των Κοινοτικών Συνελεύσεων το 1965 και την ίδρυση του Υπουργείου Παιδείας. Μπορούσε, ωστόσο, σε ένα κράτος κοινό για ετερόθρησκους και ετεροεθνείς, όπως η Κυπριακή Δημοκρατία, να υπάρχει προσφορά συγκεκριμένου δόγματος ή θρησκείας στην εκπαίδευση ή χωριστά σχολεία, από τη στιγμή που το κράτος θα πρέπει να λειτουργεί ως κοινό για όλους τους πολίτες του; Μπορούσε η Εκκλησία να συστήσει με ιδιωτική πρωτοβουλία εκπαιδευτικά ιδρύματα που να λειτουργούν στον αντίποδα της λογικής της ιδιωτικής εκπαίδευσης για την παραγωγή κέρδους; Πώς μπορεί στα πλαίσια της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να λειτουργεί ένα ίδρυμα ιδιωτικά για το δημόσιο καλό (private for public service); Μπορούν να αντιστραφούν ρεαλιστικά και δημιουργικά οι όροι των δημόσιων εκπαιδευτηρίων που εξυπηρετούν την επιχειρηματικότητα (public for business enterprise); Το μοντέλο της ίδρυσης και λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου προσφέρει μια εναλλακτική πρόταση ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που δεν περιμένει από το κράτος μόνο να δώσει τη μη κερδοσκοπικού περιεχομένου εκπαίδευση.

Συνεκπαίδευση μαθητών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Κοινωνιολογικές διαστάσεις

Σταθά Παρασκευή

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τα τελευταία χρόνια, με τις επικυρωμένες διακηρύξεις της Σαλαμάνκα (1994) και τη Σύμβαση του ΟΗΕ προωθείται η ιδέα ενός σχολείου για όλους και η συνεκπαίδευση των μαθητών με και χωρίς αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.), γνωστή και ως συμπεριληπτική εκπαίδευση (inclusion education). Η συμπεριληπτική εκπαίδευση αποσκοπεί στη πλήρη αποδοχή των διαφορετικών ικανοτήτων των παιδιών, στην ανταπόκριση σε όλες τις μαθησιακές τους ανάγκες και στην ισότιμη μεταχείρισή τους, χωρίς διακρίσεις. Στη χώρα μας, στο δημοτικό σχολείο, οι μαθητές με αναπηρία και ε.ε.α. μπορούν να φοιτούν σε μια τυπική τάξη με ή χωρίς παράλληλη στήριξη, σε τυπικό σχολείο παρακολουθώντας κάποια μαθήματα στο Τμήμα Ένταξης και σε Ειδικά Σχολεία-Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής. Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη συνεκπαίδευση των μαθητών με και χωρίς ε.ε.α. σε τάξεις των τυπικών σχολείων. Δείγμα της έρευνας αποτελούν 120 δάσκαλοι από διάφορα σχολεία της Ελλάδας. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η πλειονότητα των εκπαιδευτικών του δείγματος είναι θετικοί προς τη συνεκπαίδευση στη γενική τάξη υπό κάποιες προϋποθέσεις και θεωρεί ότι η ύπαρξη των μαθητών με ε.ε.α. στη τυπική τάξη δεν παρεμποδίζει την ακαδημαϊκή πρόοδο των μαθητών χωρίς ε.ε.α. Επίσης πιστεύει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών με και χωρίς ε.ε.α. λειτουργεί θετικά για τους μαθητές με ε.ε.α. τόσο στην κοινωνικοποίησή τους όσο και στην επίτευξη γνωστικών στόχων. Επίσης, θεωρεί ότι η κοινωνική προέλευση των μαθητών με ε.ε.α. επιδρά στην κοινωνικοποίηση και στη σχολική τους επίδοση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2.5

Εποικισμός των εκπαιδευτικών πρακτικών με τους λόγους της αγοράς: Υβριδικές μορφές μετα-λυκειακής εκπαίδευσης ως υπο-διαπραγμάτευση εκπαιδευτική πρόταση**Καλεράντε Ευαγγελία**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Στην εισήγησή μας προσεγγίζεται και αναλύεται το εκπαιδευτικό περιβάλλον της μετα-λυκειακής εκπαίδευσης, όπως διαμορφώνεται με εξελισσόμενες διεργασίες υπερβαίνοντας την κλασική διαβαθμισμένη εκπαίδευση. Επιδιώκεται η ανάλυση λόγου και σχημάτων, που εννοιολογούν τα υβριδικά συμπλέγματα μετα-λυκειακής εκπαίδευσης. Επιλέξαμε να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο τύπο εκπαίδευσης, διότι φαίνεται να εξελίσσεται σε ένα δυναμικό εκπαιδευτικό χώρο, όπου τα εμπλεκόμενα άτομα ως φοιτητές ή επιμορφούμενοι συνθέτουν τις νέες ομάδες στην αφηρημένη χαρτογράφηση του «κοινού» των υβριδικών εκπαιδευτικών χώρων. Στην ανάλυση αυτού του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος εστιάζομαστε στην αναδίφηση των σχέσεων μεταξύ αγοράς και κοινωνίας, όπου συνυφαίνονται εκπαιδευτικές, εξωθεσμικές κατασκευές με εκπαιδευτικά σχήματα και θεωρήσεις, καθοριζόμενα από κυρίαρχες οικονομικές αφηγήσεις, που επιβάλλουν μια μορφή εκπαιδευτικού εκλεκτικισμού μέσα από την κατανόηση και εποπτεία του οικονομικού πεδίου. Μελετώντας εις βάθος τη σύνθεση των μορφών υβριδικής μετα-λυκειακής εκπαίδευσης επικεντρωνόμαστε σε θέματα όπως, η παρεχόμενη γνώση, οι μορφές αντίληψης πολιτικών και οικονομικών προτύπων και ιδιαίτερα θέματα σύνδεσης της γνώσης με κοινωνικές διαδικασίες και οικονομικές ανάγκες. Πέρα από τη δομική λειτουργική συγκρότηση αυτού του τύπου της εκπαίδευσης αναζητούμε ευρύτερα στοιχεία που συγκροτούν την εκπαιδευτική πραγματικότητα, τις συμβολικές πειθαρχίες που διαμορφώνονται μέσα από την παρεχόμενη γνώση, οι οποίες τελικά λειτουργούν ως πολιτικές συμβάσεις, νοηματοδοτούμενες από υποδεικνυόμενες και ενδεδειγμένες προσδιοριζόμενες γνώσεις μιας οικονομικής πραγματικότητας. Φαίνεται ότι η οικονομική πραγματικότητα λειτουργεί ως ένα δίκτυο σημείων, συμβόλων, που καθορίζει την ολοποιητική δομή της υβριδικής μετα-λυκειακής εκπαίδευσης. Έτσι, η οικονομία και κατ'επέκταση η αγορά φαίνεται να εμπλέκεται σε μια παραγωγική διαδικασία, που συγκροτεί εκπαιδευτικό λόγο και διαμορφώνει εκπαιδευτικούς ιδρυματικούς χώρους με ποικίλα πιθανά απροσδιόριστα καθεστώτα γνώσης.

Τοπικοί χώροι και Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική: Γνώση και πρότυπα ταυτότητας σε προγράμματα αρχικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών Ελλάδας και Κύπρου**Σαρακινιώτη Αντιγόνη**

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Φιλίππου Σταυρούλα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η ανακοίνωση αφορά έρευνα με αντικείμενο την κοινωνιολογική ανάλυση των προγραμμάτων Αρχικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών (ΑΕΕ) προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης σε Ελλάδα και Κύπρο. Σκοπός της έρευνας είναι η συστηματική περιγραφή και η συγκριτική ανάλυση των αλλαγών και των αποκρουστικών στα πρότυπα της γνώσης και στα νοήματα που προβάλλουν τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών (ΠΣ) στις επαγγελματικές ταυτότητες των μελλοντικών εκπαιδευτικών/επαγγελματιών της εκπαίδευσης στις δυο χώρες. Το πλαίσιο ανάπτυξης της προβληματικής της μελέτης αποτελούν οι σύγχρονοι μετασχηματισμοί του κυπριακού και του ελληνικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕ) σε σχέση με τους λόγους για διασφάλιση ποιότητας, λογοδοσία, ελκυστικότητα και προσφορά του πανεπιστημίου στην κοινωνία, όπως προωθούνται από τους φορείς των Ευρωπαϊκών Πολιτικών, με κυριότερο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ). Σημείο εστίασης αποτελεί η συνάρθρωση των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ΑΕ με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση και το επάγγελμα των εκπαιδευτικών, και η λειτουργία τους ως ένα ισχυρό πλαίσιο ρύθμισης και διαπραγμάτευσης των σύγχρονων επαγγελματικών ταυτοτήτων. Σε θεωρητικό επίπεδο η μελέτη συνδυάζει μια φουκοϊκά προσανατολισμένη προσέγγιση ανάλυσης λόγου της εκπαιδευτικής πολιτικής με τη θεωρία του B. Bernstein, ιδιαίτερα με την ιδέα της ανάπτυξης γλωσσών περιγραφής για τη συστηματική ανάλυση των εκπαιδευτικών πρακτικών και την ερμηνεία των σημασιών τους για τις ταυτότητες. Τα δεδομένα παράγονται από την ανάλυση Οδηγών Σπουδών και άλλου υλικού ανάπτυξης μαθημάτων (π.χ. διαγραμμάτων μαθημάτων) σε οκτώ ΠΣ, δύο πανεπιστημίων στην Ελλάδα και δύο στην Κύπρο (1 δημόσιο/1 ιδιωτικό). Η συστηματική ανάλυση και η συγκριτική αποτύπωση των αποτελεσμάτων στα δυο συστήματα απαντά σε ερωτήματα που συσχετίζουν τις επικρατούσες αρχές κατανομής, αναπαισίωσης και αξιολόγησης της γνώσης με τις αρχές των ευρωπαϊκών/παγκόσμιων πολιτικών για την ανώτατη εκπαίδευση και για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Η συγκριτική προοπτική επιτρέπει την ερμηνεία των ανταποκρίσεων των δυο συστημάτων και των συγκεκριμένων ιδρυμάτων με τρόπο που να αναδεικνύεται η σημασία του τοπικού συγκείμενου στην πραγμάτωση των πολιτικών.

Η «Ακαδημαϊκή Κοινότητα» ως «πεδίο» ανάλυσης και άσκησης Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Ανάλυση Λόγου ηλεκτρονικών ομάδων συζητήσεων μελών ΔΕΠ ενός ελληνικού πανεπιστημίου

Γουβιάς Διονύσης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Φραντζή Κατερίνα

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν υπάρξει σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση (Α.Ε.), με καθοριστικό σημείο το Νόμο 4009/2011, όπως αυτός έχει μέχρι σήμερα τροποποιηθεί (βλ. Ν. 4076/2012 και Ν. 4485/2017). Οι αλλαγές, οι οποίες βρίσκονται —πολύ πιο έντονα από ό,τι στο παρελθόν— σε στενή σχέση με τη «Διαδικασία της Μπολόνια» και τους σκοπούς και στόχους της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής» (Ε.Ε.Π.), αναφέρονται σε μια σειρά από κεφαλαιώδη θέματα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), από τη διακυβέρνηση μέχρι τη διασφάλιση ποιότητας και από τη δομή των Προπτυχιακών Σπουδών μέχρι την «κινητικότητα» και τη «διεθνοποίηση». Πρωτογενές υλικό για τη μελέτη αυτή αποτέλεσαν οι διάλογοι που αναπτύχθηκαν σε ακαδημαϊκή (μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού, Δ.Ε.Π.) ηλεκτρονική ομάδα συζητήσεων δημοσίου Ελληνικού Πανεπιστημίου της περιφέρειας, για δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά έτη (2012-13 & 2013-14). Μέσα από μια Κριτική Ανάλυση Λόγου των διαλόγων στις εν λόγω ομάδες συζητήσεων, θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε: α) σημαντικά ζητήματα συζήτησης, β) διαφοροποιήσεις στην επιχειρηματολογία, και γ) θέματα ύφους. Υποθέτουμε ότι, πέρα από ιδεολογικούς προσανατολισμούς, πολιτικές στρατηγικές και ατομικές ιδιοσυγκρασίες, υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία στο λόγο των πανεπιστημιακών δασκάλων, τα οποία αναδεικνύουν τις δομικές ιδιότητες του «πεδίου» της Α.Ε., με την έννοια που έδωσε στον όρο «πεδίο» ο P. Bourdieu (1988, 1993, 1996). Τα κοινά αυτά στοιχεία του «πεδίου» της Α.Ε. δεν σχετίζονται μόνο με αξίες, πρακτικές και στρατηγικές που αναδύονται στο συνειδητό επίπεδο, αλλά και με «έξεις» («habitus»), οι οποίες αναπαράγονται ασυνείδητα στο λόγο των πανεπιστημιακών δασκάλων των δημοσίων Α.Ε.Ι.

Το θεσμικό πλαίσιο της ιδιωτικής σχολικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα την περίοδο των μνημονίων (2010 – 2018)

Λαϊνάς Αθανάσιος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χατζηπαναγιώτου Παρασκευή

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ζμας Αριστοτέλης

Επίκουρος Καθηγητής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να αναδείξει τις αλλαγές που έχουν εισαχθεί στο θεσμικό πλαίσιο της ιδιωτικής σχολικής εκπαίδευσης την τελευταία επταετία στην Ελλάδα, να αναλύσει τα χαρακτηριστικά τους και να ανιχνεύσει τη 'λογική' και τη 'φιλοσοφία' που υποκρύπτεται στις αλλαγές αυτές. Η ιδιωτική σχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα προστατεύεται από το ίδιο το Σύνταγμα, στο οποίο ορίζεται ότι αυτή λειτουργεί υπό την εποπτεία του Κράτους και με βάση όσα ειδικότερα ορίζονται σε σχετικό νόμο (άρθρο 16, παρ. 8). Σε εκτέλεση της πρόβλεψης αυτής του Συντάγματος έχει εκδοθεί από το 1977 ο νόμος 682/77 που ρυθμίζει τα της οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας των σχολικών μονάδων ιδιωτικής εκπαίδευσης. Αν και επιμέρους τροποποιήσεις έχουν γίνει κατά καιρούς στη νομοθεσία αυτή, την τελευταία επταετία, που η χώρα αντιμετωπίζει οξυτάτη οικονομική κρίση, διαπιστώνεται μία εντονότερη τάση για ουσιαστικές αλλαγές και ανατροπές στο θεσμικό πλαίσιο της ιδιωτικής εκπαίδευσης, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν προέλθει από δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβε η ελληνική πολιτεία έναντι των δανειστών της και για το λόγο αυτό βρίσκονται ενσωματωμένες κυρίως στα αντίστοιχα νομοθετήματα ('μνημόνια'). Από τη σχετική επισκόπηση προκύπτει ότι οι σημαντικότερες παρεμβάσεις την περίοδο αυτή αφορούν: (i) στην άσκηση ελέγχου και εποπτείας επί των σχολικών μονάδων ιδιωτικής εκπαίδευσης και ιδιαίτερα τον κρατικό φορέα που ασκεί την αρμοδιότητα αυτή, (ii) στο δικαίωμα και τις προϋποθέσεις για ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών σχολείων καθώς επίσης στη διαδικασία χορήγησης των σχετικών αδειών, και (iii) στα ζητήματα που σχετίζονται με την υπηρεσιακή κατάσταση και τις εργασιακές σχέσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού της ιδιωτικής εκπαίδευσης και ιδιαίτερα στους όρους και τις προϋποθέσεις για απόλυση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών.

18.00-20.30 ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΚΑΙ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ II

Κύρια Ομιλία 3

Η Κόκκινη Κλωστή της Βίας (Οικογένεια - Σχολείο - Γειτονιά)

Γιάννης Πανούσης

Ομότιμος Καθηγητής Νομικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ενδοοικογενειακές κακοποιήσεις, σχολεία φρούρια, ενδιάμεσες συνοικίες της διαιρεμένης πόλης δίνουν την αίσθηση ενός ακήρυκτου πολέμου, τον οποίο αδυνατούν να ερμηνεύσουν, οι συχνά αμφιλεγόμενες κι αλληλοσυναιρούμενες, θεωρίες περί βίας. Κουλτούρα των διακρίσεων και των αποκλεισμών ή κουλτούρα των κινδύνων και του φόβου; Πόλεμος *erga omnes*; Το σύνδρομο του βίαιου κόσμου; Και μήπως όλες οι αιτίες και όλοι οι παράγοντες συνδέονται μεταξύ τους με μια “κόκκινη κλωστή”;

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Γιάννης Πανούσης γεννήθηκε στην Αθήνα στις 2 Αυγούστου 1949. Σπούδασε Νομική και Πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Πουατιέ στην Γαλλία με ειδίκευση στην εγκληματολογία. Από το 1978 δίδαξε στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, όπου διετέλεσε κοσμήτορας, αντιπρύτανης και από το 1994 ως το 1997 πρύτανης. Από το 1997 διδάσκει στο τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, του οποίου διετέλεσε και πρόεδρος, ενώ έχει συμμετάσχει στις διοικούσες επιτροπές του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του Ιονίου Πανεπιστημίου. Διετέλεσε πρόεδρος ή μέλος δεκάδων Ελληνικών και Ξένων επιστημονικών και κοινωνικών φορέων (π.χ. πρόεδρος κεντρικού επιστημονικού συμβουλίου φυλακών, μέλος νομοπαρασκευαστικών επιτροπών για ναρκωτικά, χουλιγκανισμό κλπ, μέλος επιτροπής εκπαίδευσης ΟΟΣΑ, μέλος εθνικής επιτροπής ΟΥΝΕΣΚΟ, μέλος ΔΣ του ΕΚΚΕ κ. ά). Είναι συγγραφέας 20 βιβλίων και 200 άρθρων (για τις Εγκληματολογικές Επιστήμες). Το 2012 εξελέγη βουλευτής στην Α΄ περιφέρεια Αθηνών με τη Δημοκρατική Αριστερά.

Κύρια Ομιλία 4

Εκπαίδευση και Κράτος: Τι συνέβη στην Εκπαίδευση ως Δημόσιο Αγαθό;

Andy Green

Καθηγητής Συγκριτικής Κοινωνικής Επιστήμης, Διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου ERSC για τις Ευκαιρίες Μάθησης και Ζωής, Λονδίνο

Σε μια εποχή όπου η ιδέα της εκπαίδευσης ως δημόσιο αγαθό οπισθοχωρεί με αλματώδεις ρυθμούς, είναι καλό να θυμόμαστε την προέλευση των μοντέρνων εκπαιδευτικών συστημάτων και το ρόλο του κράτους στη δημιουργία τους. Σήμερα, σε πολλές χώρες ανά το παγκόσμιο παρατηρούμε μια ραγδαία εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης, με την αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση εκπαιδευτικών υπηρεσιών, την εισαγωγή πρακτικών διαχείρισης του ιδιωτικού τομέα σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα και την αυξανόμενη αντίληψη της εκπαίδευσης ως ιδιωτικού καταναλωτικού αγαθού. Οι συλλογικοί στόχοι της εκπαίδευσης, οι οποίοι ενεθάρρυναν τη δημιουργία

εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, μοιάζουν να εξασθενούν καθώς οι πάροχοι βλέπουν όλο και περισσότερο τους γονείς και τους φοιτητές πελατοκεντρικά, με τους τελευταίους να βλέπουν την εκπαίδευση ως δεδομένο αγαθό, για το οποίο πρέπει να ανταγωνίζονται, να διαπραγματεύονται και, σε πολλές περιπτώσεις, να πληρώνουν. Ωστόσο, η μόδα της ιδιωτικοποίησης δεν είναι τόσο διάχυτη και ασυγκράτητη όσο ισχυρίζονται πολλοί θεωρητικοί της εκπαιδευτικής παγκοσμιοποίησης. Οι πρακτικές λόγου που περιβάλλουν τις πολιτικές αναφορικά με τα πλεονεκτήματα της σχολικής διαφορετικότητας και επιλογής, και οι τρόποι αξιοποίησης της Νέας Δημόσιας Διοίκησης στο δημόσιο τομέα, έχουν πράγματι παγκοσμιοποιηθεί. Ωστόσο, οι πολιτικές που θεσπίζονται και εφαρμόζονται δεν είναι σε καμία περίπτωση τόσο συγκλίνουσες με τις πρακτικές λόγου που κυριαρχούν. Υπάρχουν ελάχιστα τεκμήρια για το ότι τα ιδιωτικοποιημένα συστήματα σχολείων έχουν καλύτερη απόδοση στις αναπτυγμένες χώρες. Επίσης, στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής τα σχολεία στην πλειοψηφία τους παραμένουν δημόσια, ρυθμίζονται και χρηματοδοτούνται από το κράτος. Αυτή η παρουσίαση εξετάζει τα δεδομένα σχετικά με τις τάσεις στην ιδιωτικοποίηση σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ και αντλεί κάποια συμπεράσματα σχετικά με το τι συμβαίνει με τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα στις χώρες που προχώρησαν περισσότερο στην υιοθέτηση νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων.

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Andy Green είναι καθηγητής Συγκριτικής Κοινωνικής Επιστήμης στο Ινστιτούτο Εκπαίδευσης UCL και Διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου ERSC για τις ευκαιρίες Μάθησης και Ζωής (LLAKES). Κύριο ερευνητικό του πεδίο είναι η συγκριτική (ιστορική και κοινωνιολογική) μελέτη των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η προέλευσή τους και οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες. Υπήρξε πρώην συνιδρυτής και συν-διευθυντής του Εκπαιδευτικού Κέντρου. ‘Ευρύτερα Πλεονεκτήματα’ που χρηματοδοτείται από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Έχει κατευθύνει και συντονίσει σειρά σημαντικών συγκριτικών ερευνητικών προγραμμάτων που αφορούν τόσο τις οικονομικές όσο και τις κοινωνικές επιπτώσεις της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Έχει ενεργήσει συχνά ως σύμβουλος τόσο σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο CEDEFOP, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο ΟΟΣΑ και η UNESCO, όσο και σε κυβερνητικούς φορείς του Ηνωμένου Βασιλείου, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται η ομάδα εργασίας DFES για τις εθνικές δεξιότητες (1999-2000) και Ομάδα Έρευνας (2002), η ομάδα καθοδήγησης Στρατηγικής για τις Υπουργικές δεξιότητες (2003) και η Επιτροπή Επιλογής της Βουλής των Λόρδων για την Κοινωνική Κινητικότητα (2015). Ο Andy Green έχει πληθώρα δημοσιεύσεων με ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και εκπαιδευτικών θεμάτων, και με σημαντικά έργα μεταφρασμένα σε κινέζικα, γαλλικά, γερμανικά, ιαπωνικά και ισπανικά. Τα σημαντικότερα βιβλία του περιλαμβάνουν “Καθεστώς κοινωνικής συνοχής: Κοινωνίες και η Κρίση της παγκοσμιοποίησης”, Palgrave 2011, Εκπαίδευση, Ισότητα και Κοινωνική Συνοχή, Palgrave 2006. Μια νέα εκτεταμένη έκδοση του βραβευμένου βιβλίου του 1990 δημοσιεύθηκε το 2014 ως ‘Εκπαίδευση και Σχηματισμός του Κράτους: Ευρώπη, Ανατολική Ασία και ΗΠΑ. Το πιο πρόσφατο βιβλίο του είναι: ‘Η Κρίση για τους Νέους: Γενικές ανισότητες στην εκπαίδευση, την εργασία, τη στέγαση και την ευημερία’ το οποίο είναι διαθέσιμο σε ανοικτή πρόσβαση από την Palgrave. Ο Andy Green εξελέγη ως Ακαδημαϊκός της Ακαδημίας Κοινωνικών Επιστημών το 2010.

Κύρια Ομιλία 5

Ιδιωτικοποίηση στην ανώτατη εκπαίδευση: Μια νεοφιλελεύθερη επιβολή ή μια ρεαλιστική απάντηση σε μια αυξανόμενη ζήτηση της αγοράς;

Μάριος Βρυωνίδης

Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και Μεθοδολογίας Έρευνας, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η εισήγηση αυτή θα εξετάσει πώς η ανάπτυξη της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διεθνώς έχει μεταβάλει τα μοτίβα πρόσβασης στα πανεπιστήμια. Στόχος της είναι να μελετήσει, το ιδεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται αυτή η ανάπτυξη, αλλά και να αναλύσει τις κριτικές που προκύπτουν από αυτή τη διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα: Σε ποιο βαθμό η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ιδιωτικούς και συχνά κερδοσκοπικούς φορείς μπορεί να θεωρηθεί ως θεμιτό πεδίο οικονομικής ανάπτυξης; Ποιο είναι το προφίλ, αλλά και ποιες οι προσδοκίες των φοιτητών στα εν λόγω ιδρύματα; Ποιες, πιθανόν, να είναι οι συνέπειες της ανάπτυξης αυτών των οργανισμών σε θέματα που σχετίζονται με την ισότητα πρόσβασης σε θέσεις υψηλού κοινωνικού κύρους; Διευκολύνεται η κοινωνική κινητικότητα ή επιδεινώνονται οι υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες, περι-ορίζοντας έτσι το τι μπορεί να επιτευχθεί μέσω της εκπαίδευσης, από την άποψη της παραγωγής της κοινωνικής δικαιοσύνης; Η διεύρυνση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί ένα σημαντικό συστατικό της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα. Στην Κύπρο παρατηρείται σχετικά υψηλή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ως αποτέλεσμα και της ανάπτυξης της ιδιωτικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από το 2007. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η εξέλιξη αυτή δεν συνάντησε ιδιαίτερη αντίσταση στη βάση ιδεολογικών ή πολιτικών λόγων, αλλά προωθήθηκε τόσο από αριστερές όσο και δεξιές κυβερνήσεις. Αυτή η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθοδηγείτο κυρίως: (α) από την ύπαρξη μιας αυξανόμενης επιθυμίας από μικρομεσαίες οικογένειες, να προσφέρουν υψηλής αξίας πολιτιστικό κεφάλαιο στα παιδιά τους, και (β) από μια ρητορική που έβλεπε την επέκταση της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ένα πεδίο οικονομικής ανάπτυξης. Ως αποτέλεσμα, σήμερα, 8 στους 10 αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προχωρούν σε σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην Κύπρο (περίπου 50% από τους οποίους σε δημόσια ή ιδιωτικά πανεπιστήμια της χώρας) ή στο εξωτερικό (κυρίως σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του Ηνωμένου Βασιλείου). Σκοπός αυτή της ομιλίας είναι να συζητήσει κατά πόσον η μαζική συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι βιώσιμη, ιδιαίτερα σε μια μικρή χώρα με περιορισμένες θέσεις «λευκού κολάρου». Αναντίρρητα, σε ένα περιβάλλον πληθωρισμού τίτλων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το πανεπιστημιακό πτυχίο δεν αποτελεί πλέον αρκετό εφόδιο για να εξασφαλίσει κοινωνική άνοδο. Κατά συνέπεια, οι σύγχρονες ανισότητες, όσον αφορά τις επιδράσεις της κοινωνικής τάξης βρίσκονται όχι μόνο στην πρόσβαση σε πανεπιστημιακή εκπαίδευση, αλλά και στα μοτίβα επιλογών: (α) πεδίων σπουδών, και (β) ειδών ανώτατων και ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τα οποία προσφέρουν συμβολικά πλεονεκτήματα σε αποφοίτους στην αγορά εργασίας. Τέλος, η παρούσα εισήγηση θα εξετάσει και την αλληλεπίδραση του κοινωνικού υπόβαθρου και των στρωματοποιημένων δομών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που περιλαμβάνουν τη διάκριση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού, τοπικού και διεθνούς πεδίου σπουδών, καθώς και της συμβολικής αξίας των προσόντων που αποκτούνται. Εν κατακλείδι,

θα γίνει προσπάθεια επαναδιατύπωσης της κοινωνιολογικής κριτικής της σχέσης της εκπαίδευσης και των αποτελεσμάτων της και των γενικότερων κοινωνικών ανισοτήτων που αναπαράγονται μέσω αυτών.

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Μάριος Βρυωνίδης είναι Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και Μεθοδολογίας Έρευνας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου στο οποίο διδάσκει από το 2007. Έχει διδάξει στα Πανεπιστήμια Anglia Polytechnic University (2001-2003) και Αιγαίου (2004-2007). Από το 2004 μέχρι το 2009 ήταν επισκέπτης καθηγητής στο Institute of Education – University of London. Είναι ο εθνικός συντονιστής της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey). Είναι γραμματέας του RC04 (Research Committee on Sociology of Education) του International Sociological Association (2010-2018). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία, στις ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους έρευνας, στις θεωρίες του πολιτισμικού και κοινωνικού κεφαλαίου και στις κοινωνιολογικές διαστάσεις των Νέων Μορφών Εκπαίδευσης.

Κύρια Ομιλία 6

Η εκπαίδευση ως μηχανισμός αναπαραγωγής και αντιστάθμισης

Μαίρη Κουτσελίνη-Ιωαννίδου

Καθηγήτρια Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Βασική αρχή της εισήγησης είναι ότι η γνώση είναι αποτέλεσμα της έφεσης του μανθάνοντα για προικοδότηση και ανάπτυξη-βελτίωση του εαυτού (Habermas, 1972). Συνεπακόλουθα, η εκπαίδευση είναι το μέσο βελτίωσης των κοινωνικών συνθηκών και αντιστάθμισης της προσωπικής και κοινωνικής μειονεξίας (Freire, 1972· Grundy, 1987), εφόσον δεν αποκλείει κανένα από τη γνώση και λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η αύξηση της σχολικής αποτυχίας έχει ως κυριότερη αιτία τη σχολική παθολογία, η οποία οφείλεται στο γεγονός ότι το σχολείο δεν είναι, σήμερα, σε θέση να αντισταθμίζει τις προσωπικές και οικογενειακές-κοινωνικές αδυναμίες και παθογένειες. Η σχολική αποτυχία μεταφράζεται, επίσης, στην ανώτερη εκπαίδευση σε φοίτηση για απόκτηση τίτλων χωρίς αντίκρισμα, όταν χωρίς βασικές γνώσεις και δεξιότητες, σε αδιαφοροποίητα προγράμματα σε διάρκεια και περιεχόμενο, ο φοιτητής αποκτά τίτλο ανώτερης εκπαίδευσης. Η πορεία από τις γνώσεις στη Γνώση η οποία θεμελιώνεται σε τρόπο σκέψης και δεξιότητες μεταγνώσης προικοδοτεί ελάχιστους και αυξάνει την κοινωνική ασυνέχεια. Εξετάζεται, επίσης, η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με βάση την τυπολογία του Martin Trow (1979) για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με κριτήριο τα ποσοστά των αποφοίτων που φοιτούν σε αυτή και αναλύεται η επιστημολογική βάση των συστημάτων πρόσβασης στην ελιτίστικη, στη μαζική και στην παγκόσμια καθολική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γίνεται κριτική ανάλυση των Αρχών οργάνωσης των συστημάτων πρόσβασης και προτείνεται η Αρχή της Αντισταθμιστικής Ισότητας για διεύρυνση της εισδοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και όχι απλώς για αύξηση του αριθμού των εισερχομένων. Οι αναζητήσεις σήμερα στο θέμα της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θεμελιώνονται σε μεγάλο βαθμό στην διευρυνόμενη εκτίμηση της πολυμορφίας και του επίκτητου τρόπου

σχηματισμού – και πολλές φορές στιγματισμού– της κοινωνικής ταυτότητας και στην παράλληλη αμφισβήτηση του κληροδοτημένου πλεονεκτήματος ως τρόπου επιλογής των αρίστων μιας κοινωνίας. Η θέση ότι η ταυτότητα είναι κοινωνική κατασκευή και ότι οι συνθήκες μέσα στις οποίες κάποιος την αποκτά καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και τα χαρακτηριστικά της είναι μια αλήθεια διαπιστευμένη από μεγάλο αριθμό ερευνών και βιβλιογραφίας, σε Ευρώπη και Αμερική και δεν χρειάζεται ιδιαίτερη τεκμηρίωση (π.χ. Bourdieu 1996· Bowles & Gintis 1976· Brown & Scafe 1994· Πυργιωτάκης, 2000). Τέλος, εξετάζονται οι προϋποθέσεις διεύρυνσης της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η σχέση της με την εκπαίδευση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ούτως ώστε το κληροδοτημένο μειονέκτημα και πλεονέκτημα να μην γίνεται μόνο μηχανισμός αναπαραγωγής αλλά πρωτίστως αντιστάθμισης.

Σύντομο Βιογραφικό: Η Μαίρη Κουτσελίνη-Ιωαννίδου είναι Καθηγήτρια-Διευθύντρια της Έδρας UNESCO του Πανεπιστημίου Κύπρου για την Ισότητα και Ενδυνάμωση των Φύλων. Πρόεδρος του Φορέα Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση. Η ειδικότητα και τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι: Εκπαιδευτική Πολιτική και Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Προγραμμάτων, Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, Σπουδές σε θέματα Ισότητας των Φύλων. Έχει σπουδάσει Ελληνική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Εκπαιδευτική Πολιτική και Ανάπτυξη Προγραμμάτων, Σχεδιασμό, Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Προγραμμάτων στα πανεπιστήμια Αθηνών και στο State University of New York at Albany. Συμμετέχει σε μεγάλο αριθμό επιτροπών για την Αξιολόγηση Προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και σε μεγάλο αριθμό επιτροπών αξιολόγησης πανεπιστημίων, προγραμμάτων και προσωπικού στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Διετέλεσε πρόεδρος του Τμήματος Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου από το 2008 μέχρι το 2015, ανέπτυξε και συντόνισε τα μεταπτυχιακά προγράμματα Ανάπτυξης Προγραμμάτων και Σπουδών Φύλου και υπήρξε συντονίστρια και επιστημονική υπεύθυνη σε δεκάδες ερευνητικά προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας. Λειτουργησε, επίσης, ως Εθνική συντονίστρια της Κύπρου στις διεθνείς έρευνες του IEA, σε θέματα γραμματισμού και Πολιτικής Αγωγής. Είναι ενεργό μέλος σε Διεθνείς Ακαδημαϊκές Οργανώσεις και συνέγραψε 15 βιβλία παιδαγωγικού περιεχομένου και μεγάλο αριθμό άρθρων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά σε θέματα της ειδικότητάς της.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2018

09.00-10.15 ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ III

Κύρια Ομιλία 7

Ιδιωτική εκπαίδευση και λειτουργίες κοινωνιοδικίας

Νίκος Παναγιωτόπουλος

Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε., Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εισήγηση έχει ως στόχο, μέσω της εξέτασης της σχέσης μεταξύ του πεδίου της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και του πεδίου των κυρίαρχων τάξεων, να σκιαγραφήσει τις βασικές αρχές της συμβολής της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην παραγωγή και αναπαραγωγή των σχέσεων δύναμης τόσο μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών τάξεων όσο και μεταξύ των διαφόρων τμημάτων των κυρίαρχων τάξεων.

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος είναι Καθηγητής Κοινωνιολογίας του Τμήματος Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, επιστημονικός συνεργάτης ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων της Ελλάδας και του εξωτερικού, Αντιπρόεδρος του Ιδρύματος Bourdieu (Ελβετία), μέλος συντακτικών επιτροπών διεθνών επιστημονικών περιοδικών και επιθεωρήσεων, και διευθυντής της ετήσιας τρίγλωσης επιθεώρησης κοινωνικών ερευνών Κοινωνικές Επιστήμες.

Κύρια Ομιλία 8

Οι «αγορές», η ανταγωνιστική συνύπαρξη δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης και η συνεχιζόμενη διεύρυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων

Παναγιώτης Παπακωνσταντίνου

Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η πανοραμική κάτοψη του εκπαιδευτικού πεδίου επιτρέπει την ιστορική καταγραφή και τεκμηρίωση της παράλληλης και παραπληρωματικής πορείας της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, που συνέπεσε με την ίδρυση του ελληνικού κράτους και την οργάνωση της (γενικής) εκπαίδευσης στο μοντέλο των εκπαιδευτικών συστημάτων Γαλλίας και Γερμανίας. Η συμπόρευση δίπλα-δίπλα διαρκεί μέχρι σήμερα με συχνές αυξομειώσεις που, αν δεν καθορίζονται, συναρτώνται με τις γενικότερες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές, των οποίων οι κραδασμοί αποτυπώνονται εναργώς στα ποσοτικά δεδομένα. Επιχειρώντας στη σημερινή συγκυρία μια κάποια εξήγηση τόσο των συνθηκών ανάδυσης του προβληματισμού αναφορικά με την παράλληλη ύπαρξη και λειτουργία της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, όσο και τη δυναμική εκδίπλωση της σχέσης τους, χρει-

άζεται να υπογραμμισθούν κάποιες επιστημονικά τεκμηριωμένες διαπιστώσεις:

- η απόκτηση εκπαιδευτικών τίτλων ή επαγγελματικών προσόντων είναι συναρτημένη με ευκαιρίες απασχόλησης στην αγορά εργασίας,
- ο μετασχηματισμός του εκπαιδευτικού αγαθού σε χρηστική υπηρεσία/εφόδιο/ προσόν με ειδική παραγωγική αξία,
- η διεύρυνση της αγοράς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι γεγονός και έρχεται ως αποτέλεσμα ή ως στοχευμένη επιδίωξη της παγκοσμιοποίησης και ειδικότερα της επικράτησης των αρχών του New Public Management.

Όμως, η κριτική θεώρηση του θέματος δεν μπορεί να γίνει αν δεν προσδιοριστεί με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια το “στίγμα” της εκπαίδευσης στην κοινωνική πραγματικότητα. Και είναι αλήθεια ότι οι μετασχηματισμοί των εκπαιδευτικών συστημάτων δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν παρά ως αποτέλεσμα των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών που υπαγόρευσε η παγκοσμιοποίηση, ως σύγχρονη πραγμάτωση του καπιταλισμού. Είτε ως αιτία, είτε ως αποτέλεσμα οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές με την ακλόνητη πίστη τους στις “αγορές” επέβαλαν την σταδιακή υποταγή των εκπαιδευτικών συστημάτων σε δύο αλληλοσυμπληρούμενες προτεραιότητες:

- την οργανική ένταξή τους στην οικονομική σφαίρα, μετατρέποντας κάθε λειτουργική μονάδα σε συντελεστή κατάρτισης του “ανθρώπινου κεφαλαίου”
- τη γενίκευση του κοινωνικού ανταγωνισμού, που αναγορεύεται σε κύριο στοιχείο/αξία του ίδιου του εκπαιδευτικού και κοινωνικού συστήματος.

Η συγκριτική θεώρηση των δύο παράλληλων συστημάτων του εκπαιδευτικού πεδίου μπορεί να συντελεστεί στο σκηνικό των παραπάνω παραδοχών μέσα από τέσσερις (4) εξηγητικούς ατραπούς / οδοδείκτες:

- της ευθύνης που υπέχουν όσοι διευθύνουν τις σχολικές μονάδες δημοσίου και ιδιωτικού χαρακτήρα,
- της ποιότητας που εξασφαλίζουν αντιστοίχως στο μαθητικό τους δυναμικό και στις οικογένειες που επιφορτίζονται την επιλογή, αλλά και καρπώνονται τα οφέλη,
- της αποτελεσματικότητας στην επίτευξη των επιδιωκόμενων ατομικών ή και συλλογικών στοχεύσεων,
- της τεκμηρίωσης με εμπειρικά δεδομένα ότι οι εκπαιδευτικές ανισότητες διαιωνίζονται, καθώς υπερκαθορίζονται από οικονομικό-κοινωνικούς παράγοντες.

Σύντομο Βιογραφικό: Ο Παναγιώτης Παπακωνσταντίνου γεννήθηκε (1951) και μεγάλωσε στην Κορινθία, όπου και παρακολούθησε τις εγκύκλιες σπουδές του. Σπούδασε Ψυχολογία και Παιδαγωγική στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης και στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης (Paris V) στη Γαλλία, όπου ειδικεύτηκε στην Κοινωνιολογία και Ιστορία της Εκπαίδευσης. Η διδακτορική του διατριβή, με θέμα τις εκπαιδευτικές ανισότητες στο νεοελληνικό σχολείο, ανήκει στον κλάδο της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης. Εργάστηκε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (1981-1985), στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών (1985-1995) και έκτοτε είναι Καθηγητής της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στο Τμήμα Φ.Π.Ψ. του Πανεπι-

στημίου Ιωαννίνων. Το επιστημονικό του έργο (συγγραφικό-διδακτικό) περιλαμβάνει βιβλία, μελέτες και άρθρα που επιχειρούν από κοινωνικο-πολιτική σκοπιά μια κριτική και εμπειρική ανάλυση επίκαιρων προβλημάτων της εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Ειδικότερα το ερευνητικό του ενδιαφέρον εντοπίζεται στις διαφοροποιημένες όψεις της σχολικής αποτυχίας, στις παιδαγωγικές πρακτικές, στη συνεχιζόμενη κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στις εκπαιδευτικές καινοτομίες, στις πολιτικο-ιδεολογικές και διοικητικές παραμέτρους λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος. Διετέλεσε Επιστημονικός Σύμβουλος στη Διοίκηση του Ο.Α.Ε.Δ. (1982- 1984), Αντιπρόεδρος στο Δ.Σ. της Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. (1994-2000), Διευθυντής του Π.Ε.Κ. Ιωαννίνων (1996 –1999 και 2011-2016), Πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (1999-2003), Πρόεδρος του Συμβουλίου Επιλογής Διευθυντών Β'βάθμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Π.Δ.Β.Μ.Θ.(2010-2012) και μέλος Ομάδας Μελέτης του «Νέου Σχολείου» (task force) του Ο.Ο.Σ.Α.

Κύρια Ομιλία 9

Το «Δημόσιο και Ιδιωτικό» στη σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική: Ο λαϊκισμός στο δημόσιο λόγο και οι νέες προκλήσεις για την κοινωνιολογική θεωρία και έρευνα

Άννα Τσατσαρώνη

Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Η ομιλία μου προσεγγίζει τα νοήματα του «δημοσίου και του ιδιωτικού» στη σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική και αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα. Αφετηρία αποτελεί ο αναστοχασμός για τις υφιστάμενες εννοιολογήσεις της παγκοσμιοποίησης και της ευρωπαϊκοποίησης. Οι έννοιες αυτές μας προσανατολίζουν στην κατανόηση του σύγχρονου περιεχομένου και των συνεπειών των υπερεθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών, καθώς και του ρόλου κομβικών δρώντων. Η σύλληψή τους ως αλληλένδετων διαδικασιών διατηρεί την ιδέα της Ευρώπης στο επίκεντρο και ταυτόχρονα τοποθετεί το πολιτικό της «πρόγραμμα» εντός ενός σύνθετου πλέγματος παγκόσμιων, εθνικών και τοπικών σχέσεων και αλληλεξαρτήσεων. Η σχετική έρευνα φωτίζει τους τρόπους που τα υπερεθνικά αυτά «εκσυγχρονιστικά» προγράμματα εκπαιδευτικής διακυβέρνησης και οι στόχοι τους για βελτίωση της ποιότητας μάθησης και των εκπαιδευτικών επιτευγμάτων διεθνώς ενεργοποιούνται στα διαφοροποιημένα εθνικά περιβάλλοντα μέσα από ένα σύνθετο και συχνά αντιφατικό σύνολο λογικών. Η διαμεσολάβησή τους από ισχυρά παιδαγωγικά μέσα, όπως τα σταθμισμένα test επίδοσης, που εφαρμόζονται ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητες του τόπου και του χρόνου, τείνουν να μετασχηματίσουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ακολουθώς, η ομιλία εξετάζει τις παρούσες συνθήκες στις οποίες τα «εκσυγχρονιστικά» υπερεθνικά πολιτικά προγράμματα και η διακυβέρνηση μέσω «ήπιων» μορφών ρύθμισης, δέχονται έντονες αμφισβητήσεις ως απόρροια αφενός παγκόσμιων εξελίξεων, όπως η εξάπλωση πολιτικών λιτότητας, και αφετέρου των κοινωνικών πιέσεων λόγω της αύξησης της ροής των προσφύγων και των οικονομικών μεταναστών στην Ευρώπη, αλλά και των προβλημάτων της ανεργίας. Οι συνθήκες αυτές, υποστηρίζω, απαιτούν νέες αποτιμήσεις, θεωρητικές

τεκμηριώσεις και περαιτέρω εμπειρικές μελέτες των διαδικασιών διαμόρφωσης και πραγμάτωσης της εκπαιδευτικής πολιτικής για το «δημόσιο και ιδιωτικό», κυρίως μέσα από την κριτική προσέγγιση συναφών εννοιών, όπως «μεταφορά», «εκμάθηση», «μετάφραση» πολιτικής και «αναπλαισίωση». Σε τρίτο επίπεδο, η ομιλία μου επικεντρώνεται στην Ελλάδα και στο γεγονός ότι, στην παρούσα συγκυρία, οι εξελίξεις συχνά συνδέονται με την άνοδο ενός λαϊκισμού αριστερής απόχρωσης. Επιδιώκω να καταδείξω ότι η θεωρία του συμβολικού ελέγχου του Basil Bernstein έχει σημαντική συμβολή στην ανάλυση των σύγχρονων πολιτικών, αλλά και ότι, οι υφιστάμενες συνθήκες, επιβάλλουν την ανάπτυξη ενός διαρκούς διαλόγου μεταξύ αυτής της θεωρίας και της πολιτικής θεωρίας. Συγκεκριμένα, υποστηρίζω ότι τέτοιες θεωρητικές διεργασίες οδηγούν σε πιο εκλεπτυσμένες αναλύσεις των τρόπων άσκησης του συμβολικού ελέγχου, σε σχέση με τις πολιτικές διαδικασίες οι οποίες επηρεάζουν τις αλλαγές στο επίσημο και το παιδαγωγικό πεδίο αναπλαισίωσης των γνώσεων, δηλαδή στους «χώρους» διαμόρφωσης ταυτοτήτων. Στην ομιλία αξιοποιούνται στοιχεία από την έρευνά μου με υποψήφιους διδάκτορες και συνεργάτες, ενώ κάνω σύντομη αναφορά σε εξελισσόμενη έρευνα για την ιδιωτικοποίηση στην ελληνική εκπαίδευση.

Σύντομο Βιογραφικό: Η Άννα Τσατσαρώνη είναι Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στο Τμήμα Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Μετά τις βασικές της σπουδές στα παιδαγωγικά και τις πολιτικές επιστήμες πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές σε επίπεδο Master's (1985) και στη συνέχεια εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή (1991) στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Institute of Education του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Έχει εργαστεί σε Πανεπιστήμια της Μ. Βρετανίας και της Ελλάδας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εντάσσονται στα πεδία της κοινωνιολογίας της εκπαιδευτικής γνώσης και της κριτικής ανάλυσης της εκπαιδευτικής πολιτικής, και ειδικότερα αφορούν τη μελέτη των αλλαγών των παιδαγωγικών πρακτικών και ταυτοτήτων στα σύγχρονα παγκοσμιοποιημένα περιβάλλοντα εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Επιστημονικές της εργασίες δημοσιεύονται σε έγκριτα περιοδικά του πεδίου της και σε συλλογικούς επιστημονικούς τόμους στα αγγλικά και στα ελληνικά. Επίσης, έχει συστηματική συμμετοχή με ανακοινώσεις σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά συνέδρια. Είναι μέλος της ομάδας συντονισμού και διατέλεσε (2013-2017) συντονίστρια (link-convenor) του Ερευνητικού Δικτύου 23: Policy Studies and Politics of Education, European Education Research Association (EERA). Επίσης, είναι μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού European Educational Research Journal (Σεπτ. 2015-) και συνεργαζόμενο μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού Scottish Educational Review (Ιούνιος 2015-).

10.15-11.30 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.1

Συνεκπαίδευση και νοητική αναπηρία

Γκινάλα Ελισσάβετ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γιαβρίμης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Χονδρομπίλας Γεώργιος

Μεταπτυχιακός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η συνεκπαίδευση των μαθητών με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελεί ένα σύγχρονο πρόταγμα της εκπαίδευσης. Σε αυτό το πλαίσιο προτείνεται η εκπαίδευση των μαθητών με νοητική αναπηρία στο τυπικό σχολείο. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να εξετάσει τις στάσεις των εκπαιδευτικών για την συνεκπαίδευση και την ένταξη των μαθητών με νοητική αναπηρία στην τυπική εκπαίδευση. Στην έρευνα συμμετείχε νεκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, από τους οποίους οι 8 ήταν εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής και 7 ειδικής αγωγής. Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη. Από αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι: α) Η στάση των εκπαιδευτικών προς την ενταξιακή εκπαίδευση είναι θετική αν και σύμφωνα με την άποψη τους εξαρτάται από τη φύση και το βαθμό της αναπηρίας, β) θεωρούν σημαντική τη διάδραση του ειδικού παιδαγωγού, του εκπαιδευτικού γενικής εκπαίδευσης και του ψυχολόγου, γ) οι εκπαιδευτικοί γενικής εκπαίδευσης τονίζουν ότι η συνεκπαίδευση συμβάλλει θετικά στη μείωση των προκαταλήψεων, του ρατσισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού, δ) για την συνεκπαίδευση των ατόμων με νοητική αναπηρία οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι είναι δύσκολη, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις βαριάς μορφής ε)επισημαίνουν το σημαντικό ρόλο της επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών, και της επικοινωνίας τους με το οικογενειακό περιβάλλον του μαθητή και στ) τονίζουν την ύπαρξη αρνητικής στάσης των γονιών των υπολοίπων μαθητών και τις ελλείψεις σε υλικοτεχνικές υποδομές. Συμπερασματικά, η ασκούμενη εκπαιδευτική πολιτική για τη συνεκπαίδευση των ατόμων με νοητική αναπηρία στον ελλαδικό χώρο, υποστηρίζεται από ένα αδύναμο πλαίσιο εφαρμογής.

Απόψεις εκπαιδευτικών για την εκπαιδευτική πολιτική για την αναπηρία στην Ελλάδα

Χονδρομπίλας Γεώργιος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γιαβρίμης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κακαργιά Δέσποινα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η έννοια της αναπηρίας αποτέλεσε αντικείμενο μελετών και ερευνών και διαχρονικά προσεγγίζεται με έντονα διαφορετικές και κοινωνικά προσδιορισμένες εννοιολογήσεις, αναδεικνύοντας τον πολυδιάστατο και δυναμικό χαρακτήρα των συγκεκριμένων προσδιορισμών. Η διατύπωση, η εξέλιξη και η προσέγγιση των εννοιολογήσεων της αναπηρίας διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο στο στιγματισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία. Στη παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια ανάδειξης των νοηματοδοτήσεων των εκπαιδευτικών για τους μαθητές με αναπηρία. Συμμετέχοντες της έρευνας είναι 35 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκ των οποίων οι 20 προέρχονται από την γενική εκπαίδευση και οι υπόλοιποι από τον τομέα ειδικής αγωγής, ώστε να αναδειχθεί η πολλαπλότητα και οι διαφορές των απόψεων. Οι εκπαιδευτικοί καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα ηλικιών και χρόνων υπηρεσίας. Το ερευνητικό εργαλείο που επιλέχτηκε είναι η ημιδομημένη συνέντευξη. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι: α) υπερισχύει το ιατρικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, β) παρατηρείται χαμηλός βαθμός επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σχετικά με την αναπηρία και έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών και προσωπικού στα σχολεία, γ) το σχολείο δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο άτομο με αναπηρία, ενώ και ο τρόπος αντιμετώπισης του κράτους και των επίσημων φορέων κρίνεται ανεπαρκής, δ) τονίζεται η ανάγκη για αλλαγή εκπαιδευτικής πολιτικής και των αναλυτικών προγραμμάτων και ε) οι στάσεις απέναντι στους μαθητές με αναπηρία εξαρτώνται από τη μορφή της αναπηρίας (από την πλήρη απόρριψη έως την πλήρη αποδοχή), την ενημέρωση και το κοινωνικό περιβάλλον. Συμπερασματικά, οι νοηματοδοτήσεις της αναπηρίας βρίσκονται σε μία συνεχή αναδιαμόρφωση, ενώ η αντιμετώπιση και η στάση της σχολικής κοινότητας απέναντι στην συγκεκριμένη ομάδα μαθητών εξελίσσεται ανάλογα με την κυρίαρχη ιδεολογία.

Η αναπηρία σε προγράμματα εκπαίδευσης επαγγελματιών υγείας στα κυπριακά πανεπιστήμια: Ιδεολογίες και κοινωνική κατασκευή

Λιασίδου Αναστασία

Ανώτερη Λέκτορας, St. Mary's University, Λονδίνο

Μαύρου Κατερίνα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Με βάση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, η αναπηρία αποτελεί μια έννοια η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις κοινωνικές συνθήκες. Η Σύμβαση τονίζει την αναγκαιότητα της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες σε πρακτικές λόγου, και ιδιαίτερα στην εκπαίδευση των ιατρών καθώς και άλλων επαγγελματιών υγείας, ούτως ώστε να αναστοχαστούν το ρόλο τους υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων. Η παρούσα έρευνα στόχο είχε να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζεται η αναπηρία στις περιγραφές των προγραμμάτων σπουδών των επιστημονικών περιοχών στον

τομέα της υγείας και της αποκατάστασης στα δημόσια και ιδιωτικά Κυπριακά πανεπιστήμια. Τα δεδομένα της έρευνας αποτέλεσαν κείμενα περιγραφής 32 προγραμμάτων επαγγελματιών υγείας και αποκατάστασης τα οποία ήταν διαθέσιμα στις ιστοσελίδες πέντε Κυπριακών Πανεπιστημίων, και αναλύθηκαν με μεθοδολογία ανάλυσης περιεχομένου και κριτικής ανάλυσης λόγου. Τα ευρήματα έφεραν στην επιφάνεια την 'απουσία' πρακτικών λόγου για την αναπηρία οποία δηλώνει το πόσο σπάνια συμπεριλαμβάνεται η αναπηρία σε τέτοια προγράμματα. Γενικά η γλώσσα που χρησιμοποιείται ή δεν χρησιμοποιείται υποδηλώνει την επικράτηση του ιατρικού μοντέλου για την αναπηρία. Η ορολογία και το πλαίσιο στο οποίο παρουσιάζεται η αναπηρία, σχετίζεται κάθε φορά με την προσέγγιση η οποία υιοθετείται στη κάθε επιστημονική περιοχή (πχ ιατρική, λογοθεραπευτική, αποκατάστασης) με κοινό άξονα την ιατρικοποίηση της αναπηρίας ως χαρακτηριστικό αποκομμένο από τα κοινωνικά συμφραζόμενα. Τα ευρήματα υποστηρίζουν επίσης την ανεπάρκεια των προγραμμάτων να εννοιολογήσουν την αναπηρία ως ένα ζήτημα «πολιτισμικής πολιτικής». Γίνεται εισήγηση όπως τέτοια προγράμματα σπουδών να επικεντρώνονται στον επαναπροσδιορισμό της αναπηρίας ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσα από την αλλαγή των διαχωριστικών στάσεων απέναντι στην αναπηρία, δίνοντας την ευκαιρία στους επαγγελματίες υγείας να προβληματιστούν και να αναστοχαστούν τις δικές τους υποθέσεις και παρερμηνείες για την αναπηρία, και παράλληλα να καλλιεργήσουν αίσθημα κοινωνικής και ηθικής ευθύνης απέναντι στα άτομα με αναπηρία ως διεκδικητές ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.2

Δημόσια και Ιδιωτικά Πανεπιστήμια στην Κύπρο: Συγκρίνοντας τις ταυτότητες του ακαδημαϊκού προσωπικού μέσα στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού

Αττά-Ιωαννίδου Ελευθερία

Επίκουρη Καθηγήτρια, P.A. College

Το Νεοφιλελεύθερο πλαίσιο που διέπει πλέον την τριτοβάθμια εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από την εισαγωγή νέων διαχειριστικών προτύπων όπως η έννοια 'New Managerialism' (Deemant Brehony, 2005) με επακόλουθα την αυστηρή διαχείριση των οικονομικών πόρων και την ανάγκη για διατήρηση ρευστού μέσα στα πανεπιστήμια και ως εκ τούτου τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που προκαλεί άγχος. Συνεπώς, αυτή η κατάσταση επιφέρει επιπτώσεις στον τρόπο με τον οποίο οι ακαδημαϊκοί δημιουργούν τις ταυτότητες τους. Η ποιοτική έρευνα βασίζεται σε δεκατέσσερις συνεντεύξεις ανδρών και γυναικών ακαδημαϊκών από τέσσερα πανεπιστήμια της Κύπρου (δύο ιδιωτικά και δύο δημόσια). Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να αναφερθούν στις εμπειρίες τους σε θέματα που αφορούν ανησυχίες, άγχος και ανταγωνισμό που βιώνουν στην ακαδημαϊκή τους ζωή μέσα στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από την ένταξη ελεγκτικών πρακτικών και νεοφιλελεύθερων τακτικών. Μέσα από μια μεταφαιμιστική και ψυχοκοινωνική προσέγγιση και το συνδυασμό θεωριών του φύλου (theory of the defended psychosocial subject, theory of performativity and theory of affect) η έρευνα αναλύει θέματα φύλου ως προς τους τρόπους με τους οποίους οι ακαδημαϊκοί διαπραγματεύονται νεοφιλελεύθερες πρακτικές

και αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία των νεοφιλελεύθερων τους ταυτοτήτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι οι ακαδημαϊκοί ενεργούν ως ατομικιστές, ανταγωνιστικοί, αυτόνομοι κ.α. δημιουργώντας ποικίλες ιεραρχίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παράλληλα, η έρευνα συγκρίνει τις νεοφιλελεύθερες ταυτότητες των ακαδημαϊκών που δημιουργούνται στη δημόσια και ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο.

Λογοδοσία στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση

Χρίστου Μιράντα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αυτή η παρουσίαση εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η προώθηση της λογοδοσίας/ accountability στην εκπαίδευση έχει διαβρώσει την δεδομένη διαφοροποίηση ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό, μετατρέποντας τα σε ιδρύματα με συγκρίσιμους, ποσοτικούς δείκτες αποτελεσματικότητας. Η πίεση για λογοδοσία δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ξεκινά ιστορικά στη δεκαετία του 1980 και σχετίζεται με την απογοήτευση για τα ψηλά ποσοστά μαθησιακής αποτυχίας σε συνδυασμό με τα αυξημένα έξοδα. Η ανταπόκριση σε αυτές τις πιέσεις ήταν η υιοθέτηση της τεχνολογίας ελέγχου (technologies of audit) από τον τομέα της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας στον τρόπο λειτουργίας της εκπαίδευσης. Υποστηρίζω ότι υπάρχουν 2 χαρακτηριστικά σε αυτή την αλλαγή: πρώτο, το γεγονός ότι η έννοια της λογοδοσίας χάνει την ηθική της διάσταση και παραμένει μόνο ως ένα τεχνικό ερώτημα και, δεύτερο, η έμφαση σε μια μορφή παγκοσμιοποιημένου «συγχρονισμού» η οποία υποβοηθείται από την συλλογή δεδομένων και την ανάπτυξη τεχνολογίας για αξιολόγηση, ιεράρχηση και κατάταξη των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η παρουσίαση καταλήγει στο ότι οι σημερινές πιέσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση για λογοδοσία και αποδοτικότητα είναι παρόμοιες τόσο στα ιδιωτικά όσο και στα δημόσια ιδρύματα, με τα δεύτερα να αντιγράφουν τις πρακτικές των πρώτων.

Κατασκευή επαγγελματισμού εκπαιδευτικών στο δικαστικό λόγο στην Κύπρο: Η περίπτωση του Ανωτάτου Δικαστηρίου (1990-2016)

Νικολάου Χριστόδουλος

Μεταπτυχιακός φοιτητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Παπαλαμπριανού Καραβέλλα Ροδούλα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Το επάγγελμα των εκπαιδευτικών, όπως και άλλα επαγγέλματα, τυχάνει συνεχούς διαπραγμάτευσης ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες, δρώντες και θεσμούς οι οποίοι αποδίδουν συγκεκριμένου είδους νοήματα στην έννοια του επαγγελματισμού, τα οποία χρησιμοποιούνται για να ρυθμίσουν και να προωθήσουν συγκεκριμένου τύπου εκπαιδευτικές επαγγελματικές ταυτότητες. Τα νοήματα αυτά είναι πολύπλοκα, ποικίλα και ρευστά, αφού μετα-

βάλλονται στον χρόνο και τον χώρο με αποτέλεσμα την ανάδυση διαφορετικών λόγων περί επαγγελματισμού. Η παρούσα εργασία εστιάζει στο νομικό πεδίο και διερευνά τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζονται οι εκπαιδευτικοί ως επαγγελματίες σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΑΔΚΔ). Συγκεκριμένα, αναλύθηκαν κείμενα 159 αποφάσεων του ΑΔΚΔ που εκδόθηκαν κατά την περίοδο 1990-2016 και οι οποίες αφορούσαν εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων. Η ανάλυση περιεχομένου έγινε παραγωγικά με χρήση κατηγοριών ή τύπων επαγγελματισμού όπως αποτυπώνονται στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία. Οι αποφάσεις κατηγοριοποιήθηκαν επίσης ποσοτικά με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. Η ποσοτική ανάλυση κατέδειξε ότι μεγαλύτερη συχνότητα είχαν υποθέσεις προαγωγής, ενώ λιγότερες υποθέσεις αφορούσαν θέματα διορισμού, αναγνώρισης προϋπηρεσίας, μετάθεσης, μισθού και πειθαρχικών θεμάτων. Η ανάλυση περιεχομένου διενεργήθηκε στη μεγαλύτερη κατηγορία που αφορούσε υποθέσεις προαγωγής. Η συχνή αμφισβήτηση των αξιολογήσεων για σκοπούς προαγωγής μέσω εφέσεων, με την προβολή διαφορετικών επιχειρηματολογίας, όπως προκύπτει από την ανάλυση, αναδεικνύει τη μεταβαλλόμενη βαρύτητα η οποία αποδίδεται από το δικαστήριο, τους/τις παραπονούμενους/ες εκπαιδευτικούς και την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας ή/και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σε κάποιο ή κάποια από τα κριτήρια που προνοούνται από τους σχετικούς κανονισμούς. Παρόλη την ποικιλομορφία της επιχειρηματολογίας (π.χ. λόγοι κλασικού και πολύπλοκου επαγγελματισμού), ως κυρίαρχη κατασκευή αναδύεται αυτή των εκπαιδευτικών ως τεχνικών επαγγελματιών, ως δημόσιων υπαλλήλων, υπόλογων με συγκεκριμένους όρους στο κράτος ως εργοδότη τους, συμπεριλαμβανομένων και των όρων αξιολόγησής τους. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη συζήτηση της δικαστικής διαδικασίας εκδίκασης υποθέσεων αξιολόγησης εκπαιδευτικών ως διαδικασίας που δημιουργεί συνθήκες αμφισβήτησης των κριτηρίων μέσω των οποίων κατασκευάζεται ο/η ιδανικός/ή εκπαιδευτικός ως επαγγελματίας στο δημόσιο σχολείο, αλλά ταυτόχρονα επανακαθιερώνει ιεραρχικές σχέσεις εξουσίας μεταξύ εκπαιδευτικών-κράτους.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.3

Κοινωνικοποίηση των νεοπροαχθέντων διευθυντών στα σχολεία: Προκλήσεις και προοπτικές

Θεοδοσίου Βαλεντίνα

Επιστημονική Συνεργάτιδα, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι σύγχρονες διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες στο περιβάλλον των σχολικών οργανισμών καθιστούν το ρόλο των διευθυντών σχολείων ολοένα και πιο δύσκολο. Οι διευθυντές σχολείων, πέρα από τα οργανωτικά και διοικητικά καθήκοντα, καλούνται συχνά να λειτουργήσουν και ως μετασχηματιστικοί ηγέτες και να προωθήσουν αλλαγές στην κουλτούρα και τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, προκειμένου να ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των σχολικών οργανισμών. Ο ρόλος αυτός επιφορτίζει με ποικίλες προκλήσεις το έργο των διευθυντών,

ιδιαίτερα των νεοπροσχθέντων διευθυντών που ταυτόχρονα επιδιώκουν να κοινωνικοποιηθούν σε καινούριο σχολείο. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει της κοινωνικοποίηση των νέων διευθυντών στα σχολεία μέσα από τις εμπειρίες και την αλληλεπίδραση τους με τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους γονείς σε συγκεκριμένα σχολικά συγκείμενα. Στην έρευνα πήραν μέρος 12 νεοπροσχθέντες διευθυντές Δημοτικής Εκπαίδευσης, οι οποίοι συμμετείχαν σε δύο εις βάθος συνεντεύξεις κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους υπηρεσίας τους στα σχολεία ως διευθυντές. Η ποιοτική ανάλυση των δεδομένων που αφορούσαν στις εμπειρίες και τα βιώματα των νεοπροσχθέντων διευθυντών επιβεβαιώνουν τα ευρήματα άλλων ερευνών ότι η κοινωνικοποίηση των νέων διευθυντών στο καινούριο σχολείο μπορεί να αποτελέσει μια έντονα συναισθηματική εμπειρία για κάποιους από αυτούς, ιδιαίτερα όταν επιδιώξουν πολύ νωρίς να προωθήσουν αλλαγές που επηρεάζουν την κουλτούρα του σχολικού οργανισμού. Η ανίχνευση του σχολικού περιβάλλοντος για την αναζήτηση συμμάχων εντός και εκτός σχολείου, η γνωριμία με τους εκπαιδευτικούς και η καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας ανάμεσα στο προσωπικό και το διευθυντή αποτέλεσαν πρακτικές που υποβοήθησαν τον νέο διευθυντή να κοινωνικοποιηθεί ευκολότερα και να προωθήσει σταδιακά το όραμά του για το σχολείο.

Το εργασιακό άγχος των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε δομές υποδοχής και εκπαίδευσης των προσφύγων (ΔΥΕΠ) στην Ελλάδα

Σαμσάρη Ελένη

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Νικολάου Γεώργιος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η μαζική ροή των προσφυγικών πληθυσμών, που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στο ελληνικό έδαφος, έχει δημιουργήσει ποικίλες προκλήσεις και πολύπλοκα ζητήματα, τα οποία καλούνται να επιλύσουν οι ελληνικές αρχές. Οι απαιτήσεις για την κάλυψη βασικών αναγκών (διαμονή, σίτιση κλπ.) των προσφύγων οδήγησε στο να τεθεί η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών αρχικά ως δεύτερη προτεραιότητα. Ωστόσο, η εκπαίδευση των προσφυγόπουλων αποτελεί μία σημαντική πτυχή του προσφυγικού ζητήματος και συνιστά βασικό δικαίωμά τους. Λόγω της χρονικής πίεσης και της πρωτοφανούς διαρκώς μεταβαλλόμενης κατάστασης με την εισροή των προσφύγων, η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής προχώρησε στη σύσταση των Δομών Υποδοχής και Εκπαίδευσης των Προσφύγων (ΔΥΕΠ). Στόχος της παρούσας ποιοτικής έρευνας είναι να εξεταστεί το εργασιακό άγχος που βιώνουν οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι εργάζονται σε ΔΥΕΠ. Για τη μελέτη του θέματος πραγματοποιήθηκαν 12 ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς που εργάζονταν σε ΔΥΕΠ σε δύο πόλεις της Ελλάδας (Θεσσαλονίκη, Σέρρες). Οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είχαν αυξημένο άγχος κατά την εκτέλεση των εργασιακών τους καθηκόντων. Ανάμεσα στους αγγονόγους παράγοντες συγκαταλέγονταν η έλλειψη επαρκούς επιμόρφωσης σχετικά με την εκπαίδευση των προσφύγων, η ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού μέσα στην τάξη ως προς την εθνικότητα, το διαφορετικό κοινωνικό-πολιτισμικό υπόβαθρο, η παντελής άγνοια της ελληνικής γλώσσας, οι αυξημένες ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών και οι δυσκολίες στο οικογενειακό περιβά-

λον. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν κατά το σχεδιασμό της πολιτικής για την ένταξη των προσφυγόπουλων στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά και για την εφαρμογή δράσεων που αφορούν την καλύτερη προετοιμασία των διδασκόντων στις αναφερόμενες δομές.

Δράσεις, πρακτικές και συμπεριφορές που προάγουν την εμπιστοσύνη στο Σχολικό Ηγέτη και τα πλεονεκτήματα για τη Σχολική Μονάδα

Κεραυνός Νίκος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Frederick

Η διερεύνηση της σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ του εκπαιδευτικού προσωπικού και του σχολικού ηγέτη, αποτέλεσε τα τελευταία χρόνια το θέμα πολλών ερευνών. Ποσοτικές, ποιοτικές αλλά και διαχρονικές έρευνες έχουν συσχετίσει άμεσα τα ψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης προς το πρόσωπο του διευθυντή, με βελτιωμένα μαθησιακά αποτελέσματα και επίτευξη των στόχων της σχολικής μονάδας (Bryk & Schneider, 2003· Leithwood, Patten & Jantzi, 2010· Tschannen-Moran & Gareis, 2015· Day, Gu, & Sammons, 2016). Παρόλο, που το θέμα της εμπιστοσύνης του προσωπικού προς το σχολικό ηγέτη, έχει εκτεταμένα απασχολήσει τους ερευνητές διεθνώς, εν τούτοις στην Κύπρο το θέμα έχει ελάχιστα ερευνηθεί. Ειδικά σε σχέση με το κυπριακό εκπαιδευτικό συγκείμενο, μόνο δυο έρευνες, εξ όσων γνωρίζουμε, έχουν ασχοληθεί με το θέμα της εμπιστοσύνης (Pashiaridis & Savvides, 2013· Νεοφυτίδης, Ιακωβίδου, Παναγή, & Πασιαρδής, 2015), που δείχνει το μεγάλο κενό που υπάρχει σε σχέση με τη μελέτη και κατανόηση του φαινομένου, στην Κύπρο. Το κενό αυτό επιχειρεί να καλύψει η παρούσα έρευνα. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας, μικτού ερευνητικού σχεδιασμού, που στόχευε να διερευνήσει: α) τις δράσεις, πρακτικές και συμπεριφορές που οδηγούν σε ψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης στο σχολικό ηγέτη και β) τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν οι σχολικές μονάδες με ψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης στο σχολικό ηγέτη. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν οι διευθυντές από πενήντα (50) σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της πόλης και επαρχίας Λεμεσού, και 750 εκπαιδευτικοί. Αρχικά στα σχολεία αυτά χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο προς τους εκπαιδευτικούς με το οποίο μετρήθηκε η εμπιστοσύνη του προσωπικού προς το διευθυντή. Μετά από σχετικές αναλύσεις, οι οποίες κατατάξαν τους διευθυντές σε αύξων αριθμό με βάση την εμπιστοσύνη που είχε το προσωπικό προς το πρόσωπο τους, στις πρώτες τέσσερις στην κατάταξη σχολικές μονάδες πραγματοποιήθηκαν μελέτες περίπτωσης, με συνεντεύξεις και παρατήρηση. Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων που παράχθηκαν διαγράφονται δέκα κοινές πρακτικές, συμπεριφορές και δράσεις- η οργάνωση, η αξιοπιστία, η εμπιστοσύνη στο προσωπικό, η ανοικτή πόρτα, η εχεμύθεια, ο σεβασμός, η δικαιοσύνη, η επαγγελματική επάρκεια, η συνέπεια και ο διευθυντής σαν παράδειγμα -που φαίνεται να εκμαιεύουν μεγαλύτερα ποσοστά εμπιστοσύνης προς το σχολικό ηγέτη, αλλά παράλληλα καταγράφθηκαν και πολλά πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν οι σχολικές μονάδες όπου η εμπιστοσύνη του προσωπικού προς το διευθυντή είναι σε ψηλά επίπεδα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.4

Δυνατότητες για ερευνητική σταδιοδρομία στην Κύπρο: Οι εμπειρίες των νέων ερευνητών από τα Δημόσια και Ιδιωτικά Πανεπιστήμια**Κωνσταντίνου Αθανασία**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι οι βιωματικές εμπειρίες των νέων ερευνητών από την ερευνητική τους σταδιοδρομία σε Δημόσια και Ιδιωτικά Πανεπιστήμια της Κύπρου. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της εμπειρικής έρευνας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι να καταγραφούν οι προκλήσεις και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι ερευνητές όσον αφορά την ερευνητική τους σταδιοδρομία στην Κύπρο. Πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα που διεξάγεται με την εθελοντική συμμετοχή διδακτορικών και μεταδιδακτορικών ερευνητών από τα Δημόσια και Ιδιωτικά Πανεπιστήμια της Κύπρου και βασίζεται στα δεδομένα που συλλέγονται με το μεθοδολογικό εργαλείο της ημι-δομημένης συνέντευξης. Η έρευνα πεδίου διεξάγεται από τις αρχές Ιανουαρίου 2018 και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το Φεβρουαρίου 2018. Μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί συνεντεύξεις με νέους ερευνητές που εργοδοτούνται ή δραστηριοποιούνται ερευνητικά σε Δημόσια Πανεπιστήμια της Κύπρου. Οι ερευνητές είναι ηλικίας από 25-37 ετών και προέρχονται από διαφορετικά ερευνητικά πεδία. Το επόμενο διάστημα αναμένεται να γίνει συλλογή δεδομένων από διδακτορικούς φοιτητές και νεαρούς σε ηλικία ακαδημαϊκούς που δραστηριοποιούνται ερευνητικά σε Ιδιωτικά Πανεπιστήμια της Κύπρου. Ένα από τα πολύ αρχικά ευρήματα που διαφαίνεται μέσα από την έρευνα πεδίου είναι ότι η πλειοψηφία των ερευνητών που εργοδοτούνται σε Δημόσια Πανεπιστήμια έχουν ως κύρια πηγή χρηματοδότησης της έρευνας τους ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα όπως το Horizon 2020, Marie Curie, κ.ά.

Η Εκπαίδευση των Κοινωνιολόγων και η Κοινωνιολογία των Κοινωνιολόγων στη σύγχρονη Ελλάδα**Παπαδόπουλος Γ. Απόστολος**

Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Στην Ελλάδα η εκπαίδευση των κοινωνιολόγων και των άλλων κοινωνικών επιστημόνων δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην θεωρητική κατάρτιση, στην αμφισβήτηση του κυρίαρχου συστήματος και στην κριτική σκέψη, ενώ παράλληλα μέσω των σπουδών υφίσταται έντονη αμφισβήτηση της θετικιστικής παράδοσης τόσο στην κοινωνιολογία όσο και στις λοιπές κοινωνικές επιστήμες. Η εγκαθίδρυση της κοινωνιολογίας και των κοινωνικών επιστημών γενικότερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ήρθε μάλλον καθυστερημένα. Ειδικότερα, η επαγγελματοποίηση της κοινωνιολογίας ήταν εσπευσμένη και χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία, ενώ εξέλειπαν οι προϋποθέσεις για την ουσιαστική θεμελίωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων. Για μεγάλο χρονικό διάστημα κυρι-

άρχησε η παραδοσιακή αντίληψη ότι οι απόφοιτοι κοινωνικών επιστημών προορίζονται για διοικητικές ή εκπαιδευτικές θέσεις στο δημόσιο τομέα. Η αντίληψη αυτή άρχισε να αμφισβητείται από την στιγμή που οι θέσεις στο δημόσιο άρχισαν να μειώνονται και κατέληξε σε αδιέξοδο με την έναρξη της οικονομικής κρίσης. Η κρατούσα αντίληψη για τον 'κριτικό κοινωνικό ρόλο' των κοινωνιολόγων και των κοινωνικών επιστημόνων έχει αποδομηθεί στην πράξη, ενώ ταυτόχρονα έχει αυξηθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών επιστημόνων για τις ίδιες θέσεις. Κατά την γνώμη μας, η κρίση νομιμοποίησης για τα επαγγέλματα των κοινωνικών επιστημών συνδέεται με το μοντέλο εκπαίδευσης που υιοθετήθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες, τον βαθμό εξειδίκευσης των αποφοίτων και την απόκτηση δεξιοτήτων ικανών να θωρακίσουν τους απόφοιτους κατά την έξοδό τους στην αγορά εργασίας και συγκεκριμένα στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Το παρόν κείμενο, αξιοποιώντας τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, στοχεύει να αναδείξει την σχέση ανάμεσα στην εκπαίδευση των κοινωνιολόγων και των άλλων κοινωνικών επιστημόνων με την επαγγελματική τους ενασχόληση. Παράλληλα, στις παρούσες συνθήκες αξιολογούνται πιθανοί νέοι επαγγελματικοί ρόλοι για τους κοινωνικούς επιστήμονες, ρόλοι που σε κάθε περίπτωση απαιτούν αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προσόντων τους, περαιτέρω εξειδίκευση και απόκτηση δεξιοτήτων προκειμένου αυτοί να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις.

Braindrain και κοινωνική αναπαραγωγή: Μια έρευνα σε πτυχιούχους ιατρικών σχολών που μετανάστευσαν από την Ελλάδα στη Βρετανία**Τσάγκα Βασιλική**

MSc, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται όλο και πιο έντονα το φαινόμενο της διαρροής των Ελλήνων επιστημόνων στο εξωτερικό. Ο αριθμός των Ελλήνων πτυχιούχων είναι τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα αυξημένος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι νέοι να βρίσκονται σε εργασιακό αδιέξοδο κι έτσι να βρίσκουν ως μόνη λύση τη φυγή τους στο εξωτερικό, προκειμένου να αναζητήσουν εργασία πάνω στο αντικείμενο σπουδών τους. Η εισήγηση εστιάζεται στο ζήτημα αυτό αξιοποιώντας δεδομένα από μια πρόσφατη έρευνα σε Έλληνες πτυχιούχους ιατρικών σχολών, οι οποίοι μετανάστευσαν στη Μεγάλη Βρετανία την τελευταία δεκαετία, από τότε δηλαδή που εμφανίστηκε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, προκειμένου να αναζητήσουν μια θέση εργασίας πάνω στην Ιατρική. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με σκοπό να ανιχνευθούν οι λόγοι που οι πτυχιούχοι των ιατρικών σχολών «επέλεξαν» την μετανάστευση στο εξωτερικό, οι θετικές και αρνητικές τους εμπειρίες από την βρετανική αγορά εργασίας αλλά και τα σχέδια τους για το επαγγελματικό τους μέλλον. Τα ευρήματα δείχνουν, ότι και στη συγκεκριμένη περίπτωση του braindrain, για το οποίο γίνεται μεγάλη συζήτηση στην Ελλάδα της κρίσης, ενεργοποιούνται διαδικασίες κοινωνικής αναπαραγωγής με έμμεσους τρόπους. Συμπεραίνεται έτσι, ότι αξίζει να διερευνηθούν οι τρόποι αυτοί για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.5

**Τέχνες και πολιτισμικές πρακτικές στη σχολική εκπαίδευση:
Κοινωνιολογικές προβολές και αποτυπώσεις της πραγματικότητας****Φωτόπουλος Νίκος**

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το ζήτημα των τεχνών και γενικότερα των πολιτισμικών πρακτικών στη σχολική εκπαίδευση αποτελεί μια «ανοικτή» πρόκληση για κάθε μεταρρυθμιστικό εγχείρημα και κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Αναμφίβολα οι πρακτικές που αναδύονται από τη διδασκαλία των τεχνών στο τυπικό σχολικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες αφού, ολοένα και περισσότερο θεμελιώνεται η ανάγκη για μια πιο δομική παρουσία της αισθητικής αγωγής στο σχολικό περιβάλλον. Παρόλα αυτά το σύγχρονο σχολείο εμφανίζεται να αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην τυπική παρουσία καλλιτεχνικών μαθημάτων και στην ανάγκη αυτά να διδάσκονται με ένα βιωματικό, ισότιμο και ουσιαστικό τρόπο ώστε να ενισχύεται σθεναρά τόσο η δημιουργικότητα όσο και το «πολιτισμικό κεφάλαιο» των μαθητών/τριών. Στην προέκταση της συλλογιστικής αυτής η ίδρυση των Πειραματικών Μουσικών αλλά και Καλλιτεχνικών σχολείων στην Ελλάδα, ήρθε ακριβώς αυτή την επαμφοτερίζουσα τάση να υπερβεί: να καταστήσει πιο διακριτή και σαφή τη διδασκαλία των τεχνών αλλά και εν γένει των πολιτισμικών πρακτικών στη σχολική εκπαίδευση προσδίδοντας μίαν άλλη δυναμική στο ρόλο αλλά και τη σημασία τους στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πράξης. Ειδικότερα, η παρούσα αναφορά αποσκοπεί:

- στη διερεύνηση του ρόλου των τεχνών και εν γένει των πολιτισμικών πρακτικών στη σχολική εκπαίδευση,
- στην ανάδειξη του ρόλου των τεχνών στην εκπαίδευση μέσα από το δίπολο «δημόσιο-ιδιωτικό» και ειδικότερα του ρόλου που τα Πειραματικά σχολεία διαδραματίζουν στη διδασκαλία των καλλιτεχνικών μαθημάτων,
- στην προβολή βασικών όψεων λειτουργίας των Μουσικών αλλά και των Καλλιτεχνικών σχολείων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα
- στην παρουσίαση του Πειραματικού Μουσικού Γυμνασίου Παλλήνης ως «μελέτη περίπτωσης» με στόχο την ενδελεχή ανάδειξη όψεων και εκφάνσεων ενός υπαρκτού και συνάμα ενδιαφέροντος παραδείγματος.

Οι τέχνες ως μεθοδολογικά εργαλεία στις κοινωνιολογικές και εκπαιδευτικές έρευνες**Χατζηπιερή Έλενα**

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Η εισήγηση αυτή, βασισμένη στο έργο των Elliot Eisner, Graeme Sullivan και άλλων, στρέφεται γύρω από την αξιοποίηση των τεχνών στις κοινωνιολογικές και παιδαγωγικές έρευνες ως εναλλακτικές ερευνητικές μεθόδους που να μπορούν να ενισχύσουν την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης (Humancondition) και πολύπλοκων κοινωνικών και εκπαιδευτικών θεμάτων. Τη διασαφήνιση του όρου «arts- based methodologies» (έρευνα μέσω των τεχνών) ακολουθούν τα γιατί και πώς οι τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, χορός, μουσική, συγγραφή, δράμα κ.α.) και η έρευνα συνενώνονται για την ανακάλυψη και παρουσίαση νέας γνώσης. Ποια είναι η σχέση μεταξύ μεθόδων και αναπαραστατικών μορφών στις τέχνες και ποια η σχέση τους με τις αντίστοιχες στην κοινωνιολογική και παιδαγωγική έρευνα; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποιες μπορεί να είναι οι ενδεχόμενες προκλήσεις από την αξιοποίηση των τεχνών στην έρευνα; Ποια είναι η σχέση μεταξύ τέχνης και γνώσης (ανακάλυψη νέας γνώσης); Τι μορφή μπορεί να έχουν έρευνες τέτοιας μορφής; Επιπλέον παρατίθενται διάφορα παραδείγματα με ιδιαίτερη αναφορά στην αξιοποίηση των οπτικών τεχνών και της αισθητικής (visualarts-aesthetics) στην εμπειρική έρευνα και πιο συγκεκριμένα στις μεθόδους Art/o/graphy (R. Irwin) και Social Portraiture (Lawrence- Lightfoot & Hoffman-Davies). Επισημαίνεται η εφαρμογή της δεύτερης μεθόδου για κοινωνιολογική μελέτη σχολικών ιδρυμάτων.

Urban Happiness**Χατζήπαπα- Gee Σοφία**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τζιαμπάτζη Έλενα

Εκπαιδευτικός

Η ετερότητα είναι ένα δεδομένο τόσο της ευρύτερης κοινωνίας όσο και του σημερινού σχολείου. Ο σεβασμός και ο συγκερασμός των διαφορετικών πολιτισμών και κουλτούρας είναι βασική αρχή για την εκπαιδευτική διαδικασία και την προσπάθεια ενσωμάτωσης των παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία στα σχολεία μας. Η κατανόηση των πολλαπλών ταυτοτήτων που φέρει το κάθε άτομο δεν αποτελεί επιδίωξη κοινωνικής ενδυνάμωσης μόνο για τα παιδιά αλλά και στόχο για τους εκπαιδευτικούς μέσα στο σύγχρονο σχολείο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο κατανόησης η εν λόγω παρουσίαση επικεντρώνεται στο πως τα παιδιά του συγκεκριμένου σχολείου στο κέντρο της Λευκωσίας βιώνουν τους χώρους της πόλης τους με τις οικογένειες τους. Με αφετηρία το εικαστικό πρότζεκτ «Παράλληλες Λευκωσίες» θέσαμε σαν αρχική υπόθεση πως τα σημεία «χαράς», όπως ονομάστηκαν, θα διαφοροποιούνται ανάλογα με την πολιτισμική προέλευση των παιδιών. Δόθηκαν χάρτες του κέντρου της Λευκωσίας στους οποίους τοποθέτησαν μαζί με τους γονείς τη «χαρά» τους. Επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα φτιάχνοντας διαδρομές «χαράς» τις οποίες περπατήσαμε και το κάθε παιδί αιτιολόγησε την επιλογή του. Μέσα από τις διαδρομές προέκυψε το συμπέρασμα πως αντίθετα, από την αρχική μας υπόθεση τα σημεία των παιδιών

δεν συνδέονταν απαραίτητα με την πολιτισμική τους προέλευση αλλά με τη χαρά που βιώνουν στο παιχνίδι ή περνώντας χρόνο με τους γονείς τους, και αυτά παραμένουν σταθερές παράμετροι της χαράς και δεν διαφοροποιούνται σε σχέση με την χώρα, τον πολιτισμό ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο ετερότητας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3.6

Οι οικονομικοί φραγμοί στην Ελλάδα της κρίσης

Αβραμίδης Χρήστος

Δημοσιογράφος, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κουτσογιαννάκη Αλεξάνδρα

Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα έχει προκληθεί μια μεγάλη μείωση των δαπανών για την εκπαίδευση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να υψώνονται ολοένα και μεγαλύτεροι οικονομικοί και εκπαιδευτικοί φραγμοί προς τους μαθητές και τις μαθήτριες που προέρχονται από τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα της κοινωνίας. Εξετάζουμε τη μεταβολή των στατιστικών στοιχείων των τελευταίων ετών καθώς επίσης και ερευνούμε το αρχείο εφημερίδων έτσι ώστε να εντοπίσουμε σημαντικές περιπτώσεις. Προβαίνουμε επίσης, σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς και γονείς που διαβιούν και εργάζονται σε υποβαθμισμένες περιοχές της Θεσσαλονίκης. Τέλος, βιβλιογραφικά, θα χρησιμοποιήσουμε τα μεθοδολογικά εργαλεία που μας παρέχουν ο P. McLaren, ο Γ. Γρόλλιος, ο M. Apple και η Άννα Φραγκουδάκη.

Η ανισότητα στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση:

Η εκπαίδευση την εποχή της κρίσης

Νικολάου Σουζάννα-Μαρία

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η συγκεκριμένη μελέτη διερευνά παράγοντες και συνθήκες που καθιστούν δύσκολη και προβληματική τη μάθηση για τους φοιτητές στο Πανεπιστήμιο την εποχή της κρίσης. Η έρευνα διεξήχθη στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Χρησιμοποιήθηκαν ως δείγμα ευκολίας φοιτητές του πρώτου εξαμήνου με σκοπό να διερευνηθούν οι απόψεις τους για τους παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στη μάθηση στο Πανεπιστήμιο. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που περιελάμβανε 44 ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Οι έξι ενότητες που αναφέρονταν στους λόγους δυσκολίας της μάθησης ήταν: Α. Προσωπικά Ζητήματα Β. Πολλαπλότητα των Ρόλων Γ. Ζητήματα συνθηκών και περιβάλλοντος μάθησης Δ. Ζητήματα σχετικά με τα μαθήματα και την αίσθηση διδασκαλίας. Ε. Ζητήματα σχετικά με τους καθηγητές ΣΤ. Ποιότητα της διδασκαλίας και Συχνότητα φοίτησης. Τα ευρήματα της

έρευνας έδειξαν σημαντικά στοιχεία όσον αφορά στις συνθήκες που παρακωλύουν τη φοίτηση και μάθηση των φοιτητών με πιο βασικά όλων το περιβάλλον της μάθησης, τις αίθουσες διδασκαλίας, την απόσταση προς το Ίδρυμα και την οικονομική ανέχεια των ίδιων των φοιτητών που επηρεάζει την καθημερινότητά τους. Διαπιστώνεται πρωτίστως ότι στην εποχή της κρίσης που διágουμε η υποχρηματοδότηση των ΑΕΙ έχει προκαλέσει προβλήματα. Επομένως, η οικονομική ανέχεια (υποχρηματοδότηση), στην οποία βρίσκονται τα πανεπιστήμια, υποδηλώνει φτωχή ακαδημαϊκή προετοιμασία αλλά και «ανοίκειο» και ανάρμοστο περιβάλλον στη Σχολή, η οποία αδυνατεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις ανάγκες των φοιτητών που ήδη βρίσκονται υπό οικονομική πίεση από την οικογένειά τους. Αυτές οι συνθήκες μπορεί να οδηγήσουν στη γνωστή κατάσταση των φοιτητών που «λιμνάζουν» και πιθανότατα δεν αποκτούν ποτέ το πτυχίο τους, όπως έχουν αποδείξει κι άλλοι ερευνητές (The Widening Gap in Higher Education, 1996).

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών των Δημοτικών Σχολείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης της Θράκης για τη Συστέγασση και τη Συνεκπαίδευση

Στεφανίδης Δημήτριος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Γώγου Λέλα

Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Οι σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις και προοπτικές αμφισβητούν την ύπαρξη δύο παράλληλων συστημάτων εκπαίδευσης (ειδικό και γενικό) και προωθούν τις πρακτικές της ένταξης που πρεσβεύουν τη συνύπαρξη και συνδιδασκαλία όλων των μαθητών στις γενικές σχολικές βαθμίδες εκπαίδευσης. Στην χώρα μας, η ισχύουσα νομοθεσία εναρμονίζεται με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές (Επιτροπή WARNOCK, Διακήρυξη της Σαλαμάνκα της UNESCO), ώστε η προοπτική της συνεκπαίδευσης να δύναται να εφαρμοστεί και στην πράξη. Η παρούσα έρευνα εστιάζεται στη μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών στο σύνολο των δημοτικών σχολείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην περιοχή της Θράκης, μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων αναφορικά με τη συστέγασση ή και τη συνεκπαίδευση όλων των μαθητών. Μέσα από το λόγο των εκπαιδευτικών αναδεικνύονται ορισμένες δυσλειτουργίες που αφορούν στη συστέγασση, καθώς και στην εφαρμογή των προγραμμάτων συνεκπαίδευσης.

12.00-13.30 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.1

Η κοινωνική και μαθησιακή επίδοση σε διαδικασία συνανάγνωσης

Συμεού Σιμάκης

Διευθυντής Σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Συζητείται συνήθως η σχέση της κοινωνικής προέλευσης των μαθητών με την επίδοση ή/και τις επιλογές τους. Στην εισήγηση αυτή θα επιχειρηθεί μια ευρύτερη αναφορά με παράλληλη προσπάθεια ανίχνευσης των στοιχείων που είναι δυνατόν να συνθέτουν και άλλες σχέσεις. Δεδομένου ότι η επιστημονική έρευνα έχει καταλήξει όσον αφορά αυτή τη σχέση, με την επισημάνση ότι διαπιστώνεται κοινωνικός προσδιορισμός/ επικαθορισμός, τόσο των επιλογών όσο και της επίδοσης, ως προέκταση μπορεί να διατυπωθεί μια υπόθεση εργασίας, η οποία και να ελεγχθεί ακολούθως, ως εξής: Η «α-ταξία», αλλιώς η «παρα-βατική», που ενδεχομένως να προσδιορίζεται ως «αντι-συμβατική» συμπεριφορά των μαθητών, συνδέεται με την οικονομική και κοινωνική, ευρύτερα, προέλευσή τους λόγω, ενδεχομένως της αλλοτρίωσης που τους γεννάται και διαμορφώνεται ενδόμυχα, από την ατελέσφορη προσπάθεια της οικογένειας τους προς την ευδοκίμηση ή και την ανιούσα κοινωνική κινητικότητα. Η άμβλυνση των επιπτώσεων του κοινωνικού μειονεκτήματος που τα συνοδεύει και τα προσδιορίζει, ενδεχομένως να λειτουργήσει αποτρεπτικά για τα αντικοινωνικά στοιχεία της συμπεριφοράς τους, αφού, έτσι θα τους παρουσιαστούν κίνητρα υπέρβασης του ταξικού τους προσδιορισμού, με συνδυασμό σε μια νέα στρατηγική για τις σπουδές τους, των στοιχείων που θα περιλαμβάνονται και θα περιέχονται, στη γραμμή της σχέσης κόστους-οφέλους. Είναι ευνόητος ο σκοπός της παρουσίας –εισήγησής μας: Να διερευνηθεί αυτή η σχέση, να ανιχνευθούν τα στοιχεία που τη συνθέτουν και, αφού ελεγχθεί η υπόθεση εργασίας να επιχειρηθεί η υιοθέτηση «καλών πρακτικών» εφαρμογής των όσων προκύπτουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας:

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Φλουρής Γεώργιος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η σχολική αποτυχία αποτελεί ένα σύνθετο και πολύπλοκο κοινωνικό ζήτημα που απασχολεί έντονα όχι μόνο του εκπαιδευτικούς, αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Η αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας αποτελεί μείζον διακύβευμα, τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών όσο και από την πλευρά της πολιτείας αλλά και γενικότερα

της κοινωνίας. Στην παρούσα έρευνα εξετάζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών ως προς την εκπαιδευτική πολιτική, την εκπαίδευσή τους και τους τρόπους που χρησιμοποιούν στο σχολείο για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας. Δείγμα της έρευνας αποτελούν 50 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη συνέντευξη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η πλειονότητα των εκπαιδευτικών του δείγματος θεωρούν ότι σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής «υποδομές δεν υπάρχουν» για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας ή ότι «θεωρητικά υπάρχουν, αλλά πρακτικά είναι αδύνατον να λειτουργήσουν». Ορισμένοι άλλοι, αναγνώρισαν ότι υφίστανται προσπάθειες από την πολιτεία για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας αλλά έχουν εφήμερο χαρακτήρα. Οι πρακτικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί του δείγματος συνίστανται σε πολυεπίπεδη παρέμβαση στη διδακτική μεθοδολογία, στον τρόπο ψυχοκοινωνικής στήριξης των μαθητών και στην οργάνωση γενικά του σχολικού πλαισίου. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η σχετική κατάρτιση είναι περισσότερη θεωρητική. Προτείνουν την ύπαρξη εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ψυχολόγων στη σχολική μονάδα, την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο θέμα, τη συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων, την καλύτερη οργάνωση του σχολείου και των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών και τη χάραξη σχετικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η αξιολόγηση επίδοσης του μαθητή ως μέσο κοινωνικής αναπαραγωγής: Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Ιωαννίνων

Μονεμβασιώτη Κωνσταντίνα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το σχολείο σε συνδυασμό με την οικογένεια, αποτελούν δύο θεμελιώδεις θεσμούς κοινωνικοποίησης του ατόμου. Ως κοινωνικό δημιουργήμα και αποδέκτης της κοινωνικής «εντολής» το σχολείο, οφείλει να πληροί καθορισμένες προϋποθέσεις και να εξυπηρετεί τις ανάγκες για τις οποίες δημιουργήθηκε. Σε ατομικό επίπεδο, δηλαδή, να αναπτύσσει ικανότητες, να καλλιεργήσει δεξιότητες και να παρέχει γνώσεις που απαιτείται να διαθέτουν τα νεαρά κοινωνικά μέλη για να ανταπεξέλθουν στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής (επαγγελματικής, οικονομικής πολιτικής, κ.ά.). Παράλληλα, σε κοινωνικό επίπεδο, το σχολείο συμβάλλει στη διασφάλιση της αναπαραγωγής του κοινωνικού κατεστημένου μέσω της κοινωνικοποίησης των ατόμων, ώστε να εξασφαλιστεί η διάρκεια ζωής της στο πέρασμα των χρόνων. Η αναπαραγωγή του κοινωνικού κατεστημένου, σε συνδυασμό με την «επιλεκτική λειτουργία» του σχολείου, συντηρεί τις κοινωνικές ιεραρχίες και λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική αλλαγή και στη κινητικότητα μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων. Οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικό-οικονομικά στρώματα και διαθέτουν περιορισμένο πολιτισμικό κεφάλαιο και περιορισμένες δυνατότητες, αδυνατούν να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του σχολείου και συνήθως επιφέρουν χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Η αξιολόγηση ως διαδικασία άρρηκτα συνδεδεμένη με την καθημερινή διδα-

κτική πρακτική έχει ως σκοπό αφενός την παρώθηση, την ενθάρρυνση και τη σωστή αυτοαντίληψη του ατόμου, την διάγνωση των κλίσεων και των ικανοτήτων του και αφετέρου την ανατροφοδότηση της διδασκαλίας και της μάθησης. Στα πλαίσια επιτέλεσης της παιδαγωγικής λειτουργίας της, η αξιολόγηση στοχεύει στον εντοπισμό των δυσκολιών μάθησης, έτσι ώστε να ληφθούν έγκαιρα και ενδεδειγμένα παιδαγωγικά μέτρα προς την προσπέλαση τους και όχι στην ιεραρχική κρίση και βαθμολογική κατάταξη των μαθητών. Αναδύεται, επομένως, εύλογα ο προβληματισμός, κατά πόσο οι ενεργειακοί εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αξιοποιούν την αξιολόγηση των μαθητών ως μέσο ανατροφοδότησης για τη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων διερεύνησης της αξιοποίησης της διαδικασίας της αξιολόγησης από τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη λήψη ενισχυτικών διορθωτικών μέτρων για τη βελτίωση της σχολικής προόδου των μαθητών, κυρίως που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο απευθύνθηκε σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Ιωαννίνων. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τον προβληματισμό των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη σχέση της κοινωνικής προέλευσης των μαθητών και της σχολικής τους επίδοσης και προόδου. Εντούτοις, κατέδειξαν σε περιορισμένο βαθμό την προσαρμογή ή αναπροσαρμογή των διδακτικών πρακτικών βάσει των αποτελεσμάτων της μαθητικής αξιολόγησης, για την άμβλυνση των δυσκολιών που λειτουργούν ανασταλτικά στην πρόοδο των μαθητών που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. Τα ευρήματα της έρευνας αν και είναι περιορισμένα αποτελούν το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση και επιστημονικό προβληματισμό σχετικά με το ρόλο της αξιολόγησης ως ανατροφοδοτικό μέσο στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την αξιοποίησή της ως εργαλείο βελτιστοποίησης της διδακτικής πρακτικής και ενίσχυσης της μάθησης.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ενδυνάμωση του αισθήματος της ευθύνης στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου και η προαγωγή της ενεργούς πολιτότητας μέσα από τη διδακτική πλαισίωση: Ερευνητική προσέγγιση

Παπασπύρου Γεωργία

M.Ed., Πανεπιστήμιο Πατρών

Μήτση Ξένια

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σαρρής Μενέλαος

Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σακελλαρίου Μαρία

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στο πλαίσιο των ολοένα αυξανόμενων δομικών κοινωνικών και παιδαγωγικών αλλαγών, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για βελτίωση των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών, καθώς και η καλλιέργεια της κοινωνικής ευαισθησίας και του σεβασμού προς τη διαφορετικότητα. Στη βάση αυτής της λογικής η έννοια της

πολιτότητας του μαθητή στο Δημοτικό Σχολείο αναφέρεται στη διαμόρφωση του μελλοντικού ενεργού πολίτη. Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται η διερεύνηση του ρόλου και του τρόπου προετοιμασίας των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης αναφορικά με την προαγωγή και περαιτέρω καλλιέργεια του αισθήματος της ευθύνης στους μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου μέσω της διδακτικής του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι της έρευνας αφορούν στη διερεύνηση του εάν και σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί δρουν ως αρωγοί και ως πρότυπα που προάγουν και ενδυναμώνουν το αίσθημα της ευθύνης στους μαθητές τους, η σπουδαιότητα που ενέχει ο ενστερνισμός του αισθήματος της ευθύνης από τους ίδιους τους μαθητές ως παράγοντας διαμόρφωσης και δράσης των μελλοντικών αποφάσεων αλλά και ο βαθμός ενίσχυσης των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών. Από την επαγωγική ανάλυση των δεδομένων όπως προέκυψαν από το δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο αποτέλεσε το εργαλείο της παρούσας έρευνας, προκύπτει ότι οι 100 συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντικό το διδακτικό θέμα της ευθύνης, τόσο ως προς την ενίσχυση της συμμετοχικότητας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης των μαθητών μέσα και έξω από το σχολικό περιβάλλον, όσο και στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων της κριτικής σκέψης και του σεβασμού προς τη διαφορετικότητα. Ωστόσο, μολονότι παρατηρείται μια σαφής τάση των εκπαιδευτικών να αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα να αποτελέσει το θέμα της ευθύνης αντικείμενο διδακτικού προβληματισμού και ενασχόλησης, ένα μεγάλο μέρος δεν αναλαμβάνει συγκεκριμένες δράσεις για την ανάπτυξη. Τα στοιχεία της έρευνας καταδεικνύουν την ανάγκη για την ανάπτυξη δράσεων και καλών πρακτικών στη σχολική μονάδα προκειμένου να ενισχυθεί η πολιτότητα στους μαθητές και να καταστεί βίωμα η συνειδητή προσπάθεια συνεχούς ενημέρωσης και ενεργούς δράσης στα τοπικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια τεκταινόμενα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.2

Αναπηρία και κοινωνικός και εκπαιδευτικός αποκλεισμός: Η περίπτωση των μαθητών με προβλήματα όρασης (ΜμΠΟ)

Κακαργιά Δέσποινα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γιαβρίμης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γκινάλα Ελισσάβετ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι σε καθημερινή βάση τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα αποκλεισμού από τις κοινωνικές δομές, ενώ η δυνατότητα μιας ισότιμης πρόσβασης στο χώρο της εκπαίδευσης, είναι ζητούμενη. Σε αυτό το πλαίσιο η ένταξη των ΜμΠΟ αναδεικνύει τις ανεπάρκειες των εκπαιδευτικών δομών, αλλά και τις διαδικασίες της δύσκολης κοινωνικής διάδρασης με τα υπόλοιπα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, οδηγώντας σε αρκετές περιπτώσεις σε φαινόμενα στιγματισμού, περιθωριοποίησης και σχολικής

απόρριψης. Ο σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των δασκάλων γενικής και ειδικής αγωγής σχετικά με την ένταξη των ΜμΠΟ στο τυπικό σχολείο και τον συνδεόμενο με αυτή κοινωνικό και εκπαιδευτικό αποκλεισμό. Στην έρευνα συμμετείχαν 15 δάσκαλοι (9 γενικής αγωγής και 6 ειδικής αγωγής) και ως εργαλείο της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Μέσα από το λόγο των εκπαιδευτικών διαφάνηκε ότι: α) αν και υποστηρίζουν τη συνεκπαίδευση για τους ΜμΠΟ, διακρίνουν σημαντικές αδυναμίες στην ασκούμενη ενταξιακή πολιτική, β) εμμένουν στις τεχνολογικές και κτιριακές ελλείψεις, στην ανεπάρκεια των εκπαιδευτικών και διδακτικών υλικών και στις ελλείψεις στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, γ) αναφέρονται στην αναγκαιότητα της Παράλληλης Στήριξης, δ) πιστεύουν ότι η σωστή ενημέρωση της εκπαιδευτικής κοινότητας συμβάλλει θετικά, ε) θεωρούν ότι η ένταξη των ΜμΠΟ προκαλεί λιγότερες αντιδράσεις από τους γονείς, στ) τονίζουν την ελλιπή επικοινωνία σχολείου και οικογένειας του ΜμΠΟ και ζ) πιστεύουν ότι η συγκεκριμένη αναπηρία δεν επιτρέπει την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας. Συμπερασματικά, οι ΜμΠΟ, παρόλο που θεωρούνται ως μια κατηγορία αναπηρίας, που μπορεί να ενταχθεί, βιώνουν σημαντικές διαστάσεις του εκπαιδευτικού και κοινωνικού αποκλεισμού.

Η αρχή της προσωποποίησης ως βασική αρχή ανάπτυξης υλικού στην εκπαίδευση ενηλίκων: Επισκόπηση καλών πρακτικών σε ευρωπαϊκά προγράμματα για την ένταξη γυναικών μεταναστριών

Ξενή Έλενα

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Έργων/Ερευνήτρια, CARDET

Το πεδίο της ανάπτυξης υλικού (materials development) στο συγκεκριμένο της εκπαίδευσης ενηλίκων έχει καταφύγει σε διάφορες αρχές και προσεγγίσεις (Bolitho, 2015· Tomlinson, 1998, κ.ά.), σε μια προσπάθεια ανάπτυξης υλικού που να είναι κατάλληλο, προσβάσιμο, χρήσιμο, συμμετοχικό και αποτελεσματικό για τον ενήλικα μαθητή. Η παρούσα εισήγηση θα επικεντρωθεί στην αρχή της προσωποποίησης (personalising) που λειτουργεί ως καλή πρακτική στην ανάπτυξη υλικού σε περιβάλλοντα (παραδοσιακά και ηλεκτρονικά) εκπαίδευσης γυναικών μεταναστριών. Η αρχή της προσωποποίησης πρεσβεύει την πρακτική να καθιστούμε κάτι κατάλληλο για κάποια/ον, να προσαρμόζουμε κάτι στις ανάγκες της/ του ή ακόμη να την/ τον ενθαρρύνουμε να οικειοποιείται μιας κατάσταση. Σε ένα περιβάλλον μάθησης όπου υιοθετείται η αρχή της προσωποποίησης οι ενήλικες αισθάνονται άμεσα εμπλεκόμενοι, αφού το υλικό που αναπτύσσεται παραπέμπει σε παραδείγματα με ανθρώπους και αντικείμενα που εμπλέκονται σε πραγματικές περιστάσεις. Μετά από μια εισαγωγή στην αρχή της προσωποποίησης ως καλή πρακτική στην ανάπτυξη υλικού στην εκπαίδευση ενηλίκων, θα παρουσιαστούν παραδείγματα από τις διαδικασίες και τα προϊόντα ανάπτυξης υλικού στο πλαίσιο χρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την ένταξη γυναικών μεταναστριών (2016–2018) και θα εξεταστούν κριτικά στη βάση της αρχής της προσωποποίησης και των εκπαιδευτικών προκλήσεων και προοπτικών που αναφύονται.

Η διαχείριση κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο: Μια μελέτη περίπτωσης σε διαπολιτισμικό σχολείο της Αθήνας

Λάβδας Διονύσιος

Μ.Σοκ, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο αποτελούν μία σημαντική μερίδα του μαθητικού πληθυσμού τις τελευταίες δύο και πλέον δεκαετίες. Όπως καταδεικνύεται από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, οι αλλοδαποί μαθητές συμμετέχοντας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα υφίστανται αρκετές κοινωνικές διακρίσεις (σε κοινωνικό, πολιτισμικό, οικονομικό, μορφωτικό επίπεδο). Ωστόσο, το κράτος έχει θεσμοθετήσει τα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προκειμένου να αντιμετωπίσει ζητήματα ένταξης και ίσης μεταχείρισης των μεταναστών. Η παρούσα εργασία σκοπό έχει την διερεύνηση του ζητήματος της διαχείρισης των κοινωνικών ανισοτήτων παιδιών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στην Ελλάδα. Προκειμένου να διερευνηθεί το ζήτημα των κοινωνικών ανισοτήτων εντός του διαπολιτισμικού δημοτικού σχολείου, πραγματοποιήθηκαν επτά συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς του διαπολιτισμικού δημοτικού Αθηνών με την μέθοδο των ημι- δομημένων συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις παραγματοποιήθηκαν με εκπαιδευτικούς που απασχολούνται στο διαπολιτισμικό δημοτικό στις 26 και 27 Μαρτίου 2015 και διεξήχθησαν εντός του χώρου του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί μετέφεραν τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις τους ως προς την κατάσταση στο διαπολιτισμικό σχολείο, την διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας από μέρους τους, την αλληλεπίδραση με τους μαθητές και τις αντιλήψεις τους για την συμβολή του διαπολιτισμικού σχολείου στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων. Μερικά σημαντικά ευρήματα που προέκυψαν από την έρευνα ήταν η άσκηση έντονης κριτικής στον τρόπο που το κοινό δημόσιο σχολείο προάγει την διαπολιτισμική εκπαίδευση, η έλλειψη ουσιαστικής στήριξης από την πολιτεία, η καθοριστική συμβολή του εκπαιδευτικού του διαπολιτισμικού σχολείου στην προαγωγή του σεβασμού και της ανοχής στη διαφορετικότητα, η διαμόρφωση κλίματος ισότιμης συνύπαρξης και θετικών κοινωνικών σχέσεων. Επισημάνθηκε επίσης το χαμηλό έως μέτριο κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο των γονέων των μαθητών σε διαπολιτισμικό σχολείο. Συμπερασματικά, μπορούμε να παρατηρήσουμε πως το διαπολιτισμικό σχολείο μέσα από την δουλειά που γίνεται, βοηθάει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, με αποτέλεσμα να μην επικυρώνονται στην πράξη οι ανισότητες στην παιδεία και προάγει την ισότητα και την αποδοχή.

Η ομαδική συνδιδασκαλία ως «εργαλείο» για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και την ακαδημαϊκή και κοινωνική βελτίωση όλων των μαθητών στο πλαίσιο της ενιαίας εκπαίδευσης

Πολυδώρου Έμιλυ

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συμεωνίδου Σιμώνη

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η εισήγηση παρουσιάζει τα πορίσματα έρευνας με θέμα την ομαδική διδασκαλία, η οποία σχεδιάζεται, υλοποιείται και πραγματοποιείται από δύο εκπαιδευτικούς (Dev & Haynes, 2015). Στρίχεται στο θεωρητικό πλαίσιο

της ενιαίας εκπαίδευσης, σύμφωνα με την οποία όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα για ποιοτική εκπαίδευση στο γενικό σχολείο παρέα με τους συνομήλικους τους (Barton & Armstrong, 2001). Αποσκοπούσε στη διερεύνηση των παραγόντων που οδηγούν στην προώθηση της ακαδημαϊκής και κοινωνικής βελτίωσης των μαθητών μέσω της ομαδικής διδασκαλίας και στην επίδρασή της στην επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν 21 μαθητές/ήτρίες της Β' δημοτικού ενός δημόσιου σχολείου της Κύπρου, μια γενική εκπαιδευτικός και μια ειδική εκπαιδευτικός. Οι δύο εκπαιδευτικοί ανέπτυξαν και υλοποίησαν 20 ομαδικές διδασκαλίες στο γλωσσικό μάθημα και συλλέχθηκαν δεδομένα από τις εκπαιδευτικούς και τα παιδιά. Για την ανάλυση των δεδομένων ακολουθείται η ανάλυση περιεχομένου (Mayring, 2000). Η συζήτηση των αποτελεσμάτων επικεντρώνεται στις κοινωνιολογικές προεκτάσεις. Σε μια εποχή όπου το δημόσιο σχολείο καλείται, μέσω διεθνών συμβάσεων και ευρωπαϊκών πολιτικών, να υιοθετήσει την ενιαία εκπαίδευση, η ομαδική διδασκαλία αποτελεί μια πολλά υποσχόμενη διδακτική πρακτική για εκπαιδευτικούς και μαθητές/ήτρίες. Η ανακατανομή των οικονομικών πόρων και η ανάγκη για συστηματική επιμόρφωση είναι απαραίτητα για τη στρόφη σε τέτοιου είδους πρακτικές, αλλά ταυτόχρονα φοβίζει τα κράτη που αντιμετωπίζουν οικονομική κρίση. Στην εισήγηση συζητούνται οι προεκτάσεις των αποτελεσμάτων της έρευνας και για το ιδιωτικό σχολείο (π.χ. διαδικασίες επιλογής και διαχωρισμού των μαθητών/ητρίων, έμφαση στην ακαδημαϊκή πρόοδο), πρακτικές οι οποίες δυσχεραίνουν την εφαρμογή της ομαδικής διδασκαλίας και άλλων πρακτικών που προάγουν την ενιαία εκπαίδευση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.3

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «BODI»- Πολιτισμική ετερότητα, σώμα, φύλο και υγεία στην προσχολική εκπαίδευση: Παράγωγα, επίδραση και ενδεικτικά πρακτικά παραδείγματα

Σιακαλλή Μαρία

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Λουκαΐδου Σύλια

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Ζαπίτη Άννα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Η παρουσίαση στοχεύει στο να:

- παρουσιάσει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «BODI»- Πολιτισμική ετερότητα, σώμα, φύλο και υγεία στην προσχολική εκπαίδευση και τα εργαλεία που παρήχθησαν μέσα από αυτό,
- να αναδείξει τη μεθοδολογία συλλογής των κρίσιμων περιστατικών και πώς αυτή αποτέλεσε το εργαλείο συλλογής δεδομένων για το πρόγραμμα,
- να εισηγηθεί τρόπους αξιοποίησης των εργαλείων του προγράμματος μέσα από αναφορά στην επίδραση που το αυτό είχε στους συμμετέχοντες (νηπιαγωγούς, γονείς, παιδιά).

Στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα BODI συμμετείχαν οργανισμοί από την Κύπρο, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία και Αυστρία. Ξεκίνησε το 2015 και ολοκληρώθηκε το 2017. Στόχος του προγράμματος ήταν να αναδείξει θέματα σώματος, φύλου και υγείας στο νηπιαγωγείο σε πλαίσιο πολιτισμικής ετερότητας. Παράγωγα του Προγράμματος είναι τέσσερις Οδηγοί στους οποίους αναλύονται τα Αναλυτικά Προγράμματα των χωρών που συμμετέχουν, παρουσιάζονται και αναλύονται σχετικά κριτικά περιστατικά (χρησιμοποιώντας τη μέθοδο cultureshock ως εργαλείο συλλογής δεδομένων), προτείνονται δραστηριότητες προς εκπαιδευτικούς και προς γονείς. Οι φάσεις της συλλογής κριτικών περιστατικών και συγγραφής δραστηριοτήτων προς γονείς και παιδιά ενέπλεξαν και νηπιαγωγούς. Πριν τη συμπερίληψή τους στους αντίστοιχους Οδηγούς οι δραστηριότητες προς γονείς και παιδιά δοκιμάστηκαν και έγιναν αλλαγές και βελτιώσεις εκεί και όπου θεωρήθηκε απαραίτητο. Όλοι οι εμπλεκόμενοι στις δραστηριότητες – νηπιαγωγοί, γονείς, παιδιά- αξιολόγησαν το πρόγραμμα όχι μόνο ως χρήσιμο αλλά και ως απαραίτητο για την προσχολική εκπαίδευση. Οι συμμετέχουσες νηπιαγωγοί δήλωσαν ότι μέσα από το πρόγραμμα τους δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουν πτυχές των θεμάτων για τις οποίες δεν είχαν εκπαιδευτική εμπειρία και να ευαισθητοποιηθούν για συγκεκριμένες πτυχές των σχετικών θεμάτων. Οι συμμετέχοντες γονείς (στην πλειοψηφία τους μετανάστες) δήλωσαν ότι όχι μόνο ενημερώθηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν αλλά και μέσα από τη συμμετοχή τους στα εργαστήρια απέκτησαν φωνή. Τα παιδιά (στην πλειοψηφία τους παιδιά με μεταναστευτικό βιογραφικό) συμμετείχαν με ενθουσιασμό στις δραστηριότητες και ζητούσαν έντονα επανάληψη της όλης διαδικασίας.

Πραγματικότητες κοινωνικής αλληλεπίδρασης παιδιών σε δημόσια Δημοτικά Σχολεία της Κύπρου με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα: Ο ρόλος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα από Συμπεριληπτική Φιλοσοφία

Τρισόκκα Λάμπρη

Εκπαιδευτικός-Ερευνήτρια

Μάμας Χριστόφορος

Καθηγητής-Ερευνητής, University of California San Diego, Η.Π.Α.

Η παρούσα ανακοίνωση/εισήγηση εστιάζει στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως μέσο διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας (πολιτισμικής ετερότητας), σε μια σχολική κοινότητα, η οποία διέπεται από συμπεριληπτική φιλοσοφία ("Every child matters and matters equally", UNESCO, 2017). Σκοπός της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο χαρακτηριστικά διαπολιτισμικών πρακτικών, όπως η ενσυναίσθηση, η αλληλεγγύη, ο διαπολιτισμικός σεβασμός κ.ά. δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την «ενσωμάτωση» της αλληλεπίδρασης και δημιουργία δικτύων φιλίας ανάμεσα σε όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως εθνικότητας, θρησκείας, γλώσσας ή άλλων ειδικών συνθηκών της ζωής τους. Η συλλογή των ποιοτικών δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσα από παρατήρηση και ομαδικές ημιδομημένες συνεντεύξεις με παιδιά έξι Γ' τάξεων, σε πολυπολιτισμικά δημόσια δημοτικά σχολεία τριών διαφορετικών επαρχιών της Κύπρου, μεταξύ Ιουνίου 2017 και Νοεμβρίου 2017, εστιάζοντας σε θεματικές κατηγορίες, όπως (α) φιλία, (β) κοινωνικές

αλληλεπιδράσεις παιδιών στην τάξη, αλλά και το διάλειμμα, (γ) συμπεριφορές, (δ) φύλο και (ε) ετερότητα. Η έρευνα έδειξε ότι τα παιδιά θεωρούν καθοριστικό τον ρόλο που παίζουν οι φίλοι στον χώρο του σχολείου στη ζωή τους. Η υιοθέτηση συμπεριληπτικής φιλοσοφίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ισχυρών δικτύων φιλίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα παιδιά μιας τάξης/σχολικής κοινότητας. Για κάποια παιδιά δε, δυσκολίες στη γλωσσική επικοινωνία δυσχεραίνουν την αλληλεπίδρασή τους και ανάπτυξη σχέσεων με άλλα παιδιά, με αποτέλεσμα να κλονίζεται η εφαρμογή της συμπεριληψης. Τα ευρήματα της έρευνας θα συζητηθούν σε συνάρτηση με το εκπαιδευτικό και κοινωνικο-πολιτισμικό συγκείμενο της Κύπρου, καθώς και στη βάση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, θεωρίας και πράξης.

Έλληνες Ρομά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Διερευνώντας τους παράγοντες που «έκαναν τη διαφορά»

Γκόφα Παναγιώτα

Διδάκτορας King's College Λονδίνου

Στην Ελλάδα, παρά την εφαρμογή προγραμμάτων για την εκπαίδευση παιδιών Ρομά κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες και τη βελτίωση πτυχών της εκπαίδευσής τους, έρευνες δείχνουν πως πολλοί Ρομά εξακολουθούν να φοιτούν ελλιπώς στο σχολείο καθώς και να το εγκαταλείπουν πρόωρα. Αντίθετα από τις δυσκολίες που συνήθως καταγράφονται, η παρούσα μελέτη διερευνά τους παράγοντες που συντέλεσαν στην εκπαιδευτική πρόοδο είκοσι Ελλήνων Ρομά που έχουν εισαχθεί στην ανώτατη εκπαίδευση. Η παρούσα ανακοίνωση στηρίζεται στη διδακτορική μου διατριβή με θέμα «Έλληνες Ρομά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: Μία Ποιοτική μελέτη για την επιτυχία», στο πλαίσιο της οποίας διενεργήθηκαν είκοσι σε βάθος συνεντεύξεις με Έλληνες Ρομά φοιτητές/φοιτήτριες και αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η εισήγηση εστιάζει στους παράγοντες που, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες/τις συμμετέχουσες, επηρέασαν καθοριστικά την εκπαιδευτική τους διαδρομή. Θεωρητικές έννοιες του Pierre Bourdieu πλαισιώνουν την έρευνα. Η θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων ανέδειξε πως βασικοί για την εκπαιδευτική πρόοδο των Ρομά συμμετεχόντων/συμμετεχουσών ήταν α) η στήριξη που δέχονταν από την οικογένειά τους σε επίπεδο υλικό αλλά και σε επίπεδο εκπαιδευτικών προσδοκιών, β) η συμβολή προσώπων του σχολικού περιβάλλοντος, γ) η συνδρομή ομάδων και φορέων από την ευρύτερη κοινότητα, δ) ο τόπος ανατροφής καθώς και ε) κάποια ατομικά γνωρίσματα. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τη σημασία του να ακουστούν οι φωνές των ίδιων των Ρομά γύρω από ζητήματα που αφορούν την εκπαίδευσή τους καθώς και την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα σχετικά με τη φοίτηση των Ελλήνων Ρομά στην ανώτατη εκπαίδευση – ζητήματα καίρια για την εκπαιδευτική πολιτική σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Κοινωνικές προβολές και αναπαραγωγή κοινωνικών και έμφυλων ρόλων σε ένα πειραϊκό ιδιωτικό σχολείο θηλέων (Ecole Jeanne d' Arc/ des Soeurs de Saint Joseph de l' Apparition) μεταξύ 1860 και 1940

Λιανού Ιωάννα

Φιλολόγος

Με την παρούσα εισήγηση επιδιώκεται η παρουσίαση του είδους και του βαθμού αλληλεπίδρασης μεταξύ της πειραϊκής κοινωνίας και της ελληνογαλλικής σχολής Jeanned' Arc από το τελευταίο μισό του 19ου έως και το πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Η μελέτη της αλληλεπίδρασης αυτής καθίσταται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα εξαιτίας των πολλαπλών παραγόντων που διαμορφώνουν τόσο την κοινωνία του Πειραιά, όσο και την παιδαγωγική και εκπαιδευτική οργάνωση και λειτουργία του συγκεκριμένου ιδιωτικού πειραϊκού σχολείου. Η παράλληλη διαμόρφωση αστικής και εργατικής τάξης στον Πειραιά κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα αλλά και η συσώρευση προσφύγων που παρατηρείται μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα από τη μια και ο θρησκευτικός χαρακτήρας, ο φυλετικός εκπαιδευτικός προσανατολισμός και το εξωελληνικό πολιτισμικό έρεισμα της σχολής Jeanned' Arc, από την άλλη, οδηγούν στην από κοινού διαμόρφωση μιας δυναμικής που ανατρέπει τα δεδομένα και τα συνήθως ισχύοντα στην ιδιωτική εκπαίδευση. Με ετερόκλητο, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτισμικά και θρησκευτικά, μαθητικό πληθυσμό, το σχολείο αυτό, ξεκινώντας από την αναπαραγωγή κοινωνικών και έμφυλων ρόλων πορεύεται προσαρμοζόμενο στα κοινωνικά δεδομένα και ζητούμενα της πειραϊκής κοινωνίας κάθε εποχής και διαφοροποιώντας ανάλογα τις εκπαιδευτικές στοχεύσεις του, αφού κερδίσει την αποδοχή από το σύνολο της τοπικής κοινωνίας, εντάσσεται στη χορεία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του Πειραιά, διατηρώντας τη λειτουργία του μέχρι σήμερα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.4

Ιδεολογικές μετατοπίσεις στην πρόσληψη και τη διδακτική της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Δεληκάρη Παρασκευή

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

Το εμπειρικό υλικό αυτής της εισήγησης, αντλεί από τις εκδόσεις Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στα ελληνικά, την τελευταία εικοσαετία, και τα περιεχόμενά τους (δεκαπέντε τίτλοι), καθώς και το υλικό (είκοσι τίτλοι) που συστήνεται ως διδακτικό σε διαφορετικά ελληνικά πανεπιστημιακά Τμήματα – σε όσα ακόμη εξακολουθεί να διδάσκεται Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Αναλύεται με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου και αξιοποιεί την πολιτική θεωρία του λόγου. Ερευνητική υπόθεση είναι: η λεγόμενη ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και οι πολιτικές με τις οποίες επιχειρήθηκε η καλλιέργειά της στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά πακέτα στήριξης επηρέασαν και τους όρους συζήτησης της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης. Η

εισαγωγή και η ανιστορική και απλαισιωτή χρήση όρων, όπως η σχολική βία, οι μαθησιακές δυσκολίες, η δημιουργικότητα, η διαχείριση της σχολικής τάξης, η ετερότητα, οι νέες τεχνολογίες, η κρίση -και η ανάδειξή τους σε πλαίσια ανάλυσης, είναι χαρακτηριστική -σύμφωνα με την ανάγνωσή μας - των ιδεολογικών μετατοπίσεων στην πρόσληψη του επιστημονικού πεδίου της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης. Στηρίζει την υπόθεσή μας η ποσόστωση των παραπάνω εννοιών στη θεματολογία του 1ου και του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης (2014 & 2016). Οι μετατοπίσεις αυτές αφενός επιβεβαιώνουν ότι πρόκειται για ένα δυναμικό και εν εξελίξει πεδίο, παράλληλα όμως ίσως σηματοδοτούν και το τέλος της αισιόδοξης θεώρησης που το συνόδευε – εν τη γενέσει του στα μεταπολιτευτικά χρόνια στην Ελλάδα – ότι μπορεί να συμβάλει σε κοινωνικά δικαιότερες συνθήκες ζωής. Ο αναστοχασμός σχετικά με τη διδακτική του γνωστικού αντικείμενου στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι κομβικής σημασίας για το μέλλον του γνωστικού και επιστημονικού πεδίου και την επανασύνδεσή του με τον κοινωνικό ιστό, χωρίς τον οποίο καταντά γράμμα κενό.

Μαθαίνοντας (σ)την πράξη: Μία ερευνητική προσέγγιση της μαθητείας στο ΕΠΑΛ

Σκιαδάς Δημήτριος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μπουτσιούκη Σοφία

Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η επιτυχής ανταπόκριση των εκπαιδευτικών συστημάτων στην πρόκληση της μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας προϋποθέτει τη διασφάλιση δυναμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο χώρων. Αυτή επιτρέπει την ανάπτυξη του γνωστικού πλαισίου και των μεταβιβάσιμων δεξιοτήτων που διευκολύνουν την επαγγελματική ένταξη των ατόμων. Εμβληματική θέση στο γχείρημα αυτό καταλαμβάνει η μαθητεία. Η παρούσα εργασία αποτελεί μία διερεύνηση της ενσωμάτωσης της μαθητείας στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση μέσω της εισαγωγής του προαιρετικού μεταλυκειακού έτους («Τάξης Μαθητείας») για αποφοίτους των Επαγγελματικών Λυκείων. Στο πλαίσιο της διερεύνησης αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο με βάση το οποίο καθορίζονται τα οργανωτικά χαρακτηριστικά και ο τρόπος εφαρμογής των συγκεκριμένων προγραμμάτων μαθητείας. Βασικό κορμό της προσέγγισης αποτελεί η παρουσίαση των ευρημάτων μίας έρευνας που πραγματοποιήθηκε με δομημένο ερωτηματολόγιο στους σπουδαστές της μίας από τις δύο πιλοτικές τάξεις μαθητείας που λειτουργήσαν κατά το σχολικό έτος 2016-2017 στον ελληνικό χώρο. Η έρευνα διαπιστώνει τις στάσεις και τα κίνητρα συμμετοχής των αποφοίτων στο πρόγραμμα μαθητείας και τα πλεονεκτήματα που αποκόμισαν από την εμπειρία τους αυτή σε συνάρτηση με τις επαγγελματικές τους προοπτικές. Επιπλέον, καταδεικνύει τις κυριότερες δυσκολίες για τους συμμετέχοντες τόσο κατά τη διάρκεια της μαθητείας, όσο και κατά την προσπάθειά τους για μελλοντική ένταξη στην αγορά εργασίας. Η ποιοτική προσέγγιση των ευρημάτων υποδεικνύει ότι η μαθητεία συνδυάζει ικανοποιητικά την εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων στην επαγγελματική πράξη με την τεκμηριωμένη απόκτηση εργασιακής εμπειρίας. Το γεγονός αυτό την καθιστά μία μορφή μάθησης στην εργασία, της οποίας η ελκυστικότητα και οι όροι πρόσβασης για τη συγκεκριμένη ομάδα αποφοίτων πρέπει να ενισχυθούν.

Η εγκατάλειψη των σπουδών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Μια συνθετική προσέγγιση των αιτιολογικών παραγόντων

Σακκούλης Δημήτρης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ασημάκη Άννα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

Κουστουράκης Γεράσιμος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η εγκατάλειψη των σπουδών (dropouts) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό τους ερευνητές τόσο στην περίπτωση των Ανοικτών Πανεπιστημίων αλλά και των on-line εξ αποστάσεως μαθημάτων, όσο και στην περίπτωση των συμβατικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Και τούτο διότι η εγκατάλειψη φοίτησης έχει άμεσες και σοβαρές συνέπειες στους φοιτητές που σταματούν τις σπουδές τους ενώ επιδρά και στη βιωσιμότητα συγκεκριμένων, εξ αποστάσεως κυρίως, προγραμμάτων σπουδών. Επίσης αποτελεί παράγοντα που συνδέεται με την αξιολόγηση της ποιότητας των παρεχόμενων πανεπιστημιακών σπουδών. Η εργασία αυτή αποτελεί μια μελέτη βιβλιογραφικού χαρακτήρα του ζητήματος της εγκατάλειψης φοίτησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως αυτή αποτυπώνεται σε σημαντικές ερευνητικές πηγές, που αντλούνται από την πρόσφατη διεθνή και ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία. Μάλιστα, με τη μελέτη αυτή επιδιώκεται η ανάδειξη της ευρύτητας και της αλληλεξάρτησης των παραγόντων που συμβάλλουν στην καλλιέργεια του φαινομένου της εγκατάλειψης φοίτησης. Επίσης στην εργασία αυτή επιδιώκεται η ανάδειξη της ελληνικής ιδιαιτερότητας όσον αφορά τη διερεύνηση και τον προσδιορισμό της έκτασης του φαινομένου της φοιτητικής διαρροής. Τα ερευνητικά δεδομένα που μελετήθηκαν κατέδειξαν ότι απαιτείται η συνθετική – συμπληρωματική προσέγγιση του φαινομένου της εγκατάλειψης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς σε αυτήν συμβάλλουν πολλαπλοί και σύνθετοι παράγοντες, οι οποίοι τις περισσότερες φορές αλληλοσυσχετίζονται. Πρόκειται για κοινωνικούς - πολιτισμικούς, ακαδημαϊκούς, πολιτικούς, προσωπικούς και μαθησιακούς παράγοντες, όπως και για δομικούς περιορισμούς που συνδέονται με τη λειτουργία και την προσφορά σπουδών από τα διάφορα ακαδημαϊκά ιδρύματα. Ακόμη, από τη μελέτη αυτή προέκυψε ότι δεν υπερέχει κάποιος ιδιαίτερος παράγοντας αλλά ότι υφίσταται συνδυασμός παραγόντων που «ωθεί» τους φοιτητές στη διακοπή των πανεπιστημιακών τους σπουδών.

Αντιλήψεις φοιτητών περί της έννοιας της κοινωνικής τάξης και του ρόλου της στη σημερινή κοινωνία

Παπαπολυδώρου Μαρία

Επιστημονική Συνεργάτιδα, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η εισήγηση αυτή έχει ως σκοπό να συζητήσει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους μια ομάδα φοιτητών αντιλαμβάνεται την έννοια της κοινωνικής τάξης καθώς και τον ρόλο της κοινωνικής τάξης στα πλαίσια της σύγχρονης κοινωνίας. Τα ευρήματα που θα παρουσιαστούν αποτελούν προϊόν μιας μικρο-έρευνας που διεξάχθηκε με συμμετέχοντες τελειόφοιτους σπουδαστές στον κλάδο της Εκπαίδευσης σε ένα πανεπιστήμιο της Αγγλίας. Τα δεδομένα συνελέχθησαν μέσω ενός φόρουμ της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης που χρησιμοποιούσαν οι φοιτητές για τις ανάγκες των σπουδών τους. Η ανάλυση των δεδομένων, που έγινε ποιοτικά, με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου, εισηγείται ότι υπάρχει σημαντική ποικιλομορφία στις απαντήσεις των φοιτητών. Οι περισσότεροι φοιτητές θεωρούσαν ότι η «κοινωνική τάξη» αποτελεί μια πολύπλοκη έννοια που δεν περιορίζεται σε ορισμούς που ξεπερνά ορισμούς βάσει το ατομικό εισόδημα ή/και επάγγελμα. Αντίθετα, πολλοί φοιτητές αντιλαμβάνονταν την κοινωνική τάξη σε συνάρτηση με πολιτισμικές, συμβολικές και κοινωνικές διαστάσεις. Επιπλέον, πολλοί φοιτητές υποστήριζαν ότι η «κοινωνική τάξη» αποτελεί μια παρωχημένη κατηγορία με μηδενική επιρροή στη ζωή των σύγχρονων ανθρώπων. Συγκεκριμένα, παρέθεσαν με έμμεσο ή άμεσο τρόπο την άποψη περί της ύπαρξης αξιοκρατίας στη σημερινή κοινωνία και τόνισαν τον ρόλο της ατομικής προσπάθειας (agency) έναντι των δομικών δυνάμεων (structure). Μόνο ένας πολύ μικρός αριθμός φοιτητών αναγνώριζε την «κοινωνική τάξη» ως σημαντική κοινωνιολογική κατηγορία/έννοια, η οποία δύναται να επηρεάσει τη ζωή των ατόμων. Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει τα πιο πάνω αποτελέσματα και τα τοποθετεί στο πλαίσιο άλλων αντίστοιχων συζητήσεων με θέμα τη φύση της ταυτότητας που σχετίζεται με την κοινωνική τάξη (π.χ. Giddens (1990), Savageetal. (2001), Devine (1992).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.5

Πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες: Μια έρευνα για τις προσδοκίες από τις σπουδές και την επιλογή σπουδών

Σαμσάρη Δάφνη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σιάνου-Κύργιου Ελένη

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τζαφέα Όλγα

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εισήγηση επικεντρώνεται στις προσδοκίες των υποψηφίων από τις σπουδές στο πανεπιστήμιο και τις επιλογές σπουδών. Υπάρχει μια εξαιρετικά πλούσια βιβλιογραφία διεθνώς, από την οποία συνάγεται ότι οι προσδοκίες των υποψηφίων παίζουν σημαντικό ρόλο στη λήψη των αποφάσεων για την επιλογή των σπουδών. Όταν μάλιστα συνδυάζονται με υψηλές επιδόσεις, επηρεάζουν καθοριστικά τις μετέπειτα ακαδημαϊκές και επαγγελματικές διαδρομές. Αξιοποιεί τα δεδομένα μιας ποσοτικής έρευνας, σκοπός της οποίας ήταν να διερευνηθεί η σχέση ανάμεσα στις προσδοκίες και τις επιλογές των υποψηφίων με το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο της οικογένειας.

Η ανάλυση και η ερμηνεία των δεδομένων γίνεται με βάση τη θεωρία του πολιτισμικού κεφαλαίου του Bourdieu. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι υποψήφιοι από οικογένειες με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο έχουν περιορισμένες προσδοκίες για το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τους μέλλον και αυξημένο κίνδυνο αποτυχίας στις πανελλαδικές εξετάσεις. Κάνουν τις επιλογές τους μέσα σε ένα πλαίσιο εμποδίων και δυσκολιών που καθορίζει το μέλλον τους. Αντίθετα, οι υποψήφιοι από οικογένειες με υψηλό υπόβαθρο αξιοποιούν το υλικό, το πολιτισμικό και το κοινωνικό κεφάλαιο, έχουν υψηλές προσδοκίες και επενδύουν σε επίλεκτες μορφές ανώτατης εκπαίδευσης, προκειμένου να διατηρήσουν την προνομιά τους στην κοινωνική δομή. Ο ίδιος ο Bourdieu μάλιστα ισχυρίζεται ότι τα διάφορα είδη κεφαλαίου είναι μια επένδυση των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων, προκειμένου να διατηρήσουν την αποκλειστικότητα της ομάδας. Συμπεραίνεται ότι οι διαδικασίες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση είναι δυναμικές και συμβάλλουν κυρίως στην κοινωνική αναπαραγωγή, παρά στην κοινωνική κινητικότητα.

Πρόσβαση στην Ιδιωτική και Δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Απόψεις μαθητών και φοιτητών στην Κύπρο

Λαμπριανού Ιάσωνας

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λαμπριανού Αφαντίτη Θέκλα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Η ιδιωτική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Κύπρο έχει μια ιστορία που είναι μακρά και εντυπωσιακή. Τα πρώτα ιδιωτικά ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, («Κολλέγια», όπως ήταν ευρέως γνωστά), ήταν ήδη εδραιωμένα στο νησί πολύ πριν από την Τουρκική Εισβολή. Σήμερα, σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (2016), λειτουργούν στην Κύπρο πέντε Ιδιωτικά Πανεπιστήμια και 31 Ιδιωτικές Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (που έχουν και 10 παραρτήματα). Η ιδιωτική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Κύπρο εργοδοτεί σχεδόν ίσον αριθμό ατόμων με τη δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Στους δύο τύπους εκπαίδευσης, σε προπτυχιακό επίπεδο, φοιτούν περίπου ο ίδιος αριθμός Κύπριων φοιτητών. Ο τρόπος πρόσβασης στη δωρεάν, δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση συζητείται πολύ συχνά, σε αντίθεση με τους τρόπους πρόσβασης στην –επί πληρωμή– ιδιωτική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Γιατί; Η έρευνα αυτή παρουσιάζει δεδομένα από έρευνα ερωτηματολογίου, που έλαβε χώρα τον Δεκέμβριο του 2017, σε ένα τυχαία επιλεγμένο δείγμα 600 μαθητών δημοσίων Λυκείων (από όλη την Κύπρο) και 200 φοιτητών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Οι απόψεις τόσο των μαθητών όσο και των φοιτητών ήταν μοιρασμένες: δεν ήταν σίγουροι ότι οι γραπτές εξετάσεις ήταν ο καλύτερος τρόπος πρόσβασης στο Πανεπιστήμιο, είτε δημόσιο είτε ιδιωτικό. Εντούτοις πίστευαν ότι αν δεν υπήρχαν εξετάσεις, κάποιοι ίσως προσπαθούσαν να αξιοποιήσουν γνωριμίες για να «διευκολύνουν» την πρόσβαση των παιδιών τους στο Πανεπιστήμιο (71% των μαθητών και 84% των φοιτητών «Συμφωνεί» ή «Συμφωνεί Απόλυτα»). Οι μαθητές και οι φοιτητές δεν φαίνεται να διαχωρίζουν τον τρόπο πρόσβασης στην ιδιωτική και δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Στον βαθμό που οι δύο τύποι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης προσφέρουν συγκρίσιμα προσόντα, ο διαφορετικός τρόπος πρόσβασης ενδεχομένως να δημιουργεί στρεβλώσεις που αντανακλούν στην αγορά εργασίας.

Φοιτητική μετανάστευση, κρίση και braindrain: Ελλαδικές τάσεις

Κονιόρδος Σωκράτης

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Κατά την μεταπολιτευτική περίοδο (1974 και μετά) συνεχίστηκε το ρεύμα της φοιτητικής μετανάστευσης από την Ελλάδα προς το εξωτερικό και παρά την σημειούμενη διεύρυνση των κρατικών ΑΕΙ και νέων Τμημάτων συνέχισε να διογκώνεται. Μία μερική κάμψη της φοιτητής μετανάστευσης κατά την δεκαετία των 2000 συσχετίζεται με τη γεωμετρική ανάπτυξη των μεταπτυχιακών σπουδών στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας των 1990 και ένθεν (Koniordos 2017). Σε όλη τη διάρκεια της 35ετούς περιόδου εμφανίζονται εκδηλώσεις «διαρροής εγκεφάλων» ("braindrain") από την Ελλάδα προς το εξωτερικό. Όμως, το φαινόμενο δεν αποκτά μαζικές διαστάσεις. Το τοπίο μεταβάλλεται με την έναρξη της οικονομική κρίσης, ήτοι από τα τέλη του 2009. Δηλαδή, παρατηρείται σημαντική μείωση της φοιτητικής μετανάστευσης αλλά και ανατροπή της σύνθεσης η αναλογία στους μετανάστες φοιτητές διαμορφώνεται σε: 1/3 προπτυχιακοί και 2/3 μεταπτυχιακοί (ibid). Την ίδια στιγμή το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» διευρύνεται σημαντικά. Παρά την απουσία αξιόπιστων μετρήσεων και την ύπαρξη σημαντικά διαφορετικών εκτιμήσεων υπάρχει συναίνεση ότι το φαινόμενο διογκώνεται (Christopoulos κ.ά., 2014, Damanakis & Tamis 2014, Gioumtrasoglou & Koniordos 2017, Gropasand Triandafyllidou 2014, Labrianidis & Pratsinakis 2016, Lazaretou 2017, Marinakou, κ.ά., 2016). Επίσης, από ορισμένες επί μέρους εμπειρικές έρευνες προκύπτει ότι σημαντικό τμήμα της παρατηρούμενης «διαρροής εγκεφάλων» αφορά σε πρόσωπα που σπούδασαν στο εξωτερικό. Τα πρόσωπα αυτά χρησιμοποιούν τα αποκτηθέντα προσόντα τους, γλωσσικές δεξιότητες και τα κοινωνικά τους δίκτυα προκειμένου να διασφαλίσουν απασχόληση στο εξωτερικό (Bartolini, κ.ά. 2017, Koniordos, 2018, Labrianidis & Pratsinakis 2016). Στην παρούσα εισήγηση προτίθεται να περιγράψει τις διαφανιόμενες τάσεις και να εξετάσει τη σχέση μεταξύ σπουδών στο εξωτερικό, κρίσης και «διαρροής εγκεφάλων» στη βάση βιβλιογραφικής έρευνας και ευρημάτων εμπειρικού δείγματος 230 νέων ελλήνων μεταναστών και να προτείνει μία κοινωνιολογική ερμηνεία του φαινομένου.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4.6

Συμπόσιο, με θέμα:

Η κοινωνιολογική διάσταση του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος της Προσχολικής Εκπαίδευσης: Από τις θεωρητικές προσεγγίσεις στις καινοτόμες πρακτικές εφαρμογές

Χαραλάμπους Νάσια

Διευθύντρια Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σταύρου Σταύρη

Νηπιαγωγός Βρεφοκομικού Σταθμού Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Θεοδοσίου Έλενα

Νηπιαγωγός Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χριστοδούλου Άντρια

Νηπιαγωγός Προδημοτικής Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η βρεφική και η προσχολική ηλικία αποτελούν τις σημαντικότερες περιόδους ζωής του κάθε παιδιού (Cole & Cole, 2001, Siegler, 2006, Bergen, Reid, & Torelli, 2001). Αυτά τα πρώτα χρόνια ζωής δημιουργούν τη βάση για την μετέπειτα ανάπτυξη και εξέλιξη του, σε όλους τους τομείς ανάπτυξης (νοητική ενδυνάμωση, κινητικές ικανότητες, προσωπική και κοινωνική συνειδητοποίηση, συναισθηματική ενδυνάμωση). Το κάθε παιδί είναι μοναδικό και ξεχωριστό με τους δικούς του ρυθμούς ανάπτυξης και μάθησης (Feldman, 2009). Το κάθε παιδί γεννιέται με την εσωτερική επιθυμία να μάθει και είναι ικανό να μάθει (Grieshaber & Cannella, 2001), μέσα από παιδαγωγικά κατάλληλες εμπειρίες και παιδαγωγικές διαδικασίες, έχοντας «φωνή» και ενεργή συμμετοχή στο σχολικό περιβάλλον αλλά και στη ζωή του γενικότερα, ως πολίτης της κοινωνίας (Loizou & Charalambous, 2017). Τα παιδιά αναπτύσσονται και μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι, το οποίο από την πρώτη στιγμή της γέννησής τους αποτελεί τον πλέον φυσικό τρόπο μάθησης και εξερεύνησης του περιβάλλοντος γύρω τους (Trawick-Smith & Dziurgot, 2011). Η διαμόρφωση ενός δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου υπήρξε κύριος στόχος της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης και αυτός αναδύεται μέσα από τις βασικές παιδαγωγικές αρχές της Προσχολικής Αγωγής. «Σκοπός του συγκεκριμένου Αναλυτικού Προγράμματος είναι να ενισχύσει την εικόνα ενός ικανού, δυναμικού, αποφασιστικού και αισιόδοξου παιδιού, το οποίο αναπτύσσεται μέσα από τις σχέσεις που διαμορφώνει σε διάφορα κοινωνικό-πολιτισμικά πλαίσια. Ενός παιδιού που εμπλέκεται ενεργά και κριτικά στη διαπραγμάτευση των σχέσεών του και διαμορφώνει το μέλλον του και την κοινωνία» (Νέο Αναλυτικό Προσχολικής Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας, 2017). Το παρόν συμπόσιο αποτελείται από τέσσερις προτάσεις οι οποίες έχουν σκοπό να παρουσιάσουν μέσα από πρακτικές εφαρμογές την κοινωνιολογική διάσταση καθώς και την φιλοσοφία του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος της Προσχολικής Εκπαίδευσης. Η πρώτη παρουσίαση παρουσιάζει την φιλοσοφία και τους στόχους του νέου αναλυτικού προγράμματος. Η δεύτερη εστιάζεται σε πρακτικές εφαρμογές οι οποίες εφαρμόζονται στον Βρεφοκομικό Σταθμό του Πανεπιστημίου Κύπρου και η τρίτη σε καινοτόμες εφαρμογές στις τάξεις του Νηπιαγωγείου. Η τελευταία παρουσίαση εστιάζει σε καινοτομίες του αναλυτικού προγράμματος οι οποίες εφαρμόζονται στην Προδημοτική τάξη του Πανεπιστημιακού Νηπιαγωγείου.

15.00-16.30 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5.1

Ανίχνευση της δράσης και των δυσκολιών εντός του σχολικού πεδίου των φοιτητών—μελλοντικών δασκάλων κατά τη διάρκεια των Πρακτικών τους Ασκήσεων

Σελεχοπούλου Βασιλική-Ελένη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ασημάκη Άννα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

Κουστουράκης Γεράσιμος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η πρακτική άσκηση των φοιτητών αποτελεί κεντρικό σημείο της εκπαίδευσης των μελλοντικών δασκάλων στα Παιδαγωγικά Τμήματα της πλειονότητας των Πανεπιστημίων. Και τούτο διότι αποτελεί την πρώτη επαφή τους με τη σχολική καθημερινότητα και συμβάλλει στη δημιουργία βασικού χαρακτήρα επαγγελματικών εμπειριών. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές – μελλοντικοί δάσκαλοι κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης των Πρακτικών Ασκήσεων στο πλαίσιο των πανεπιστημιακών τους σπουδών, όπως και ο τρόπος διαμόρφωσης της δράσης τους εντός του ισχύοντος πλέγματος εξουσίας στα σχολεία της ελληνικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στα οποία αυτοί εκπαιδεύονται. Στη μελέτη αυτή αξιοποιούνται οι έννοιες της πειθαρχικής εξουσίας, της πειθαρχίας, του κανονιστικού λόγου και της γνώσης από το θεωρητικό πλαίσιο του Foucault. Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που μας απασχόλησαν στη συγκεκριμένη εργασία είναι: α) Ποιοι παράγοντες δυσχεραίνουν τη δράση των μελλοντικών δασκάλων κατά τη διάρκεια των πρακτικών τους ασκήσεων εντός του σχολικού θεσμού; Και, β) πώς διαμορφώνεται σε τελικό επίπεδο η δράση των φοιτητών – μελλοντικών δασκάλων εντός του ισχύοντος πλέγματος εξουσίας, που υφίσταται στο σχολικό θεσμό εντός του οποίου υλοποιούν τις πρακτικές τους ασκήσεις; Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων σε επιλεγμένο βολικό δείγμα προπτυχιακών φοιτητών συγκεκριμένου Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης ελληνικού Πανεπιστημίου. Τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας αυτής έδειξαν ότι η πλειονότητα των φοιτητών αντιμετώπισε δυσκολίες σε ζητήματα χώρου, χρόνου, γνώσης, πειθαρχίας και διδακτικών μεθόδων. Ακόμη, κατέδειξε ότι οι συγκεκριμένοι φοιτητές του δείγματος εσωτέρευσαν τρόπους δράσης που βρίσκονται σε συμφωνία με τις νόρμες που κυριαρχούν στο σχολικό θεσμό χωρίς ωστόσο αυτό να αποκλείει και φαινόμενα αντίστασης.

Η ενιαία εκπαίδευση στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης και της Ευρωπαϊκοποίησης

Δαμιανίδου Ελένη

Επιστημονική Συνεργάτιδα, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Παρόλο που η παγκοσμιοποίηση και η ευρωπαϊκοποίηση συνδέονται με εμπλουτισμό της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, τα συγκεκριμένα φαινόμενα συνεπάγονται και προκλήσεις, όπως η πίεση που ασκείται από τους διεθνείς οργανισμούς προς τα κράτη-μέλη να αναδιαμορφώσουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα για να συμβαδίσουν με την πολιτική τους. Στα πλαίσια αυτά διεξήχθη μεικτή έρευνα με στόχο τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η διεθνής πολιτική για την ενιαία εκπαίδευση μεταφράζεται σε τοπικό επίπεδο, καθώς και των παραγόντων που επηρεάζουν την ερμηνεία αυτής της πολιτικής στην Κύπρο. Τα κύρια εργαλεία της έρευνας ήταν η μελέτη εγκυκλίων για την ενιαία εκπαίδευση μιας σχολικής χρονιάς, το ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε από 536 εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 21 ημιδομημένες συνεντεύξεις με φιλόλογους. Με βάση την ανάλυση των δεδομένων βρέθηκε ότι η διεθνής πολιτική για διασφάλιση ίσων ευκαιριών στην ποιοτική εκπαίδευση και καταπολέμηση του αποκλεισμού και των ανισοτήτων μεταφράζεται τοπικά ως απλή τοποθέτηση των παιδιών με αναπηρία και χαριστική αντιμετώπιση. Οι κύριοι παράγοντες που φαίνονται να σχετίζονται με αυτή την τακτική είναι η επικράτηση του ιατρικού-φιλανθρωπικού μοντέλου, η ανεπαρκής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και τα αρνητικά στερεότυπα για την αναπηρία που επικρατούν στην Κύπρο. Όπως προκύπτει λοιπόν, η προσυπογραφή των διακηρύξεων και η υιοθέτησή τους σε επίπεδο θεωρίας δεν σημαίνει ότι θα εφαρμοστούν σύμφωνα με τις προθέσεις του νομοθέτη, αφού οι διακηρύξεις μεταφράζονται και φιλτράρονται σε τοπικό επίπεδο με βάση την κυρίαρχη κουλτούρα και τις επικρατούσες στάσεις. Επομένως, θα πρέπει να εξευρεθούν τρόποι ούτως ώστε η ενιαία εκπαίδευση να αποκτήσει το πραγματικό νόημά της στα σχολεία της Κύπρου.

Ενσωμάτωση των φοιτητών στην ακαδημαϊκή ζωή και κοινωνικές ανισότητες

Τζαφέα Όλγα

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εντυπωσιακή ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και η έμφαση για την αξιοποίησή τους στην ανώτατη εκπαίδευση τις τελευταίες δεκαετίες είχαν ως αποτέλεσμα το ψηφιακό χάσμα να αποτελεί αντικείμενο πολλών ερευνών. Η έννοια του ψηφιακού χάσματος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την άνιση πρόσβαση και χρήση των νέων τεχνολογιών. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το ψηφιακό χάσμα ως προς τη συχνότητα χρήσης του διαδικτύου από τους φοιτητές για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών και τη μάθηση στο πανεπιστήμιο. Η χρήση του διαδικτύου γίνεται με τρία κριτήρια που αντιπροσωπεύουν γενικότερα τη χρήση του στην καθημερινή ζωή των ατόμων: τις δεξιότητες για την πρόσβαση στο διαδίκτυο, τη συχνότητα χρήσης του και το είδος των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τις σπουδές και τη μάθηση. Τα δεδομένα που αξιοποιούνται προέρχονται από

μία μεγαλύτερη έρευνα για τις ψηφιακές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση. Η ανάλυσή τους βασίζεται στη θεωρία του Bourdieu, σύμφωνα με την οποία η εξοικείωση με το διαδίκτυο αποτελεί μια μορφή πολιτισμικού και τεχνικού κεφαλαίου. Τα ευρήματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων δείχνουν ότι υπάρχει ψηφιακό χάσμα στο πανεπιστήμιο, που οφείλεται στις διαφορές που παρουσιάζουν οι φοιτητές από διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες στις δεξιότητες και στη χρήση του διαδικτύου. Συμπεραίνεται ότι είναι σημαντικό να διερευνηθεί η έκταση του ψηφιακού χάσματος στα πανεπιστήμια για να διασφαλισθεί η αξιοποίησή του διαδικτύου και τα οφέλη από περισσότερους φοιτητές. Σχετικές έρευνες θα είναι πολύ χρήσιμες, αν συνδυασθούν τα ευρήματα για το ψηφιακό χάσμα στην πρόσβαση και τη χρήση του διαδικτύου με την έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου, ως δείκτη κοινωνικής προέλευσης των φοιτητών, και με τις πολιτικές των ιδρυμάτων για την υποστήριξή τους σε σχέση με τη χρήση του διαδικτύου για τη μάθηση.

Πολιτισμικό κεφάλαιο και χρήση του διαδικτύου από τους φοιτητές για τις σπουδές στο πανεπιστήμιο

Κύργιος Νικόλαος

MSc in Computing, King's College London

Τζαφέα Όλγα

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εντυπωσιακή ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και η έμφαση για την αξιοποίησή τους στην ανώτατη εκπαίδευση τις τελευταίες δεκαετίες είχαν ως αποτέλεσμα το ψηφιακό χάσμα να αποτελεί αντικείμενο πολλών ερευνών. Η έννοια του ψηφιακού χάσματος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την άνιση πρόσβαση και χρήση των νέων τεχνολογιών. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το ψηφιακό χάσμα ως προς τη συχνότητα χρήσης του διαδικτύου από τους φοιτητές για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών και τη μάθηση στο πανεπιστήμιο. Η χρήση του διαδικτύου γίνεται με τρία κριτήρια που αντιπροσωπεύουν γενικότερα τη χρήση του στην καθημερινή ζωή των ατόμων: τις δεξιότητες για την πρόσβαση στο διαδίκτυο, τη συχνότητα χρήσης του και το είδος των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τις σπουδές και τη μάθηση. Τα δεδομένα που αξιοποιούνται προέρχονται από μια μεγαλύτερη έρευνα για τις ψηφιακές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση. Η ανάλυσή τους βασίζεται στη θεωρία του Bourdieu, σύμφωνα με την οποία η εξοικείωση με το διαδίκτυο αποτελεί μια μορφή πολιτισμικού και τεχνικού κεφαλαίου. Τα ευρήματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων δείχνουν ότι υπάρχει ψηφιακό χάσμα στο πανεπιστήμιο, που οφείλεται στις διαφορές που παρουσιάζουν οι φοιτητές από διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες στις δεξιότητες και στη χρήση του διαδικτύου. Συμπεραίνεται ότι είναι σημαντικό να διερευνηθεί η έκταση του ψηφιακού χάσματος στα πανεπιστήμια για να διασφαλισθεί η αξιοποίησή του διαδικτύου και τα οφέλη από περισσότερους φοιτητές. Σχετικές έρευνες θα είναι πολύ χρήσιμες, αν συνδυασθούν τα ευρήματα για το ψηφιακό χάσμα στην πρόσβαση και τη χρήση του διαδικτύου με την έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου, ως δείκτη κοινωνικής προέλευσης των φοιτητών, και με τις πολιτικές των ιδρυμάτων για την υποστήριξή τους σε σχέση με τη χρήση του διαδικτύου για τη μάθηση.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5.2

Αλλαγές στην εκπαίδευση και προϊούσα ιδιωτικοποίηση στην Ελλάδα σε συνθήκες κρίσης

Καντζάρα Βασιλική

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες γίνεται ολοένα και περισσότερο λόγος για το φαινόμενο της «ιδιωτικοποίησης» της δημόσιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Συνήθως ο όρος ιδιωτικοποίηση συνδέεται με την ίδρυση ιδιωτικών σχολείων, τη θέσπιση διδάκτρων για σπουδές και εν γένει τις δαπάνες που σχετίζονται με τη φοίτηση, και τις οποίες επωμίζονται οι σπουδαστές και οι οικογένειές τους. Για το λόγο αυτό η ιδιωτικοποίηση συνδέεται στενά και με την αύξηση των ανισοτήτων. Σε άλλες χώρες έχει γίνει αισθητή μια διαφορετικής υφής ιδιωτικοποίηση, την οποία ο Ball στο έργο του ονόμασε 'αφανή'. Σ' αυτήν περιλαμβάνει τις δραστηριότητες, που αναλαμβάνουν, τόσο ιδιωτικές εταιρείες, όσο και ΜΚΟ οι οποίες με δημόσια χρηματοδότηση παρέχουν βοηθητικό έργο στις εκπαιδευτικές αρχές σε επίπεδο εφαρμογής της πολιτικής, της βελτίωσης της σχολικής επίδοσης και της αξιολόγησης. Επιπλέον, οι οργανωτικές αλλαγές, που εισάγονται στην εκπαίδευση υποβοηθούν τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης εισάγοντας δομές, πρακτικές και λεξιλόγιο από τις επιχειρήσεις, ενώ θεωρείται 'φυσική' η εξαγωγή εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε άλλες χώρες. Στην Ελλάδα, παρατηρήσαμε κάποιες παρόμοιες πρακτικές, αν και σε μικρότερη κλίμακα. Τα ερωτήματα, που θέτουμε προς απάντηση είναι τα ακόλουθα: Ποιες μορφές ιδιωτικοποίησης αναδύονται στη βάση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων σε συνθήκες κρίσης; Τι σηματοδοτούν οι αλλαγές αυτές για τις σχέσεις ιδιωτικού-δημόσιου στην εκπαίδευση; Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προβληματικής και εμπειρικής διερεύνησης σχετικά με τις συνέπειες της κρίσης στην εκπαίδευση. Στην ανακοίνωση χρησιμοποιούμε τις έννοιες 'τυπική' 'ορθολογικότητα' και 'διακυβέρνηση', για να αναλύσουμε και να κατανοήσουμε, πώς η προϊούσα ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών στην εκπαίδευση αποτελεί 'απάντηση' στην 'κρίση', τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης στην εποχή της Μετά-Αλήθειας

Φωτόπουλος Νίκος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Γούγα Γεωργία

Διδάκτορας Κοινωνιολογίας

Καμαριανός Γιάννης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η εν λόγω αναφορά αποσκοπεί στη διερεύνηση του επικοινωνιακού πλαισίου εντός του οποίου ευδοκimeί συ-

στημικά μια πλειάδα «αποκομμένων» και ταυτόχρονα κυρίαρχων αφηγήσεων, σε αντίστιξη με τη διαρκή ανάγκη του «κοινωνικού» για επικοινωνιακή ουσία και αξιακή εγκυρότητα. Σε μια εποχή έντονης ρευστότητας και από νομιμοποίησης σημαντικών σταθερών του «κοινωνικού», στοιχεία όπως η κατάρρευση των μέσων μαζικής επικοινωνίας καθώς και η κυριαρχία ενός ασαφούς επικοινωνιακού σχετικισμού, διαμορφώνουν το πεδίο αναζήτησης αυτού που πολλοί μελετητές αποκαλούν «μετα-αλήθεια». Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο «μετα-αλήθεια» επιχειρείται να προσδιοριστεί η «επικοινωνιακή ποιότητα», θεμελιακό αξίωμα πάνω στο οποίο οι σύγχρονες δυτικές δημοκρατίες οφείλουν να δομούν πολιτικές, κοινωνικές πρακτικές αλλά και αναζητήσεις. Την ίδια στιγμή, στην εποχή μας, βασικό εργαλείο των μετα νεωτερικών «αποκομμένων αφηγήσεων» αποτελούν τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης καθώς και μια σειρά έτερων εσωστρεφών ή καθοδηγούμενων αναγνώσεων του «κοινωνικού», πρακτικές που αναπαράγουν συστημικά την αξιακή ασάφεια της «βολικής αλήθειας» πάνω στην οποία εδράζονται παθογένειες όπως η αλλοτρίωση, ο κομφορμισμός, η ιδεολογική σύγχυση, οι κοινωνικές ανισότητες. Υπό αυτό το πρίσμα, θα επιχειρήσουμε να:

- αναδειξουμε τη σημασία της διερεύνησης του φαινομένου αυτού στο πλαίσιο της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής,
- προσεγγίσουμε κριτικά, «αφηγήσεις και ιδεολογήματα» γύρω από το ρόλο των εκπαιδευτικών μηχανισμών στις σύγχρονες μετα-βιομηχανικές κοινωνίες,
- κατανοήσουμε τους τρόπους μέσω των οποίων τα κυρίαρχα αφηγήματα και ο συστημικός θεσμικός Λόγος
- εντός της εκπαίδευσης- συλλαμβάνονται και κατασκευάζονται, αφού κατά κανόνα δεν διαθέτουν το καθοδηγητικό ζητούμενο της επαληθευσιμότητας. Επιπροσθέτως, προνομιακό πεδίο της εν λόγω μελέτης αποτελεί η κριτική ανάλυση του λόγου των Neets, νέων ανθρώπων που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 15-29 και βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης.

Η Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης και το Φυσικό Περιβάλλον

Λούπας Ευστάθιος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Γκίατα Ουρανία

Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Λάμπρου Κωνσταντίνα

Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τσιργιώτη Χαραλαμπία

Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Δούκα Χριστίνα

Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Με μια πρώτη ανάγνωση, η Παιδεία είναι ο πολύτιμος λίθος μιας κοινωνίας. Η βάση πάνω στην οποία δομείται το «όλον» ενός ατόμου. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η έννοια αυτή της Παιδείας ορίζεται ως η τέχνη εκείνη, η οποία μεταστρέφει την ψυχή από την περιοχή του «γίνεσθαι» στην περιοχή του «Οντος». Από τα ήδη λοιπόν αρχαϊκά χρόνια μέχρι και σήμερα οι μορφές της εκπαίδευσης δεν έχουν αλλάξει κατά πολύ. Είτε δημόσιος είτε ιδιωτικός τομέας ο σκοπός δε διαφέρει. Παρ'όλ'αυτά, διαφέρουν τα μέσα με τα οποία ο κάθε ένας μπορεί να παρέχει την «καλύτερη» ποιότητα εκπαίδευσης. Ιδρύματα Ιδιωτικής εκπαίδευσης, με τα χρόνια, έχουν αναπτύξει τη δραστηριοποίησή τους σε μεγάλο βαθμό αφού διαθέτουν αναβαθμισμένα μέσα τα οποία συμφωνούν με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Αντίθετα, το δημόσιο τμήμα βαδίζει με πιο αργούς ρυθμούς ακολουθώντας σε πολλά σημεία την πεπατημένη καθώς αποτελεί τη συνήθη επιλογή των περισσότερων. Από την προσχολική έως και την πανεπιστημιακή αγωγή η δημόσια εκπαίδευση είναι στην πρώτη θέση για πολλούς. Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί απορία σε κανέναν καθώς οι παροχές της Δημόσιας εκπαίδευσης είναι δωρεάν δίνοντας με αυτόν τον τρόπο στον καθένα την ευκαιρία στη μόρφωση. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει την ιστορική εξέλιξη τόσο της Ιδιωτικής όσο και της Δημόσιας εκπαίδευσης σε ένα συγκριτικό πλαίσιο, οι οποίες συμπορεύονται σε μία κοινωνία. Το συγκεκριμένο συγκριτικό πλαίσιο θα αφορά την επιλογή του μεγαλύτερου ποσοστού της κοινωνίας, την εξέλιξη του κάθε τομέα ξεχωριστά αλλά και τα αρνητικά και θετικά σημεία του καθενός. Τέλος, μία ιστορική ανασκόπηση σχετικά με το τι είναι κοινωνική εκπαίδευση, τι πρεσβεύει αλλά και τους τρόπους με τους οποίους διδάσκεται θα αποτελέσουν μείζονος σημασίας στοιχεία της εργασίας.

Αναμόρφωση της σχολικής μονάδας για την εμπέδωση πολιτισμικού κεφαλαίου και κοινοτικού πνεύματος στην κυπριακή κοινωνία

Παρτασίδης Νεκτάριος

Πρόεδρος Συνδέσμου Κοινωνιολόγων Κύπρου

Κλεάνθους Νάσια

Αντιπρόεδρος Συνδέσμου Κοινωνιολόγων Κύπρου

Με την προτεινόμενη εισήγηση, μέσα από το αμάλγαμα λυσιτελών και εφαρμόσιμων προτάσεων κοινωνικής πολιτικής, νοούμενου ότι τούτες θα ληφθούν σοβαρά υπόψη από την κυπριακή πολιτεία και δη το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, επιδιώκεται η ανάπτυξη και συνεχής εξέλιξη επιστημονικών προοπτικών για διασφάλιση μιας πιο λειτουργικής προσέγγισης όσον αφορά το σύστημα εκπαίδευσης. Τούτο σημαίνει ότι σε γενικότερες γραμμές, με τα συσσωρευμένα προβλήματα που παρατηρούνται στα σύγχρονα κοινωνικά σύνολα, η επιστημονική του αντικειμένου της κοινωνιολογίας επιβάλλεται να αναγνωριστεί, όπως άλλωστε συμβαίνει στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Επομένως η κυπριακή πολιτεία οφείλει να αξιοποιήσει την εμπειρογνομοσύνη των κοινωνιολόγων και άλλων κοινωνικών επιστημόνων, καθότι έτσι οι σχολικές μονάδες θα διασυνδεθούν άμεσα με τα επίπεδα της κοινότητας, της γειτονιάς και της αγοράς εργασίας. Θα είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικά φαινόμενα παραβατικών συμπεριφορών όπως τον (σχολικό) εκφοβισμό και τη νεανική παραβατικότητα. Επιπρόσθετα η διοικητική αλλά και διδακτική ένταξη και εργοδότηση των κοινωνιολόγων ή και άλλων

κοινωνικών επιστημών στις σχολικές μονάδες, συνεπάγεται ότι οι μαθητές/τριες και άλλα εμπλεκόμενα μέρη (π.χ. γονείς, εκπαιδευτικοί, κλπ) θα γίνονται κοινωνοί μιας καθολικά ανθρωποκεντρικής παιδείας, δεδομένου ότι το σύστημα εκπαίδευσης, κατ' αυτό τον τρόπο θα συμβάλλει στην κοινωνική τους μόρφωση, την αλλαγή νοοτροπιών και συμπεριφορών για την πραγματική εμπέδωση μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5.3

Η Διά Βίου Μάθηση ως μοχλός ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας

Κουρουτσίδου Μαρία

Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μοσχούς Αικατερίνη

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Είναι γεγονός ότι, η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για τη μακρόπνοη αναβάθμιση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Η σύνδεση τόσο του εκπαιδευτικού συστήματος όσο και του ευρύτερου πεδίου της Δια Βίου Μάθησης με την απασχόληση είναι σημερινή αναγκαιότητα αλλά και ένα μεγάλο στοίχημα για το μέλλον. Η εισαγωγή στην αγορά εργασίας, οι δυνατότητες επανένταξης σε αυτήν καθώς και η διατήρηση της θέσης εργασίας εξαρτώνται άμεσα από το επίπεδο της Αρχικής και της Συνεχιζόμενης Κατάρτισης που παρέχεται σε μια χώρα. Η απόκτηση συνεχούς εκπαίδευσης και μόρφωσης στις σημερινές συνθήκες είναι το μόνο εχέγγυο διασφάλισης μιας ομαλής εξέλιξης στον επαγγελματικό βίο. Η γνώση σήμερα περισσότερο από ποτέ είναι δύναμη, ασφάλεια, πρόοδος. Ωστόσο το νέο διαμορφούμενο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης δε συνδέεται μόνο με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την προοπτική απασχόλησης. Αφορά στο κοινωνικό σύνολο, στον πυρήνα της δημοκρατίας, στη διαμόρφωση ενεργών και ενημερωμένων πολιτών με κριτική σκέψη και δημιουργική διάθεση. Η δημοκρατία έχει ανάγκη πολίτες, που συμμετέχουν ενεργώς στα συλλογικά δρώμενα, που ασκούν με συνέπεια τα δημοκρατικά δικαιώματά τους και τηρούν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους προς την Πολιτεία, που διαπνέονται από αυτοεκτίμηση και αλληλοσεβασμό, που φροντίζουν το περιβάλλον, που επιδιώκουν την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων και των λαών, χωρίς προκαταλήψεις και μισαλλοδοξίες, που ξέρουν να μαθαίνουν. Η πολιτική για τη Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα μπορεί να κάνει τη γνώση αντίδοτο στην σημερινή κρίση καθώς αποτελεί ένα σημαντικό όχημα για τη βιώσιμη ανάπτυξη που οραματιζόμαστε. Με τη Δια Βίου Μάθηση μπορούμε να πετύχουμε τη διασύνδεση της γνώσης με την απασχόληση και την επαγγελματική ένταξη καθώς και την ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη στη σύγχρονη εθνική και παγκόσμια κοινωνία.

Η εφαρμογή της επιχειρηματικότητας στην εκπαιδευτική πολιτική: Τάσεις, προκλήσεις και προοπτικές

Κωμοδίκη Αντιγόνη

Υποψήφια Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η εισήγηση έχει στόχο να εξετάσει την εισαγωγή της επιχειρηματικότητας στη εκπαιδευτική πολιτική διεθνώς. Η επιχειρηματικότητα αντιμετωπίζεται ως πρακτική που προωθεί την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, οι οποίες παρουσιάζονται ως απαραίτητες για τους/τις νέους/νέες του 21ου αιώνα. Οι διαφοροποιημένοι στόχοι εκπαιδευτικής πολιτικής, που παρουσιάστηκαν στις Η.Π.Α και στην Ευρώπη, στις αρχές της χιλιετίας αναφέρονταν κυρίως στην προετοιμασία των μαθητών/τριών της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης για την παγκοσμιοποίηση, την πολυπολιτισμικότητα και την αγορά εργασίας, μετατοπίζοντας το κεντρικό στοιχείο της εκπαίδευσης από τις δημοκρατικοκοινωνικές αξίες στις εργασιακές δεξιότητες. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσεται η επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση, η οποία έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς φαίνεται να οδηγεί σε οικονομική ανάπτυξη, δημιουργία θέσεων εργασίας και ευκολότερη προσαρμογή στην κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα βελτιώνει την προσωπική ανάπτυξη, τις γνώσεις και τις δεξιότητες, τη σχέση με το σχολείο και την ισότητα (Huber κ.ά., 2014· Lackéus, 2015· Wilson, 2008), ενώ φαίνεται να αποτελεί δυναμική διαδικασία δημιουργίας, αλλαγής και οράματος (Kuratko, 2005). Στην αντίπερα όχθη, η δημόσια εκπαίδευση και η εκπαιδευτική πολιτική, όπως αυτή ασκείται από τις εκπαιδευτικές αρχές των κρατών τις τελευταίες δεκαετίες, δέχεται έντονη κριτική ως προς το ρόλο της στη διαμόρφωση αυτόνομων, ηθικών και δημοκρατικά σκεπτόμενων πολιτών. Η κρίση των θεσμών στην οικονομία, στην εργασία και στην πνευματική ζωή δεν θα μπορούσε να αφήσει ανέπαφη την εκπαίδευση, καθώς αυτή φαίνεται να μην επιτελεί το σκοπό της και να μην ανταποκρίνεται στις προσδοκίες της κοινωνίας (Apple, 1993). Η εισήγηση εξετάζει και διερευνά ερωτήματα που αναδύονται μέσα από την ανασκόπηση βασικών βιβλιογραφικών πηγών σε σχέση με την εφαρμογή της επιχειρηματικότητας στη εκπαιδευτική πολιτική διεθνώς και καταδεικνύουν την ανάγκη για κριτική στάση απέναντι στην επιχειρηματικότητα, για επαναπροσδιορισμό της έννοιας της επιχειρηματικότητας όπως τίθεται σε εφαρμογή στο παρόν στάδιο και εμπλουτισμό των προγραμμάτων με τρόπο που να προωθούν την ηθική αυτονομία των μαθητών/τριών οδηγώντας προς ένα ηθικό κοσμοπολιτισμό.

Η επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση: Λόγοι ανάπτυξής της και πιθανές μελλοντικές επιπτώσεις

Μαλαπάνη Αθηνά

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αθηνών & Sorbonne–Paris IV

Η επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση αποτελεί έναν σύγχρονο κλάδο ερευνών και δραστηριοποίησης πολλών εκπαιδευτικών, όλων των ειδικοτήτων και των βαθμίδων. Λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κρίση που πλήτ-

τει τόσο τον ελλαδικό χώρο όσο και την ευρωπαϊκή κοινότητα, η οικονομία έχει οδηγηθεί σε πολυποικίλες λύσεις και διεξόδους, προκειμένου να αναπτυχθεί η επιχειρηματικότητα που θα είναι υγιής και θα συμβάλλει τα μέγιστα στην τόνωση των απολαβών, αλλά και τη βελτίωση της παροχής προϊόντων και υπηρεσιών. Μάλιστα, λόγω των δυσμενών οικονομικών μέτρων και της συνακόλουθης ανεργίας, πολλοί νέοι αποφασίζουν να ασχοληθούν με το πικριε ν, ιδρύοντας μικρές, ευέλικτες επιχειρήσεις με μικρό προϋπολογισμό και χαμηλό κεφάλαιο, τις λεγόμενες leanstartup επιχειρήσεις. Έτσι, ακόμη και σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες έχει γνωρίσει πλέον μεγάλη διάδοση και η ιδιωτική εκπαίδευση και η επακόλουθη επιχειρηματικότητα που απαιτείται για να διαμορφωθεί και να εξελιχθεί, αλλά κυρίως να επιβιώσει. Στόχος της παρούσας εισήγησης λοιπόν, είναι να αναλύσει αδρομερώς τους βασικότερους λόγους που εξηγούν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις διάφορες εκπαιδευτικές υπηρεσίες όλων των βαθμίδων (πρωτοβάθμια έως τριτοβάθμια, εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση). Επιπλέον, θα καταβληθεί προσπάθεια να συνηχθούν κάποια βασικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις σχετικά με τις (πιθανές) συνέπειες της εκπαιδευτικής επιχειρηματικότητας, που οδηγεί στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης. Οι συνέπειες αυτές θα αφορούν στην οικονομία, την κοινωνία και την ποιότητα των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Βέβαια, προκειμένου να γίνουν κατανοητά όλα αυτά θα δοθούν κάποιες εισαγωγικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και διαμόρφωσης μιας leanstartup επιχείρησης. Πρόκειται για μια βιβλιογραφική εργασία, αλλά θα υπάρχουν και κάποια προσωπικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις από την προσπάθεια που καταβάλλει η γράφουσα την παρούσα περίοδο για τη δημιουργία της δικής της leanstartup επιχείρησης

Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου στην επένδυση για την εκπαίδευση: Ιδεολογικές προεκτάσεις και εφαρμογές στην εποχή της οικονομικής κρίσης

Ζιωντάκη Ζωή

Υποψήφια Διδάκτορας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ως πρωταρχικός σκοπός της παρούσας διδακτορικής έρευνας τίθεται η διερεύνηση των εκπαιδευτικών πρακτικών και στρατηγικών των γονέων στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί από τις επιταγές της αγοράς εργασίας, την θεοποίηση του θεσμού των πανελληνίων και την έμφαση στην εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ως επιμέρους στόχοι τίθενται η σχέση της τυπικής εκπαίδευσης με την συμπληρωματική εκπαίδευση κατά τα χρόνια προ της κρίσης αλλά και κατόπιν, η ερμηνεία της χρηματοδότησης της φροντιστηριακής εκπαίδευσης, ακόμη και από οικογένειες, όπου ο ένας ή και οι δύο γονείς έχουν χάσει τη δουλειά τους, καθώς και η εξήγηση για την προσκόλληση σε θεωρητικές σπουδές, παρά τις εμφανείς πλέον επιταγές της αγοράς εργασίας για στρόφη σε πρακτικά επαγγέλματα. Το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι η συνέντευξη, με στόχο την προσέγγιση του ζητήματος από τη σκοπιά των γονέων, και συγκεκριμένα η ημιδομημένη συνέντευξη με τη χρήση οδηγού συνέντευξης. Το δείγμα αφορά σε γονείς μαθητών του Γυμνασίου και Λυκείου από όλη την Ελλάδα και οι συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν ήταν 30. Με βάση τα λεγόμενα των γονέων, η εκπαιδευτική πορεία ενός μαθητή, από την παιδική ηλικία μέχρι και την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο, εκλαμβάνεται ως ένα συνεχές, στο οποίο η κάθε ενέργεια και το κάθε βήμα ασκεί επίδραση στο επόμενο παιδα-

γωγικό στάδιο. Ένα βασικό εύρημα είναι το γεγονός ότι το φροντιστήριο έχει καταστεί όχι μόνον μέσο κάλυψης των γνωστικών κενών που δημιουργεί το σχολείο, αλλά και μία κοινωνική πραγματικότητα η οποία επηρεάζει τα τεκταινόμενα στην τυπική εκπαίδευση. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η φροντιστηριακή εκπαίδευση έχει παγιωθεί όχι μόνον ως ένα βοηθητικό στοιχείο για τους μαθητές και τις οικογένειες, αλλά και ως ιδεολογικός φορέας. Οι ιδεολογικές προεκτάσεις της παρούσας έρευνας καταδεικνύουν ότι το σχολείο σταδιακά παραγκωνίζεται και θεωρείται ότι δεν επαρκεί για την ολοκληρωμένη προετοιμασία των μαθητών για τις εξετάσεις εν γένει και ειδικά για τις πανελλήνιες εξετάσεις. Επιπλέον, στην τρέχουσα έρευνα τα παραπάνω ζητήματα συνδιαλέγονται με συγκεκριμένους παράγοντες, όπως είναι το οικονομικό υπόβαθρο, η ηλικία των γονέων και η περιοχή διαβίωσης. Ιδιαίτερα η έννοια των παιδαγωγικών πρακτικών και των εν γένει εκπαιδευτικών επιλογών συνδέεται άρρηκτα με ζητήματα αλληλεπιδραστικών πρακτικών, με βάση τις έννοιες του πεδίου και του habitus (Bourdieu, 1998). Η διερεύνηση του ζητήματος στην κάθε οικογένεια αποτελεί κάθε φορά και μία ιδιαίτερη, προσωπική «ιστορία», όπου δεν επαρκεί να ανακαλύψουμε απλά και μόνον το οικονομικό στάτους των γονέων, αλλά την εν γένει «φιλοσοφία» και στάση ζωής που κρύβεται πίσω από τις εκπαιδευτικές επιλογές που κάνουν.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5.4

Η εκπαίδευση σε ένα μετανεωτερικό περιβάλλον: Η περίπτωση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Ελευθεράκης Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Γιαβρίμης Παναγιώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Στη μετανεωτερική εποχή έχει διαμορφωθεί ένα νέο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον, όπου η πληροφορία, η καινοτομία και η γνώση έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Η σχέση μαθητή εκπαιδευτικού αποδομείται από το προηγούμενο συμβατικό μοντέλο και τα χωρο-χρονικά όρια της σχολικής τάξης καταργούνται. Η γνώση αποκτά πολύπλευρες διαστάσεις και οι ΤΠΕ, ως νέο γνωστικό εργαλείο, μετασχηματίζουν την οργάνωση, την ανάλυση και ερμηνεία της γνώσης, παράγοντας ή αναθεωρώντας τις κοινωνικό-πολιτισμικές πραγματικότητες, συγκεράζοντας το τοπικό με το παγκόσμιο, αναδύοντας νέες μορφές κοινωνικών ανισοτήτων. Το εκπαιδευτικό σύστημα και ο εκπαιδευτικός είναι αναγκαίο, σε αυτό το πλαίσιο, να διαφοροποιήσουν τους στόχους, τις τεχνικές και τις μεθόδους διδασκαλίας για να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά σε αυτή τη «ρευστή» κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα και να αρθούν, αρχικά οι εκπαιδευτικές και στη συνέχεια οι κοινωνικές ανισότητες. Η παρούσα εργασία εξετάζει ζητήματα που αφορούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και την εφαρμογή της στα νέα περιβάλλοντα μάθησης που δημιουργεί η σύγχρονη πραγματικότητα. Ειδικότερα, στην εργασία αυτή διερευνάται η

χρήση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και τα αποτελέσματά της, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το δείγμα της παρούσας έρευνας απαρτίστηκε από 17 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από αυτούς οι 10 ήταν Δάσκαλοι/ες και οι 7 Νηπιαγωγοί. Ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαφάνηκε ότι οι εκπαιδευτικοί αναφέρονται στα χαρακτηριστικά, στους λόγους και στους τρόπους διαφοροποίησης της διδασκαλίας ανάλογα με το επίπεδο και τον τρόπο μάθησης των παιδιών, στα κίνητρα χρήσης της, στα μέσα διαφοροποίησης της εργασίας, στο εκπαιδευτικό και νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί αναφέρονται στη διαφοροποίηση της εργασίας των μαθητών, οι οποίοι έχουν διαφορετικό ρυθμό και τρόπο μάθησης, αλλά και στα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που χρησιμοποιούν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Τέλος, οι απόψεις των εκπαιδευτικών εστιάζονται στα αποτελέσματα που η χρήση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας παράγει στην κοινωνικοποίηση, στην πολιτική κοινωνικοποίηση, στην κριτική σκέψη, στο γνωστικό, στο μεταγνωστικό και στο συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών.

Στάσεις Ελλήνων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, σχετικά με τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση: Μια ερευνητική προσέγγιση

Σακελλαρίου Μαρία

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μήτση Ξένια

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στο πλαίσιο των ολοένα αυξανόμενων αλλαγών και απαιτήσεων της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας, αναδύεται άμεσα η ανάγκη επαναπροσδιορισμού και αναβάθμισης της ποιότητας της εκπαίδευσης μέσω της αναζήτησης καινοτόμων εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, του μετασχηματισμού και του προσανατολισμού του σχολείου και της μάθησης, αλλά και της βελτίωσης της κατάρτισης, της εκπαίδευσης και της επανεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου συνδέεται άρρηκτα και ενισχύεται με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τον συνεχή αναστοχαστικό και συμμετοχικό προσανατολισμό της επιμόρφωσής τους και την υιοθέτηση κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων και διδακτικών πρακτικών που επικεντρώνονται σε όλους τους μαθητές. Στη βάση αυτής της λογικής οι στάσεις των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωσή τους σχετικά με τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, αποτελούν ένα αξιόπιστο εργαλείο ανάδειξης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης τους, της επαγγελματικής τους ανάπτυξης, αλλά και της ποιοτικής αξιοποίησης των σύγχρονων επιστημονικών και παιδαγωγικών εξελίξεων. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η διερεύνηση των στάσεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης για την επιμόρφωσή τους σχετικά με τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση. Συγκεκριμένα οι στόχοι της παρούσας έρευνας αφορούν την διερεύνηση του βαθμού ενημέρωσης και συμμετοχής των εκπαιδευτικών στις

επιμορφωτικές και καινοτομικές διδακτικές προσεγγίσεις, τους λόγους συμμετοχής τους στις παραπάνω πρακτικές, αλλά και το βαθμό εφαρμογής των καινοτόμων προτάσεων, όπως είναι της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης στα δημόσια και ιδιωτικά νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία αντίστοιχα. Ως ερευνητικό εργαλείο, χρησιμοποιήθηκε το δομημένο ερωτηματολόγιο και ως δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 200 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης της περιφέρειας Ηπείρου και Αττικής. Τα συμπεράσματα της έρευνας κατέδειξαν διαφορές στις στάσεις των εκπαιδευτικών, οι οποίες σχετίζονται τόσο με την επιμόρφωσή τους στη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, όσο και με την πρακτική εφαρμογή της. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, αν και περιορισμένα, αποτελούν έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος σχετικά με την παροχή ευκαιριών και υποστηρικτικών δομών στους εκπαιδευτικούς που να υποστηρίξουν την ανάπτυξη τους σε ατομικό, επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο, παράγοντες που συμβάλλουν στην αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Αγρός: Ένας ορεινός τουριστικός προορισμός για όλους;

Κωνσταντίνου Μαρίνος

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Φτιάκα Ελένη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα εισήγηση περιγράφει την έρευνα που πραγματοποιείται στο Δημοτικό Σχολείο Αγρού, στα πλαίσια του διαγωνισμού «Μαθητές στην Έρευνα MEPA 2017-2018», που προκηρύσσεται από το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου. Η έρευνα πραγματοποιείται από τα παιδιά της πέμπτης και έκτης τάξης, υπό την καθοδήγηση ενός υπεύθυνου εκπαιδευτικού-συντονιστή και μιας ερευνήτριας. Σκοπός της έρευνας είναι να είναι να μελετήσει και να παρουσιάσει την κατάσταση που επικρατεί, όσον αφορά την προσβασιμότητα σε κινητικά ανάπηρα άτομα, σε έναν από τους πιο φημισμένους ορεινούς τουριστικούς προορισμούς, το χωριό Αγρός. Συγκεκριμένα, μέσα από την έρευνα, επιδιώκεται να μελετηθεί κατά πόσο ο Αγρός, αποτελεί χώρο προσβάσιμο σε άτομα με κινητική αναπηρία, με προβλεπόμενες ράμπες, χώρους στάθμευσης κλπ, ώστε ένα άτομο σε τροχοκάθισμα να είναι σε θέση να επισκεφτεί το χωριό και να απολαύσει τις ομορφιές και τα αξιοθέατά του. Η σημασία της έρευνας είναι πολλαπλή. Αφενός, τα παιδιά θα εμπλακούν σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας και θα γνωρίσουν τον τρόπο συγγραφής και παρουσίασης μιας ερευνητικής εργασίας. Αφετέρου, μετά το πέρας της εργασίας, τα αποτελέσματα μαζί με τις εισηγήσεις, θα δοθούν γραπτώς στο Κοινοτικό Συμβούλιο του χωριού, με τη μορφή εισηγήσεων προς βελτίωση. Επιπλέον, μέσα από την έρευνα, τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας και προβληματιστούν για τα κοινωνικά εμπόδια, με τα οποία ένα ανάπηρο άτομο έρχεται αντιμέτωπο καθημερινά. Μέσα από την όλη διαδικασία, τα παιδιά αναμένεται να αναγνωρίσουν, ότι τις περισσότερες φορές, ο αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση που βιώνουν τα ανάπηρα άτομα προέρχεται από τους φραγμούς και τα εμπόδια που η κοινωνία δημιουργεί, αγνοώντας τις διαφορετικές τους ανάγκες.

Δημοκρατία, Εκπαιδευτική Πολιτική και Σχολική Ηγεσία

Μιχαήλ Κωνσταντίνος

Επιστημονικός Συνεργάτης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Η έννοια της δημοκρατίας στην εκπαίδευση αφορά στις ευκαιρίες πρόσβασης για όλα ανεξαιρέτα τα παιδιά. Το κράτος, προσδίδει προσανατολισμό και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μεγιστοποίηση ευκαιριών για όλα τα παιδιά σχεδιάζοντας πολιτικές στο μακρο-επίπεδο. Οι πολιτικές υλοποιούνται αποτελεσματικά στο μικρο-επίπεδο της καθημερινότητας στο σχολείο ανάλογα με τις επιλογές ηγεσίας, η οποία προσεγγίζεται ως συνολική παιδαγωγική πράξη. Στην παρούσα εργασία, επιχειρείται θεωρητική διασύνδεση των εννοιών δημοκρατία, πολιτική και ηγεσία, και το κεντρικό ερώτημα είναι: Πώς η αξία της δημοκρατίας μπορεί να προωθηθεί μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές στο μακρο-επίπεδο οι οποίες τελικά υλοποιούνται στο σχολείο μέσα από ανάλογες επιλογές και πρακτικές ηγεσίας; Η παρουσίαση αξιοποιεί συγκεκριμένα παραδείγματα για να καταδειχθεί η πολύπλοκη διαδικασία μεταφοράς πολιτικών στην πράξη. Η αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα θα αναδείξει αφενός το ρόλο παραγόντων που επηρεάζουν τον καθορισμό εθνικών πολιτικών και αφετέρου το ρόλο παραγόντων που διαμεσολαβούν για να καταστήσουν την υλοποίηση των πολιτικών σε δυναμική διαδικασία που μετριάξει ή ενδυναμώνει την αποτελεσματικότητα. Συγκεκριμένα, θα γίνει αναφορά στην προσπάθεια του κράτους να ανταποκριθεί με ισορροπία στις προκλήσεις που προτάσσονται στο διεθνή χώρο και στις προκλήσεις που ορίζουν οι εθνικές πραγματικότητες και το κοινωνικό πλαίσιο. Το κεντρικό επιχείρημα θα οικοδομηθεί στη θέση ότι, οι εκπαιδευτικές πολιτικές αποκτούν ουσιαστικό νόημα για τη δημοκρατία κυρίως κατά την υλοποίησή τους στο μικρο-επίπεδο του σχολείου, όπου διαμεσολαβούν παράγοντες που σχετίζονται με τα πραγματικά δεδομένα του κοινωνικού πλαισίου. Με αυτή την προσέγγιση, τα σχολεία έχουν να διαδραματίσουν σοβαρό έργο για την προώθηση της δημοκρατικής εκπαίδευσης και την υπεράσπιση της ισότητας και της δικαιοσύνης.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5.5

Οι κοινωνικές διαστάσεις της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο κατά την πρώιμη Αγγλοκρατία, σύμφωνα με τις αναφορές των Γάλλων προξένων

Νικολάου Κύριλλος

Επιστημονικός Συνεργάτης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στις αναφορές των Γάλλων προξένων που υπηρέτησαν στην Κύπρο κατά την περίοδο 1878-1896 δίνονται, μεταξύ άλλων, σημαντικές πληροφορίες για την δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση στο νησί. Οι πληροφορίες αυτές μας δίνουν την δυνατότητα να μελετήσουμε τις κοινωνικές διαστάσεις της εκπαίδευσης στη μεγγαλόνησο κατά την πρώιμη Αγγλοκρατία, οι οποίες συμπληρώνουν όσα γνωρίζουμε ήδη από τις αγγλικές πηγές. Συγκεκριμένα, μας δίνουν πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για τις κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες που συνδέονται με την οργάνωση της εκπαίδευσης – ιδιωτικής και δημόσιας – , για τα σχολεία που λειτουργούσαν στην Κύπρο, για το

μορφωτικό επίπεδο του λαού, για το ποια σχολεία είχε ιδρύσει κάθε θρησκευτική και εθνοτική ομάδα, και γενικά για τα διάφορα κοινωνικό-οικονομικά προβλήματα που αφορούσαν την εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, με την ανακοίνωση αυτή θα δούμε τις κοινωνικές διαστάσεις της εκπαίδευσης στην Κύπρο κατά την εν λόγω περίοδο, από μια άλλη οπτική γωνία, αυτή των Γάλλων.

Διδάσκοντας κοινωνικά ζητήματα, εκτιμώντας πολιτικές της εκπαίδευσης: Η Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης Θυμάτων Ολοκαυτώματος

Πάνου Γεωργία

Εκπαιδευτικός

Νικολάου Σουζάννα-Μαρία

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Για να εξασφαλιστεί η συνοχή και η ολοκλήρωση της κοινωνίας οφείλει ο άνθρωπος να κατανοεί την κοινωνική ζωή, να εξηγεί την πορεία του ως μέλος της κοινωνικής ομάδας, να ερμηνεύει τα κοινωνικά γεγονότα που βιώνει. Από τούτο αφορμάται και η αξία του ρόλου της εκπαίδευσης, όταν συμβάλλει στην ορθή ερμηνεία και κατανόηση των κοινωνικών ζητημάτων. Ως εκ τούτου κρίνεται πολύ σημαντική η επιρροή της κοινωνιολογικής θεωρίας και του βάθους και της ακρίβειας των ερευνών των κοινωνικών επιστημών. Υπό αυτήν την προοπτική εξετάζεται στην παρούσα εργασία το ζήτημα του Ολοκαυτώματος των Εβραίων με τις πολλαπλές κοινωνικές προεκτάσεις του ως υπόδειγμα ανάδειξης του πολυπαραδειγματικού χαρακτήρα της κοινωνιολογίας αλλά και των τρόπων που κοινωνείται η γνώση μέσω της εκπαίδευσης για τα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα. Στη συγκεκριμένη εργασία εστιάζουμε στη σχεδίαση και την εφαρμογή διδακτικού σεναρίου για το θέμα του Ολοκαυτώματος των Εβραίων με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ολοκαυτώματος στις 27 Ιανουαρίου. Αξιοποιώντας κατάλληλο πληροφοριακό υλικό, έντυπο και ψηφιακό, υλοποιήθηκαν σε ένα διδακτικό δώρο δραστηριότητες σχετικές με το θέμα (σύνδεση με την τοπική ιστορία της πόλης των Ιωαννίνων, μελέτη στοιχείων για την εξόντωση των Εβραίων των Ιωαννίνων στις 25 Μαρτίου του 1944) σε μαθητές της ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου των Ιωαννίνων κατά το σχολικό έτος 2016/17. Στο πρώτο μέρος της εργασίας περιγράφεται η μεθοδολογία και στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι αρχές σχεδιασμού του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου. Στο τρίτο μέρος γίνεται αναλυτική περιγραφή υλοποίησης του σεναρίου και η αποτίμηση της εφαρμογής του. Τέλος, επισημαίνεται ο ρόλος της εκπαιδευτικής πολιτικής που ασκείται κάθε φορά, στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της σχολικής ζωής σε όλους τους τύπους της.

Παγκόσμια αγορά εκπαίδευσης και ο ρόλος των εθνικών κρατών

Ζμας Αριστοτέλης

Επίκουρος Καθηγητής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Καρράς Κωνσταντίνος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η ιδιωτικοποίηση στο πεδίο της εκπαίδευσης έχει αποκτήσει διεθνή προοπτική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ενισχύεται η διασυννοριακή εμπλοκή διαφόρων μη κρατικών δρώντων (actors), όπως πολυεθνικών εταιρειών, φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, υπερεθνικών οργανισμών και ΜΚΟ, στο πεδίο παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτής της εξέλιξης φαίνεται να εδραιώνεται μια παγκόσμια αγορά εκπαίδευσης (global educational industry). Η τελευταία καλλιεργεί την εντύπωση ότι ο ρυθμιστικός ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων ως επί-σμων φορέων κρατικής εξουσίας αποδυναμώνεται στο πεδίο της εκπαίδευσης, εξαιτίας της εκ μέρους τους παροχής αντίστοιχων πρωτοβουλιών σε ιδιώτες. Στην παρούσα εισήγηση θα θέσουμε υπό αμφισβήτηση την κανονιστική αυτή εικόνα. Ειδικότερα, θα ισχυριστούμε ότι η εκχώρηση εκπαιδευτικών αρμοδιοτήτων από πλευράς εθνικών κυβερνήσεων σε ιδιώτες στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας αγοράς εκπαίδευσης δεν επιφέρει κατά ανάγκη την εξασθένιση των κρατικών μηχανισμών ελέγχου πάνω σε θέματα εκπαίδευσης. Αντίθετα η παγίωση της προαναφερθείσας αγοράς μπορεί κατά παράδοξο τρόπο σε ορισμένες περιπτώσεις να ενθαρρύνεται από τις ίδιες τις εθνικές κυβερνήσεις, προκειμένου οι τελευταίες να ενισχύσουν τη θέση των χωρών τους στη διεθνή αρένα της εκπαιδευτικής διακυβέρνησης. Για την τεκμηρίωση του επιχειρήματός μας θα εστιάσουμε αρχικά την προσοχή μας στα αίτια που οδηγούν στην ανάδειξη της προαναφερθείσας παγκόσμιας αγοράς εκπαίδευσης. Στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε στους νέους παίκτες που εμπλέκονται στο διεθνές αυτό πεδίο παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Τέλος, θα αναλύσουμε τους μηχανισμούς με τους οποίους οι εθνικές κυβερνήσεις χρησιμοποιούν την παγκόσμια αγορά εκπαίδευσης για να ενισχύσουν τον δικό τους αντίστοιχο έλεγχο τόσο στο εσωτερικό των χωρών τους όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Κοινωνική, ιστορική μάθηση για το ολοκαύτωμα: Ελληνογερμανική συνάντηση

Βαμβακίδου Ιφιγένεια

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Γκόλια Παρασκευή

Διδάκτορας Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Βασιλειάδης Γερμανός

Υποψήφιος Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Παπαδοπούλου Μαρία

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Ντώνου Πετρούλα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Τσουμήτας Κωνσταντίνος

Εκπαιδευτικός

Δουμανίδης Θωμάς

Εκπαιδευτικός

Με αφορμή την πρόταση για ελληνογερμανική συνάντηση ερευνητών και δασκάλων στα πλαίσια της ανταλλαγής καλών πρακτικών σχετικά με την ιστορία του εθνικοσοσιαλισμού, σχεδιάζουμε μια εκπαιδευτική παρέμβαση στην πρωτοβάθμια, κυρίως, τοπική σχολική κοινότητα, για την αποδοχή και τη συζήτηση σε θέματα γερμανικής κατοχής και εξόντωσης των εβραϊκών κοινοτήτων στην γεωγραφική περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Αρχικό στόχο αποτελεί η καταγραφή των διαφορετικών ιστορικών αφηγήσεων, η συζήτηση και ο αναστοχασμός σχετικά με αυτές. Σε αυτό το πλαίσιο επιδιώκεται να αναπτυχθούν μέθοδοι και εννοιολογήσεις διαμεσολάβησης που θα επιτρέψουν στους νέους των δύο χωρών να συμμετέχουν στην διαδικασία μάθησης ακολουθώντας κοινή ιστορική αφήγηση σχετικά με την ιστορία του Εθνικοσοσιαλισμού. Το θεωρητικό σχήμα προέρχεται από την κριτική και το μεταμοντέρνο πεδίο (Eagleton, 2012) ανάλυσης του ολοκαυτώματος. Σύμφωνα με τον Ferro «η εικόνα που έχουμε για τους άλλους ή/και για εμάς εξαρτάται από την ιστορία που μας αφηγήθηκαν από παιδιά» (στο Κόκκινος, 2003). Ακολουθώντας αυτή τη θέση, μελετούμε και καταγράφουμε ιστορικές αφηγήσεις από τις τοπικές κοινότητες της Δυτικής Μακεδονίας σχετικά με τις Εβραϊκές κοινότητες, που άκμασαν στην περιοχή πριν το ολοκαύτωμα. Μεθοδολογικά χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της ημιδομημένης συνέντευξης και η συμπλήρωση ερωτηματολογίων σε τυχαίο δείγμα πληθυσμού ταξινομημένο σε δύο ηλικιακές ομάδες. Η πρώτη από αυτές, όπου η συλλογή δεδομένων έγινε αποκλειστικά με την χρήση ερωτηματολογίου, αποτελείται από μαθητές λυκείου των οποίων η γνώση μπορεί να προέρχεται από δευτερογενείς αφηγήσεις, ενώ η δεύτερη, όπου χρησιμοποιήθηκε η τεχνική των συνεντεύξεων, προσλαμβάνεται από άτομα άνω των εβδομήντα ετών, τα οποία είτε έχουν προσωπικές αναμνήσεις είτε αναπαράγουν αφηγήσεις των αυτόπτων μαρτύρων.

16.30-18.00 ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6.1

Γλωσσικό μάθημα και ταυτότητα Κυπρίων εκπαιδευτικών: Μια διερεύνηση στη βάση βιογραφικής έρευνας και ανάλυσης κειμένων πολιτικής

Μαρουλλέτη Ραφαέλλα

Ειδική Επιστήμονας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα εισήγηση πραγματεύεται ζητήματα που αφορούν την επαγγελματική, προσωπική ταυτότητα και τον επαγγελματισμό πέντε Κύπριων, εν ενεργεία εκπαιδευτικών. Ειδικότερα, σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει πώς εκπαιδευτικοί δημοτικής εκπαίδευσης στην Κύπρο θεωρούν ότι «είναι», εννοιολογούν δηλαδή την ταυτότητά τους με έμφαση στον τρόπο που οι σχετικές εννοιολογίες συνδέονται με το γλωσσικό μάθημα. Όπως προκύπτει από τον σκοπό, η έννοια της ταυτότητας των εκπαιδευτικών κατείχε κεντρική θέση στην εργασία. Η εννοιολόγηση της θεμελιώνεται θεωρητικά στην προσέγγιση του Goodson (2003), ο οποίος υποστηρίζει ότι η ταυτότητα εκπαιδευτικών προκύπτει από δύο πτυχές, την επαγγελματική και προσωπική. Προσωπική πτυχή η οποία δεν πρέπει να αγνοείται μιας και έχει επιπτώσεις στον επανορισμό του επαγγέλματος, αλλά και του νέου επαγγελματισμού (Hilton, Assuncao Flores & Niklasson, 2013). Μεθοδολογικά η έρευνα αντλεί από τους Goodson και Sikes (2001), αλλά και από την Aslup (2013). Όσο αφορά τη συλλογή δεδομένων έγιναν δύο εις βάθος ημιδομημένες συνεντεύξεις με τον κάθε συμμετέχοντα, οι οποίες ήταν βασισμένες σε πρωτόκολλο, το οποίο αντανάκλασε τις αρχές του life history και έδωσε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να αφηγηθούν την ιστορία της ζωής τους συνδυάζοντας την όμως με το ιστορικό συγκείμενο. Για την ανάλυση των δεδομένων έγινε συνδυασμός της (κριτικής) ανάλυσης λόγου και της θεματικής ανάλυσης που χρησιμοποιούν οι Goodson και Sikes (2001). Με βάση τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, διαπιστώνεται η ρευστότητα, η δυναμικότητα αλλά και η αμφίδρομη σχέση της επαγγελματικής και προσωπικής ταυτότητας. Επίσης, μέσα από την ανάλυση ερμηνεύεται ότι το επάγγελμα του εκπαιδευτικού υπόκειται σε πολλές αλλαγές, μερικές εκ των οποίων οδηγούν στην από-επαγγελματοποίηση του. Από-επαγγελματοποίηση η οποία φαίνεται να συνδέεται με πολλά στοιχεία όπως την αυτονομία εκπαιδευτικών, τα αρνητικά συναισθήματα, την απομάκρυνση τους από το νέο επαγγελματισμό, την παραμονή τους σε παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος, αλλά και το βαθμό επαγγελματικής εξουθένωσής τους. Όλα αυτά θα συζητηθούν διεξοδικά στην παρούσα εισήγηση.

Οι εκπαιδευτικοί ως συμμετοχική κοινότητα μάθησης: Μελέτη περίπτωσης

Σιακαλλή Μαρία

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός επαγγελματισμός καθώς επίσης και η δια βίου μάθηση απαιτούν από τους εκπαιδευτικούς την ανάληψη προσωπικής ευθύνης σχετικά με τη συνεχή ενημέρωση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους. Η μάθηση μέσα από συνέργεια μπορεί να απελευθερώσει και να ενδυναμώσει την επαγγελματική δυναμική των εκπαιδευτικών. Από την άλλη, το επίπεδο πεποιθήσεων διδακτικής επάρκειας των εκπαιδευτικών για βελτίωση της διδασκαλίας τους εξαρτάται από τις προσωπικές τους εμπειρίες και την κουλτούρα του σχολείου. Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσει τους παράγοντες που επηρέασαν τις εκπαιδευτικούς ενός νηπιαγωγείου ώστε να οργανωθούν σε κοινότητα μάθησης και το ρόλο που έπαιξε η συνέργεια στις πεποιθήσεις σχετικά με τη διδακτική τους επάρκεια. Η εργασία παρουσιάζει μελέτη περίπτωσης με δεδομένα που συλλέχθηκαν από ένα αστικό δημόσιο νηπιαγωγείο της Λάρνακας. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από προσωπικές συνεντεύξεις με τις εκπαιδευτικούς και το στοχαστικό ημερολόγιο της επιμορφώτριας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί ακολούθησαν τη διαδικασία: διερεύνηση αναγκών- σχέδιο δράσης-απολογισμός. Το σχέδιο δράσης στηρίχθηκε κυρίως σε πλάνο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Το αρχικό επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευτικών, ο από μέρους τους αναστοχασμός, που ενθάρρυνε έντονα η επιμορφώτρια, καθώς επίσης και ο σταδιακός εμπλουτισμός των γνώσεων τους φαίνεται ότι ήταν τα στοιχεία που επηρέασαν τις εκπαιδευτικούς ώστε να οργανωθούν σε κοινότητα μάθησης. Η από μέρους των εκπαιδευτικών και της επιμορφώτριας, ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση του προγράμματος δράσης, έδειξε ότι μέσα από τη συνέργεια οι εκπαιδευτικοί άλλαξαν τις πεποιθήσεις τους σχετικά με τη διδακτική τους επάρκεια. Τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας είναι σε συμφωνία με τη διεθνή βιβλιογραφία αφού δείχνουν ότι μέσα από τον εμπλουτισμό των γνώσεων και την απόκτηση θετικών εμπειριών οι εκπαιδευτικοί νοιώθουν ότι όχι μόνο κατάφεραν να βελτιώσουν την ποιότητα της διδασκαλίας τους αλλά και περισσότερο ικανές να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου. Φαίνεται επίσης ότι η συνέργεια έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση κουλτούρας συμμετοχικής κοινότητας μάθησης στο σχολείο και στη βελτίωση των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδακτική τους επάρκεια.

Η βιογραφική προσέγγιση ως μεθοδολογική τεχνική της σύγχρονης εκπαιδευτικής έρευνας

Σαββάκης Μάνος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρουσίαση αναλύει τη βιογραφική μέθοδο ως μεθοδολογική τεχνική προσέγγισης και κατανόησης της κοινωνικής, και ειδικότερα της σύγχρονης εκπαιδευτικής, πραγματικότητας. Με σύντομο τρόπο ανασυσχετίζεται

η κοινωνική ιστορία της μεθόδου και οι λόγοι που σχετίζονται με την ανάδυση και της εδραίωση της. Επίσης, παρουσιάζονται διεξοδικά ζητήματα που σχετίζονται με τη χρήση και τα όρια της συγκεκριμένης προσέγγισης και με το εμπειρικό υλικό που μπορεί να συλλεχθεί και να αναλυθεί. Παράλληλα, επισκοπείται κριτικά η δυνατότητα της μεθόδου να ανασυγκροτήσει ερμηνευτικά σχήματα και (δι) υποκειμενικά νοήματα και να ρίξει φως σε κοινωνικούς μικρόκοσμους, που δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς, ειδικότερα στο σύγχρονο διαρκώς μετασχηματιζόμενο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Τέλος, γίνεται αναφορά στα όρια της μεθόδου και στη δυνατότητα ενίσχυσης των ευρημάτων της διαμέσου της χρήσης και άλλων ποιοτικών ερευνητικών τεχνικών (π.χ. συμμετοχική παρατήρηση, ποιοτική ανάλυση γραπτών τεκμηρίων, ομαδικές βιογραφίες, προσωπικές ιστορίες ζωής, αυτό-βιογραφίες, κτλ.).

Συμπράξεις του Πανεπιστημίου Αιγαίου με ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς φορείς στα πλαίσια των προγραμμάτων επαγγελματικής ενδυνάμωσης και συμβουλευτικής: Η εμπειρία τριών ετών παράλληλων δράσεων

Παπάνης Ευστράτιος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πακλατζόγλου Σοφία

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστημίου Αιγαίου

Πρασά Έλενα

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστημίου Αιγαίου

Καράμπαση Ειρήνη

Νηπιαγωγός

Μπαλάσα Αικατερίνη

Κοινωνιολόγος

Σαντή Αγγελική

Νομικός

Ζωγοπούλου Τερέζα

Κοινωνιολόγος

Γκινάλα Ελισάβετ

Κοινωνιολόγος

Αλιάγα Πηνελόπη

Κοινωνιολόγος

Παπαϊωάννου Μαρία Ζωή

Κοινωνιολόγος

Βεγιάζη Σταυρούλα

Φιλολόγος

Ταπίνη Χρυσή

Κοινωνιολόγος

Αναγνωστοπούλου Μαρία

Κοινωνιολόγος

Η σύμπραξη του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα στην επαγγελματική κατάρτιση λαμβάνει χώρα εδώ και δεκαετίες, τυπικά ή άτυπα, μέσα από τους σκοπέλους της νομοθεσίας ή της ανεπάρκειάς της. Για την ακρίβεια, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες του δημόσιου αποθαρρύνουν τους φορείς της ιδιωτικής εκπαίδευσης, που επιζητούν ευέλικτες μορφές συνεργασίας, για να λειτουργήσουν σε ένα διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Παράλληλα, πολλά ελληνικά πανεπιστήμια διαθέτουν εμπειρία στην επιστημονική αριστεία και στην ποιότητα των προγραμμάτων, η οποία είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση της κατάρτισης, που προσφέρεται σε δεκάδες χιλιάδες σπουδαστές του ιδιωτικού τομέα. Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, στα πλαίσια των προγραμμάτων Επαγγελματικής Ενδυνάμωσης και Συμβουλευτικής, έχει συνάψει δεκάδες συμφωνίες μεταφοράς επιστημονικής και διοικητικής συνεργασίας με ιδιωτικούς φορείς σε όλη την Ελλάδα και την Κύπρο. Στην παρούσα παρουσίαση θα αναφερθούμε αναλυτικά στο νομοθετικό πλαίσιο, τις προϋποθέσεις μεταφοράς τεχνογνωσίας, στις διαφορετικές κοულτούρες των δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών και στην εμπειρία που αποκομίστηκε κατά τα τρία χρόνια συνεργασιών. Παράλληλα, θα παρουσιάσουμε ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα αξιολόγησης των δράσεων, που από κοινού εκπονήθηκαν και θα αναφερθούμε στα πολλαπλά ανταποδοτικά και κοινωνικά οφέλη, που προέκυψαν.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6.2

Η αυτονομία και η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στη δημόσια πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο

Μανώλη Ελπινίκη

Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στην εισήγηση εξετάζεται η παιδαγωγική αυτονομία των εκπαιδευτικών στη δημόσια, πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο. Αναλύεται η σημασία της παιδαγωγικής πτυχής της αυτονομίας των εκπαιδευτικών στον βαθμό που δεν καταστρατηγεί το επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα και αναφέρονται οι τομείς στους οποίους είναι δυνατόν να εφαρμοστεί. Υποστηρίζεται ότι η παιδαγωγική αυτονομία λειτουργεί ως το κλειδί στα χέρια του εκπαιδευτικού για τη δημιουργική εφαρμογή της επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής αλλά και για την εκπλήρωση του παιδαγωγικού του ρόλου, για την επίτευξη μαθησιακών αλλά και κοινωνικών και παιδαγωγικών σκοπών.

Η παραχώρηση της αυτονομίας του εκπαιδευτικού με αυτή την έννοια στοχεύει στην ενδυνάμωση των ιδίων των εκπαιδευτικών και στη βελτίωση του έργου τους. Για την αποφυγή ωστόσο, των κινδύνων που προκύπτουν στην περίπτωση της άκρατης και υπερβολικής αυτονομίας των εκπαιδευτικών, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο επαγγελματισμός των εκπαιδευτικών και κατ'επέκταση η αντιμετώπιση της αυτονομίας τους με αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης. Για τον λόγο αυτό, γίνεται αναφορά τόσο στην ενδυνάμωση, όσο και στον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών και στα χαρακτηριστικά που χρειάζεται να αναπτύξουν ατομικά, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν αποτελεσματικά την παιδαγωγική τους αυτονομία αναβαθμίζοντας τις εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές τους πρακτικές και συλλογικά ως κλάδος, ώστε να αναβαθμίσουν το κύρος τους. Μετά την αναφορά στο κύρος του εκπαιδευτικού επαγγέλματος αναλύεται η αμφίδρομη υποστηρικτική σχέση ανάμεσα στην ενδυνάμωση, στο κύρος και στην παιδαγωγική αυτονομία των εκπαιδευτικών.

Οργανωσιακή κουλτούρα, συναισθηματική νοημοσύνη και εσωτερικές επαγγελματικές δεξιότητες, για μια αποτελεσματική σχολική ηγεσία

Αντωνιάδης Αλέξης

Υποψήφιος Διδάκτορας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα εργασία, γνωρίζοντας τις αλλαγές που αναμένονται στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, επιδιώκει την ενίσχυση της θεωρίας της εκπαιδευτικής ηγεσίας και διοίκησης αναφορικά με την διοικητική οργανωσιακή αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων, στα πλαίσια του κυπριακού συγκείμενου. Η έμφαση και ανάπτυξη της βιβλιογραφίας, πάνω στην κουλτούρα καταδεικνύει μια αλλαγή κατεύθυνσης στρατηγικής των οργανισμών που πλέον δίνουν έμφαση στο ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα στην ηγεσία, που θεωρείται ένα σημαντικό στοιχείο ενός οργανισμού καθώς και πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η παρούσα έρευνα λοιπόν μελετά τις σχολικές μονάδες ως «οργανωσιακές κουλτούρες» και τους σχολικούς ηγέτες ως «δεξιότητες» που φαίνεται να πηγάζουν από ένα υψηλό δείκτη συναισθηματικής νοημοσύνης, και ανεπιφύλαχτα επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή «αλλαγών». Σε εμπειρικό επιστημονικό επίπεδο η παρούσα εργασία απαντά τα πιο κάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποιος είναι ο τύπος και ποια η ισχύς της τρέχουσας οργανωσιακής κουλτούρας των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;
- Ποιος είναι ο τύπος και ποια η ισχύς της μελλοντικής και επιθυμητής οργανωσιακής κουλτούρας των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;
- Ποιος είναι ο δείκτης συναισθηματικής νοημοσύνης των επικεφαλής των σχολικών μονάδων;
- Ποιες ηγετικές δεξιότητες ανταποκρίνονται στις ανάγκες αλλαγής από την τρέχουσα στην ιδεατή και επιθυμητή σχολική οργανωσιακή κουλτούρα;

Οι K. Cameron και R. Quinn ανέπτυξαν ένα ολοκληρωμένο μοντέλο διάγνωσης καθώς και αλλαγής της οργανωσιακής κουλτούρας στα πλαίσια των οργανισμών, το οποίο έχει ως θεωρητικό υπόβαθρο το «Πλαίσιο Ανταγωνιστικών Αξιών» ή Competing Values Framework (CVF) των Quinn & Rohrbaugh (1983), και το οποίο αποτέλεσε τη θεωρητική βάση για την ανάπτυξη της παρούσας εργασίας. Η πλήρης εφαρμογή του ολοκληρωμένου αυτού μοντέλου σε 39 σχολεία μέσης εκπαίδευσης, και σε ένα δείγμα 182 διοικητικών στελεχών, στόχο είχε την αναγνώριση της υφιστάμενης οργανωσιακής κουλτούρας και στη συνέχεια την αποτύπωση της επιθυμητής κουλτούρας, δηλαδή αυτής που πιστεύουν τα μέλη ότι θα πρέπει να αναπτυχθεί στα πλαίσια ενός νέου Κυπριακού σχολείου, ικανού να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και ανάγκες τόσο του εσωτερικού αλλά και εξωτερικού περιβάλλοντος. Μέσα από τα αποτελέσματα έχουμε δει τις σχολικές μονάδες ξεχωριστά, αλλά και συνολικά ως ένα ενιαίο οργανισμό, όπου διαπιστώθηκε στην πραγματικότητα να υπάρχει ένα μείγμα στοιχείων και αξιών από όλους τους τύπους κουλτούρας τα οποία μεταξύ τους είναι συμπληρωματικά αλλά και αντιφατικά. Παρατηρώντας τα διαγράμματα αλλά και τους πίνακες αποτελεσμάτων που δημιουργήθηκαν από την εμπειρική διερεύνηση, είναι ξεκάθαρο ότι τα Κυπριακά σχολεία μέσης εκπαίδευσης έχουν ένα εσωτερικό προσανατολισμό. Κυρίαρχοι τύποι οργανωσιακής κουλτούρας (ή μοντέλα διοίκησης), είναι η κουλτούρα της Ιεραρχίας (hierarchy culture) και η κουλτούρα της Οικειότητας (clan culture). Ακολουθούν με μικρότερη ισχύ η κουλτούρα της Αγοράς (market culture), και η κουλτούρα Καινοτομίας (adhocracy culture). Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έχει αναδείξει μια διάχυτη επιθυμία των μελών για μετασχηματισμό του Κυπριακού σχολείου με μείωση της κουλτούρας Ιεραρχίας και κουλτούρας Αγοράς και παράλληλη ενίσχυση της κουλτούρας Οικειότητας και κουλτούρας Καινοτομίας. Οι σχολικοί ηγέτες καλούνται στα πλαίσια ενός νέου αλλά και αποτελεσματικού σχολείου, να αποφασίζουν και να διαφοροποιούν τα κριτήρια αποτελεσματικότητας δίνοντας από τη μια έμφαση στην εσωστρέφεια ολοκλήρωση και ενότητα, επικεντρώνοντας άμεσα με τις δομές το κλίμα και το ανθρώπινο δυναμικό και ταυτόχρονα να δίνουν από την άλλη, έμφαση στη διαφοροποίηση και ανταγωνιστικότητα που συνδέεται με στοιχεία αγοράς ανταγωνισμού και καινοτομίας. Η κλίμακα 33 στοιχείων (SREIT), που αναπτύχθηκε από τους Schutte και συν., (1998), και χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση του δείκτη συναισθηματικής νοημοσύνης, σε ένα δείγμα 39 σχολικών ηγετών, έδειξε ότι ο μέσος όρος του δείκτη, βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Η μέση τιμή των 135.74 μονάδων με τυπική απόκλιση το 10.87 μας οδηγεί με ασφάλεια στο συμπέρασμα ότι, οι επικεφαλής των σχολικών μονάδων είναι και μπορούν να χαρακτηριστούν ως συναισθηματικά ευφυείς. Μια ευφυΐα όμως που, η εμπειρική διερεύνηση έδειξε ότι, δεν έχει άμεση τουλάχιστο συσχέτιση τόσο με τους τέσσερις τύπους αλλά και με τις έξι επιμέρους διαστάσεις της σχολικής οργανωσιακής κουλτούρας. Είναι φανερό ότι, η οργανωσιακή κουλτούρα είναι μια έννοια σύνθετη που επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες σε ένα σχολικό περιβάλλον και όχι κατά κύριο λόγο από το δείκτη συναισθηματικής νοημοσύνης των σχολικών ηγετών. Η μελέτη και αξιολόγηση λοιπόν της οργανωσιακής κουλτούρας αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα και αποτελεί μια πολύπλοκη και υποκειμενική προσπάθεια που περιλαμβάνει πολλές μεταβλητές δεδομένου ότι, ένα σχολείο είναι ένας αρκετά πολύπλοκος οργανισμός κοινωνικά αλλά και πολιτικά. Ο σχολικός ηγέτης όμως, οφείλει μέσα από δικές του συμπεριφορές, πεποιθήσεις και στάσεις, να δομεί ένα μηχανισμό νομιμοποίησης, που να τον επιβάλλει στα μέλη ως αυτονόητη διαδικασία προσαρμογής σε ένα νέο οργανωσιακό περιβάλλον. Στην προσπάθεια λοιπόν ενός σχολικού ηγέτη να δημιουργήσει το κατάλληλο οργανωσιακό περιβάλλον και να λειτουργήσει ως διαχειριστής

αλλά και κατευθυντής της «αλλαγής» η παρούσα εργασία εισηγείται όπως αναπτυχθούν και υιοθετηθούν οι πιο κάτω «εσωτερικές επαγγελματικές δεξιότητες», που φυσικά θα συνοδεύονται από καινούριες συμπεριφορές, πρακτικές και στάσεις: (διαχείρισης ομάδων, διαχείρισης διαπροσωπικών σχέσεων, ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού, διαχείρισης καινοτομιών, διαχείρισης του μέλλοντος, και διαχείρισης συνεχούς βελτίωσης). Αυτές είναι οι ελάχιστες δεξιότητες που περιγράφονται στο μοντέλο διοικητικών δεξιοτήτων (MSAI) των Cameron & Quinn (2011), και επιβεβαιώθηκαν μέσα από ερωτηματολόγια συνεντεύξεων σε 10 σχολικά διοικητικά στελέχη σε δύο σχολεία μέσης εκπαίδευσης, που στην εμπειρική διερεύνηση εμφάνισαν τρέχουσα οργανωσιακή κουλτούρα που ήταν σε συμφωνία με τον κυρίαρχο και επιθυμητό τύπο κουλτούρας.

Παιδαγωγική Πράξη και Ηγεσία Κοινωνικής Δικαιοσύνης: Αναχαιτίζοντας την ανισότητα στο δημόσιο σχολείο

Μιχαήλ Κωνσταντίνος

Επιστημονικός Συνεργάτης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Η εκπαιδευτική ηγεσία για κοινωνική δικαιοσύνη θέτει στο επίκεντρο την αναγνώριση της διαφοράς και τη δράση για συμπερίληψη ως διαδικασίες προς τη δημοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης. Πέρα από κάθε επίσημη, τυπική και νομοθετική ρύθμιση, η ουσιαστική εγκαθίδρυση συνθηκών κοινωνικής δικαιοσύνης στην εκπαίδευση μπορεί να επιτευχθεί κυρίως μέσα στον ίδιο το χώρο όπου επιδιώκεται και καλλιεργείται η μάθηση, δηλαδή το σχολείο. Η παρούσα εισήγηση θα περιλαμβάνει θεωρητική υποστήριξη και αποτύπωση μιας συνειδητής προσπάθειας που αναπτύχθηκε σε δημόσιο σχολείο για αναχαίτιση της ανισότητας και της αδικίας. Η έρευνα είχε σκοπό να διερευνήσει τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους η εκπαιδευτική ηγεσία ως παιδαγωγική πράξη, διευκολύνει την πρόσβαση όλων των παιδιών στην εκπαίδευση αποκαλύπτοντας πρακτικές διαδικασίες και δραστηριότητες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της παιδαγωγικής πράξης. Ως κατάλληλη μεθοδολογία επιλέγεται η Συμμετοχική Έρευνα Δράσης, η οποία διήρκεσε ένα σχολικό έτος και εφαρμόστηκε σε δημόσιο δημοτικό σχολείο σε αστική περιοχή της Κύπρου. Η συνολική εμπειρία αποκάλυψε ότι η Έρευνα Δράσης και η συλλογική παρέμβαση σε ένα εκπαιδευτικό θέμα βοηθά τον εκπαιδευτικό ηγέτη να κατανοήσει τη σχολική πραγματικότητα και τα πιθανά εμπόδια προς την επίτευξη αλλαγής. Πρώτο, η υποστήριξη της αξίας της κοινωνικής δικαιοσύνης στα σχολεία απαιτεί τοπική πολυμέτωση και συντονισμένη δράση στη βάση ξεκάθαρου προσανατολισμού. Δεύτερο, η δράση κοινωνικής δικαιοσύνης υιοθετεί την ιδέα μιας πλατιάς και ενιαίας δραστηριοποίησης στη βάση τριών πυλώνων: α) προσήλωση στις αξίες και στο ήθος του σχολείου, β) ανάπτυξη αναστοχαστικής δράσης και γ) διεύρυνση της δράσης πέρα από τα όρια του σχολείου - σύνδεση της ενδοσχολικής δράσης με τα δεδομένα της ευρύτερης κοινότητας και του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος. Τρίτο, οι περιοριστικοί παράγοντες επιτυχίας συνδέονται με το τρίπτυχο οικογενειακό υπόβαθρο, ιδιαιτερότητα - ετοιμότητα παιδιού και σχολικές δομές. Η εργασία αναδεικνύει επίσης τη σημασία των πολιτικών στο επίπεδο του συστήματος και την ανάγκη εμπλουτισμού των προγραμμάτων επιμόρφωσης σε θέματα ισότητας και συμπερίληψης.

Προοπτικές συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων: Διερεύνηση και ενδυνάμωση μέσα από τις παιδαγωγικές αρχές του Froebel

Πιερίδου Μύρια

Λέκτορας, The Open University

Καμπούρη Μαρία - Δάνος

Λέκτορας, University of Reading

Η παρούσα ερευνητική δράση επιχειρεί να αναπτύξει και να αξιολογήσει μια σειρά σεμιναρίων που βασίζονται πάνω στις παιδαγωγικές αρχές του Froebel και που στόχο έχουν να διευκολύνουν τη συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων και να ενδυναμώσουν τις ευκαιρίες των παιδιών προσχολική ηλικίας για ολιστική μάθηση στο σχολείο και το σπίτι. Παρόλο που η συνεργασία σχολείου και οικογένειας υποστηρίζεται τόσο θεωρητικά όσο και νομοθετικά σε Αγγλία και Κύπρο, η πρόσφατη ερευνητική δραστηριότητα και στα δυο πλαίσια υποδεικνύει ότι η εκπαιδευτική πρακτική απέχει από την ιδανική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων. Οι λόγοι ποικίλλουν, και περιλαμβάνουν την προσέγγιση στην εκπαίδευση που κατασκευάζει τους γονείς ως πιθανούς 'καταναλωτές' και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν γονείς και εκπαιδευτικοί όταν δίνεται προτεραιότητα στην επίδοση έναντι της δημιουργικότητας. Εν αντιθέσει αυτών, η παιδαγωγική του Froebel, στην οποία βασίζεται η παρούσα έρευνα, αναγνωρίζει τη σημασία και την αξία της σχέσης μεταξύ παιδιών, μελών της οικογένειας και εκπαιδευτικών και το ρόλο του παιχνιδιού ως κεντρικό στοιχείο ενσωμάτωσης στην ανάπτυξη και μάθηση των παιδιών. Η ερευνητική διαδικασία περιελάμβανε συλλογή δεδομένων με ερωτηματολόγια, διεκπεραίωση σειράς σεμιναρίων που αναπτύχθηκε και αξιολογήθηκε με βάση την ανατροφοδότηση των συμμετεχόντων, καθώς και συνεντεύξεις. Η ερευνητική ομάδα τήρησε όλα τα ηθικά ζητήματα σύμφωνα με τα Πανεπιστήμια των ερευνητών και τον οργανισμό χρηματοδότησης της έρευνας (The Froebel Trust). Τα ευρήματα φανερώνουν τρόπους ενδυνάμωσης της συνεργασίας εκπαιδευτικών και γονέων, όπως και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, ενώ παράλληλα βοηθούν στην εμβάθυνση της κατανόησης των εφαρμογών των παιδαγωγικών αρχών του Froebel.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6.3

Δημόσια, ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή: Οι απόψεις των φοιτητών

Θάνος Θεόδωρος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η δημόσια, με την έννοια της δωρεάν, εκπαίδευση ως αίτημα άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά από τη γαλλική επανάσταση και μετά και να θεσμοθετείται από τα μέσα του 20ού αιώνα και μετά σε όλες τις κοινωνίες, υπό την επίδραση της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου και των αρχών του κράτους πρόνοιας. Έτσι άρχισε να αναπτύσσεται η δημόσια εκπαίδευση και η ιδιωτική να συρρικνώνεται σε άλλες χώρες περισσότερο και σε άλλες

λιγότερο. Στη χώρα μας, η ιδιωτική εκπαίδευση δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και αφορά κυρίως στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και μεταλυκειακή εκπαίδευση, ενώ η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων απαγορεύεται. Η συζήτηση για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων τίθεται κατά καιρούς στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής “δεξιών” κυβερνήσεων και συναντά έντονη αντίδραση. Η ιδιωτική εκπαίδευση προϋποθέτει την καταβολή διδασκτρών από τους φοιτητές, με αποτέλεσμα οι κοινωνικές ομάδες που εντάσσονται χαμηλά στην κοινωνική ιεραρχία να έχουν μικρή ή καμία πρόσβαση σε αυτή. Έτσι, η διάκριση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης συνδέεται με την αναπαραγωγή των κοινωνικών διακρίσεων. Στην παρούσα εργασία, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, εξετάζονται οι απόψεις των φοιτητών δημοσίων ΑΕΙ για τη συμβολή της διάκρισης μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή των κοινωνικών ανισοτήτων. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα αποτελέσματα, η πλειονότητα των φοιτητών εντάσσεται ιδεολογικοπολιτικά στον κεντρώο πολιτικό χώρο και από αυτούς οι περισσότεροι στο χώρο της κεντροαριστεράς. Οι μισοί περίπου φοιτητές (52%) του δείγματος είναι κατά της ιδιωτικής εκπαίδευσης και θεωρούν ότι δεν παρέχει καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Η πλειονότητα των φοιτητών δείγματος δεν συμφωνεί με την άποψη ότι η ιδιωτική εκπαίδευση παρέχει καλύτερη εκπαίδευση και δεν θα επέλεγε να φοιτήσει σε ιδιωτικό πανεπιστήμιο.

Οι διαστάσεις του «καλού» εκπαιδευτικού στη δημόσια και ιδιωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Τσιγκάνκου Ελένη
MLitt, MA Sociology

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει τις αποκλίσεις και συγκλίσεις που παρατηρούνται κατά την κατασκευή της επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτικών της Δημόσιας και Ιδιωτικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα καθώς και τα χαρακτηριστικά και τις διαστάσεις. Πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε 13 εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης –ιδιωτικής και δημόσιας –, ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχουν αποκλίσεις όσον αφορά στην κατασκευή της επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτικών και στα χαρακτηριστικά του «καλού» εκπαιδευτικού. Τέθηκαν ερωτήσεις στους εκπαιδευτικούς με βάση την οπτική των μαθητών, όπως προέκυψε από εκθέσεις τους αναφορικά με το θέμα «καλός εκπαιδευτικός». Το δείγμα της έρευνας θεωρήθηκε αντιπροσωπευτικό ως προς τη μελέτη του φαινομένου και όχι ως προς τον αριθμό των υποκειμένων της έρευνας. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε βασίστηκε στη θεωρία της Συμβολικής Διαντίδρασης και δη στις προσεγγίσεις του Mead και του Hargreaves σχετικά με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Η ποιοτική έρευνα κατέδειξε με σαφήνεια ότι όσον αφορά την επαγγελματική ταυτότητα του εκπαιδευτικού και τα χαρακτηριστικά του «καλού» εκπαιδευτικού δεν παρατηρούνται τόσο αποκλίσεις όσο συγκλίσεις στη θεώρηση των εκπαιδευτικών. Όσον αφορά τις διαστάσεις και τα χαρακτηριστικά του «καλού» εκπαιδευτικού δεν παρατηρούνται αποκλίσεις στη θεώρηση των εκπαιδευτικών. Αντίθετα, προκύπτουν περισσότερα χαρακτηριστικά και σαφώς περισσότερες διαστάσεις αναφορικά με το ρόλο τους, από όσα «προέταξαν»

οι μαθητές στις εκθέσεις τους. Ο Έλληνας εκπαιδευτικός της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην χώρα μας φέρει μια πολύπλευρη και πολυδιάστατη ταυτότητα που σχετίζεται με τις απαιτήσεις, τις ελπίδες και τις προσδοκίες για το ρόλο του, οι οποίες εκφράζονται όχι μόνο από τις εμπλεκόμενες στην εκπαιδευτική διαδικασία πλευρές, αλλά και από τον ίδιο για τον εαυτό του.

Διεθνείς πρακτικές ομαλής μετάβασης στην Ελληνική δημόσια και ιδιωτική προσχολική εκπαίδευση: Μια ερευνητική προσέγγιση

Σακελλαρίου Μαρία
Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αναγνωστοπούλου Ροδόκλεια
Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στράτη Παναγιώτα
Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εφαρμογή αναπτυξιακών κατάλληλων πρακτικών με στόχο τη διευκόλυνση της μετάβασης του παιδιού από τον Παιδικό Σταθμό στο Νηπιαγωγείο είναι καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση πιθανών δυσκολιών που θα προκύψουν στην περίοδο προσαρμογής του παιδιού στο νέο περιβάλλον (Carpelloni, 2011• UNESCO, 2012). Οι πρακτικές ενισχύουν την προετοιμασία του παιδιού στις επερχόμενες αλλαγές, καλλιεργώντας τις κοινωνικές του ικανότητες και τις ακαδημαϊκές του δεξιότητες (Ντολιοπούλου, 2010• Σακελλαρίου, 2009• Σακελλαρίου 2013• Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001• Lo-Casale Crouch, Mashburn, Downer, & Pianta, 2008) δίνοντας έμφαση στην κοινωνικοποίησή του ως μια ουσιαστική διαδικασία εκπαιδευτικής και προσωπικής εξέλιξης του κάθε παιδιού (Σακελλαρίου, 2014). Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι, να διερευνηθούν και να αξιολογηθούν διεθνείς πρακτικές που είναι σημαντικές να εφαρμόζονται πριν την φοίτηση του παιδιού στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Στην έρευνά μας συμμετείχαν Ν:174 Νηπιαγωγοί από Δημόσια και Ιδιωτικά Σχολεία της ευρύτερης Περιφέρειας της Ηπείρου που απάντησαν σε ερωτήματα σχετικά: α) με την προσωπική επικοινωνία των προσχολικών κέντρων μάθησης με την οικογένεια πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς, β) την πραγματοποίηση επισκέψεων και γ) την παροχή εποπτικού υλικού για τη μετάβαση. Η λειτουργία και αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων διαφόρων χωρών είναι απαραίτητο να εντοπίζουν και να ενσωματώνουν εκείνα τα στοιχεία και χαρακτηριστικά που θα οδηγήσουν σε νέες τάσεις, προσεγγίσεις, γνώσεις, δεξιότητες, αλλαγές, εκπαιδευτικές λύσεις και που οδηγούν στη βελτίωση της εκπαίδευσης.

Η ευημερία των μαθητών στο δευτεροβάθμιο σχολείο

Κουτσούλης Μιχάλης

Εκπαιδευτικός Μέσης Εκπαίδευσης

Ιωάννου Ανδρούλα

Εκπαιδευτικός Μέσης Εκπαίδευσης

Ο εντοπισμός των παραγόντων που συντελούν στη χαρά των εφήβων στο σχολικό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού οι έφηβοι περνούν ένα μεγάλο μέρος του χρόνου τους στο σχολείο, αλλά και γιατί η χαρά επηρεάζει την όλη ψυχική υγεία και λειτουργικότητα των εφήβων σε διάφορους τομείς και ιδιαίτερα στη σχολική τους επίδοση. Σκοπός της έρευνάς μας ήταν να διερευνήσουμε την ευημερία των μαθητών στο δευτεροβάθμιο σχολείο, πόσο δηλαδή χαρούμενα ή δυστυχημένα δηλώνουν ότι είναι τα παιδιά στο σχολείο αλλά και τους λόγους που κάνουν τα παιδιά να είναι χαρούμενα ή δυστυχημένα. Εξετάζονται παράγοντες που μπορεί να ευθύνονται γι' αυτή την ευημερία, όπως τα μαθήματα τους (τρόπος διδασκαλίας, φόρτος εργασίας, βαθμός δυσκολίας κλπ.), οι εξωδιδακτικές δραστηριότητες μέσα στο σχολείο, οι ανθρώπινες σχέσεις, κλπ. Για την ανάλυση των δεδομένων επιστρατεύτηκε η πολλαπλή ανάλυση παλινδρόμησης. Η προσπάθεια των ερευνητών εστιάζεται το να μελετήσει το θέμα στο σχολείο που εργάζονται. Η έρευνα έγινε στα πλαίσια έρευνας δράσης σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα για την αξιολόγηση της σχολικής επιτυχίας. Η έρευνα έγινε με ανώνυμα ερωτηματολόγια. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 414 μαθητές ενός γυμνασίου, 212 αγόρια και 202 κορίτσια. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι υπό επεξεργασία. Τα πρώτα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ευημερία των μαθητών βρίσκεται σε ένα αποδεκτό επίπεδο το οποίο όμως διαφοροποιείται προς τα κάτω όσο οι μαθητές μετακινούνται σε μεγαλύτερες τάξεις.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6.4

Ομοφοβία στο σχολικό πλαίσιο της Κύπρου: Η φωνή των ΛΟΑΤ απόμων

Χαραλάμπους Γεωργία

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων εντοπίζει ως συχνό φαινόμενο τις εκδηλώσεις ομοφοβικής συμπεριφοράς στα σχολικά ιδρύματα σε ολόκληρη της Ευρωπαϊκή Ένωση (FRA, 2016). Στο πλαίσιο αυτό η Κύπρος παρουσιάζεται να έχει την πρωτιά σε θέματα διακρίσεων στη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού (Specia Eurobarometer 393, 2012), ενώ η ομοφοβική χρήση της γλώσσας είναι εξαιρετικά συχνό φαινόμενο στα σχολεία της Κύπρου (Shoshilou & Vasilou, 2016). Η παρουσίαση καταπιάνεται με μέρος διδακτορικής διατριβής που έχει θέμα «Το φαινόμενο της ομοφοβίας στο πλαίσιο της κυπριακής εκπαίδευσης». Αποτελεί μία ποιοτική μελέτη περίπτωσης, με υπό μελέτη οριοθετημένο σύστημα τις σχολικές εμπειρίες ΛΟΑΤ απόμων στην Κύπρο. Με τη χρήση αφηγηματικής έρευνας και βιογραφικών προσεγγίσεων συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν σε βάθος

ημιδομημένες συνεντεύξεις 12 σκοπίμως επιλεγμένα απόμων από την Κύπρο, ηλικίας 18-35 ετών. Σκοπός του μέρους αυτού της έρευνας είναι η καταγραφή των σχολικών εμπειριών των απόμων σε σχέση με τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση τεχνικών ανοικτής κωδικοποίησης, με στόχο να απαντηθούν τα ερωτήματα της μελέτης. Συνολικά τα ευρήματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες δέχτηκαν ομοφοβικό εκφοβισμό από άλλους μαθητές και εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια φοίτησής τους στο σχολείο. Επιπλέον, η έρευνα ρίχνει φως σε σημεία που αφορούν στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, σε συγκεκριμένα διδακτικά αντικείμενα, καθώς και σημεία που άπτονται του κρυφού αναλυτικού προγράμματος και δίνουν τη δυνατότητα βαθύτερης συζήτησης και προβληματισμού γύρω από το τι διδάσκεται τελικά στα σχολεία και τι πιθανότατα να συντηρεί ή τουλάχιστον να μην αποτρέπει το φαινόμενο της ομοφοβίας. Προτείνονται τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω του προγράμματος σπουδών και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

Σεξουαλικοποίηση της κουλτούρας και θέματα φύλου στην εφηβεία.

Ζαφειρίδου Γενοβέφα

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η χρήση νέων τεχνολογιών επικοινωνίας, ιδιαίτερα από εφήβους, έχει φέρει στο προσκήνιο νέα ερωτήματα σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Η έννοια της σεξουαλικοποίησης της κουλτούρας έχει χρησιμοποιηθεί στη βιβλιογραφία για να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο τα νέα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προωθούν την αυτό-αντικειμενικοποίηση. Πρακτικές όπως τα selfies και το sexting είναι σχεδόν δεδομένα στη ζωή των εφήβων, όμως λίγες έρευνες έχουν ασχοληθεί με το πώς τα αγόρια και τα κορίτσια αντιλαμβάνονται αυτές τις δραστηριότητες και τον τρόπο με τον οποίο διαπραγματεύονται πιθανούς κινδύνους. Για παράδειγμα, οι «τολμηρές» φωτογραφίες αγοριών και κοριτσιών κρίνονται διαφορετικά, δημιουργώντας double standards και θέτοντας νέα ερωτήματα στην ερευνητική ατζέντα για την ανισότητα των φύλων και την έμφυλη βία. Στην παρούσα ανακοίνωση, ο στόχος είναι να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι κατασκευάζουν, αναπαράγουν και ερμηνεύουν τον έμφυλο εαυτό τους μέσα από την χρήση των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. Ακολουθώντας το ποιοτικό παράδειγμα και μέσα από επιτόπιες παρατηρήσεις, προέκυψε το δείγμα της έρευνας από σχολεία της ευρύτερης περιφέρειας της Λευκωσίας. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για ημι-δομημένες συνεντεύξεις 30 αγοριών και κοριτσιών, 15 έως 18 ετών από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων προκύπτουν ζητήματα σεξισμού, έμφυλου εκφοβισμού και ομοφοβίας, που μέσα από την χρήση νέων τεχνολογιών αποκτούν μια νέα διάσταση. Οι νέες πρακτικές που επιλέγουν οι έφηβοι δημιουργούν διαφορετικές αναγνώσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται και κατανοούνται οι διαφορετικές εκφάνσεις του φύλου.

Φύλο και Επιμόρφωση

Γωγάκη Ηλιάννα

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τερζοπούλου Θεοδώρα

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τους λόγους για τους οποίους οι γυναίκες επιλέγουν να συμμετάσχουν σε επιμορφωτικά προγράμματα. Σκοπός της είναι η ανάδειξη των λόγων συμμετοχής γυναικών σε επιμορφωτικές διαδικασίες, μέσα από τη μελέτη επιμορφωτικών προγραμμάτων, τα οποία υλοποιήθηκαν με την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η έρευνα διενεργήθηκε κατά το διάστημα Μαΐου - Σεπτεμβρίου 2017, έχοντας ως κύριο μεθοδολογικό εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη. Το δείγμα αποτέλεσαν 25 γυναίκες. Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, προκύπτει ότι για τις περισσότερες γυναίκες η επιμόρφωση αποτελεί μονόδρομο για λόγους που αναλύουν σε βάθος. Οι επιμορφούμενες γυναίκες του δείγματος συμμετείχαν σε ποικίλα επιμορφωτικά προγράμματα, με προτεραιότητα επιλογής αυτά που προσφέρονται με την εξ αποστάσεως μέθοδο. Τα κριτήρια συμμετοχής τους διέφεραν αρκετά με κοινό σημείο τη μέθοδο προσφοράς και τη μετέπειτα αξιοποίησή του. Επίσης, οι αρχικές προσδοκίες τους ήταν ποικίλες, με κυριότερες την απόκτηση νέων γνώσεων και τη βελτίωση των ικανοτήτων τους. Μάλιστα, όλες υποστήριξαν ότι οι προσδοκίες τους έχουν εκπληρωθεί. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την παρακολούθηση, αν και εξ αποστάσεως, ήταν αρκετές, με βασική την έλλειψη χρόνου εξαιτίας του ρόλου τους. Παρόλα αυτά τόνισαν ότι τις αντιμετώπισαν επιτυχώς. Τονίζουν διαφοροποιήσεις ως προς τους άντρες συμμετέχοντες ό' ενα επιμορφωτικό πρόγραμμα. Αναφέρουν επίσης, ότι το πρόγραμμα τους βοήθησε σε όλους τους τομείς και εστιάζουν στην αδιαφορία της Πολιτείας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 6.5

Συμπόσιο:

Διοικητική και οικονομική στάθμιση λειτουργιών στην Ανωτάτη Εκπαίδευση και κατευθύνσεις σπουδών στον ευρωπαϊκό χώρο

Κεντρική εισήγηση:

Η επέλαση της νέας γενιάς των κοινωνικών επιστημών για την ακαδημαϊκή οργάνωση και διοίκηση

Πρόντζας Ευάγγελος

Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι γενιές των κοινωνικών επιστημών συνδέονται με τον τρόπο σκέψης, ενέργειας και συγκρότησης τεχνικών για την κατανόηση και εμβάθυνση στον «τύπο» του κράτους που βιώνει η σύγχρονη οργάνωση. Σήμερα, η μετάβαση της σύλληψης του «κοινωνικού» από την «κοινωνία» (η «απογραφή» της «Πρώτης γενιάς» του Durkheim) στη «γνώμη» (η «επισκόπηση» στη «Δεύτερη γενιά» των Gallup / Lazarsfeld) και στη «συνεχή μηχανική παρα-

γωγή υλικού με την ίδια μορφή» (την «Τρίτη γενιά» των «ιχνών»/big data των Callon/Latour/law) επηρεάζει την ακαδημαϊκή συγκρότηση, θέση και διαχείριση κάθε πανεπιστημίου. Οι επιβιώνουσες έννοιες (λ.χ. «κοινωνία», «τάξη», «γνώμη», «σχέσεις») εμβαπτίζονται σε νέες απαιτήσεις και αρχές: εγκαταλείποντας παραδόσεις συγκρούονται με κοινωνικοτεχνικές διαμορφώσεις στην παραγωγή νέων εννοιολογικών πλαισίων. Τα «ίχνη» με τον «όγκο», την «ποικιλία» και την «ταχύτητα» τους προετοιμάζουν το «τέλος των θεωριών» που παρήγαγαν «τεκμήρια» («απογραφές» και «επισκόπησης») δύο προηγούμενων γενεών κοινωνικών επιστημών. Στο κλίμα αυτό η ακαδημαϊκή οργάνωση και διοίκηση είναι αντιμέτωπη με τη γένεση υβριδικών επιστημών. Την προκαλεί η δυσδιάστατη μετάβαση: α) από το κεντρικό κράτος στα συστατικά στοιχεία της κρατικής οργάνωσης διαμορφωμένα από τον πολυκεντρισμό, τα κίνητρα και τη συγκριτική αξιολόγηση και β) από τις «εξηγήσεις», τις περιγραφικές συσχετίσεις και προβλέψεις στις προγνωστικές συσχετίσεις που προσδιορίζουν την Τρίτη γενιά των κοινωνικών επιστημών απαιτώντας τη μεταρρύθμιση στη «λειτουργία» του πανεπιστημίου με καινοτόμες «ιδέες» και ευρηματικούς «πόρους».

Υβριδική έρευνα και κινητικότητα πόρων (ανθρώπινοι, οικονομικοί) στις νέες εθνικές και διεθνείς προκλήσεις για το πανεπιστήμιο

Φουνάργη Βιργινία – Αναστασία

Κοινωνιολόγος, Διαχείριση προγράμματος Erasmus+, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση, από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, βρίσκεται στη δυναμική των μεταρρυθμίσεων. Η δυναμική εκδηλώνεται σε δύο τάσεις: η πρώτη και η πιο πρόσφατη είναι αυτή που γεννά το στόχο οι κοινωνικές επιστήμες να μάθουν να μοιράζονται ζητήματα και προκλήσεις πέρα από τα σύνορα που χάραξαν, μέχρι πρότινος, η διάκριση των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών από τις θετικές επιστήμες: η διαμεσολάβηση ακαδημαϊκών κατευθύνσεων υβριδικής υφής, μια από τις οποίες είναι η κρίσιμη στροφή στις «ψηφιακές κοινωνικές επιστήμες». Η δεύτερη, παλαιότερη, προέρχεται από μείζονες διεθνείς συμβάσεις, με προέχουσα εκείνη της διεθνούς «κινητικότητας πόρων» που προσδιορίζονται πλέον από την μεγάλη αυτή πρόκληση να καθλωθεί η «καχυποψία» και η «άρνηση» στην αναδιάταξη και την επιστημονική δικτύωση των υβριδικών επιστημών και την κινητικότητα σε αυτές των νέων επιστημόνων.

Σημ: Η εισήγηση είναι προϊόν συνεργασίας με τον κ. Β. Ζούμπο.

Περιουσιολόγιο ενός Πανεπιστημίου στην Τρίτη γενιά κοινωνικών επιστημών

Ντρούβα Ευσταθία

Κοινωνιολόγος – Θεολόγος, Erasmus + (Πρακτική άσκηση) Πανεπιστήμιο Γένοβας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η διάκριση στην εκτίμηση των προσόδων ενός πανεπιστημίου κάτω από την έννοια «περιουσιακά στοιχεία» συνιστά οικονομικο-ακαδημαϊκό ζήτημα που σταθμίζει «γνώσεις», «αξίες» και «εμπειρίες» ως «εισπραχθέντες», «εισπρακτέους» και «καθυστερούμενους» πόρους. Κάθε μία από τις έννοιες διατηρεί το δικό της βάρος για ένα πανεπιστήμιο που αντιμετωπίζει την επέλαση της τρίτης γενιάς κοινωνικών επιστημών. Η θέση τους στην εθνική οικονομία, η ακαδημαϊκή και ερευνητική εμβέλεια του πανεπιστημίου στον κρατικό και διεθνή χώρο, η «φυσική» και «τεχνική» υποστήριξη και διαχείριση της χρηματοδοτικής του ικανότητας, η φερέγγυα προσέλκυση πόρων με τη δημιουργία συγκριτικών πλεονεκτημάτων συγκροτούν το μείγμα υλικών και άυλων αξιών του με την ταχύτητα μόχλευσής τους και την ικανότητα προσέλκυσης νέων επιστημόνων και φοιτητών αλλά και διοικητικού προσωπικού συνυπολογίζονται στα στοιχεία του «περιουσιολογίου».

Σημ. Η εισήγηση είναι προϊόν συνεργασίας με τον καθ. κ. Ε. Πρόντζα.

Μεταξύ περιορισμών παρελθόντος και μέλλοντος της ιδέας «Πανεπιστήμιο»

Καρβελά Κατερίνα

Ιστορικός – Αρχαιολόγος

Ένας αριθμός περιορισμών στο σημερινό πανεπιστημιακό πολιτισμό, η ιδέα του πανεπιστημίου ως αγορά, και οι αξίες που βρίσκονται στη βάση του ευρωπαϊκού πανεπιστημίου, και που μπορούν να απαντήσουν στις σημερινές προκλήσεις. Η πανεπιστημιακή κουλτούρα διακρίνεται σε δύο κατηγορίες που οικοδομούν τη δράση των πανεπιστημίων σήμερα: Τα πανεπιστήμια αντιπροσωπεύουν τη μνήμη μιας κοινωνίας που περιλαμβάνει «Γνώσεις» «Αξίες» «Εμπειρίες». Τα πανεπιστήμια αντιπροσωπεύουν την περιέργεια της κοινωνίας, μια ουσιαστική προϋπόθεση για την ανεξάρτητη σκέψη και την έρευνα σε νέα γνώση. Προφανώς, αυτό δίνει τη γέννηση όχι μόνο σε σκοπιμότητες, αλλά επίσης σε τάσεις ανάμεσα στη συντήρηση και την αλλαγή, την παράδοση και την κατασκευή του μέλλοντος. Η πανεπιστημιακή κουλτούρα υπόκειται σε περιορισμούς που δημιουργούν συγχρόνως ένα πλαίσιο και όρια στην ταυτότητα των ανώτατων ιδρυμάτων.

Σημ. Η εισήγηση είναι προϊόν συνεργασίας με την Ε. Ντρούβα

Η μεταρρύθμιση στο Πανεπιστήμιο και η διάχυσή της

Ζούμπος Βασίλειος

Οικονομολόγος, Head of Business Studies, CityU College

Τα Πανεπιστήμια σήμερα υφίστανται βαθιές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα. Οι κυρίαρχες αντιλήψεις για την οργάνωση και τη διακυβέρνησή τους ποικίλουν και ενίοτε αντιφάσκουν, αναδεικνύοντας τις δύσκολες ισορροπίες, αλλά και τις υψηλές απαιτήσεις και προσδοκίες, που καλείται μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση να «αντιμετωπίσει». Στους βασικούς μεταρρυθμιστικούς στόχους είναι η δημιουργία Πανεπιστημίων τα οποία υπόκεινται

σε κατάταξη και μάλιστα με την τάση να καταλαμβάνουν όλο και υψηλότερη θέση στην παγκόσμια κλίμακα αξιολόγησης. Η σχέση αυτή προσδιορίζεται από έναν αριθμό προκλήσεων. Ανάμεσα τους είναι η «ανάπτυξη δεξιοτήτων» ώστε να αντιμετωπιστεί η δυσκολία «σχεδιασμού και διεξαγωγής έργων πληροφορικής μεγάλης κλίμακας» και «το τεράστιο έργο διαχείρισης έργων», η αναζήτηση του «χρηματοδοτικού υποδείγματος» μέσα στο πλαίσιο μείωσης των δημοσίων δαπανών και στο πόσο μακριά μπορεί να φθάσει η ανάθεση στον ιδιωτικό οικονομικό χώρο και η συνάφεια εξωτερικής ανάθεσης και ψηφιακού έργου, ή η επανεξέταση του «κοινωνικού μοντέλου» με την επίπτωση του ψηφιακού μετασχηματισμού στη δημόσια απασχόληση.

Σημ. Η εισήγηση είναι προϊόν συνεργασίας με την Δρ. Β. Α. Φουρνάρη.